

DANSKERNES FORESTILLINGER, BEKYMNINGER OG ADFÆRD I FORHOLD TIL KRIMINALITET

INDHOLD

1. KONKLUSION

2. INDLEDNING

2.1 Metode	6
2.1.1 Metodiske forbehold	7
2.2 Læsevejledning	10

3. DANSKERNES VIDEN OG FORESTILLINGER OM KRIMINALITET

3.1 Hvad viser forskningen?	11
3.2 Resultater af undersøgelsen	11
3.2.1 Danskernes forestillinger om ofre og gerningspersoner	16

4. DANSKERNES BEKYMRING FOR KRIMINALITET

4.1 Undersøgelsesspørgsmål	19
4.2 Hvad viser forskningen?	19
4.3 Resultater af undersøgelsen	21
4.3.1 Personlig bekymring	21
4.3.2 Personlig risikovurdering	25
4.3.3 Dimensioner i bekymring	26

5. DANSKERNES ADFÆRD I FORHOLD TIL KRIMINALITET

5.1 Undersøgelsesspørgsmål	27
5.2 Hvad viser forskningen?	27
5.3 Resultater af undersøgelsen	28

6. DANSKERNES TOLERANCE OVER FOR TIDLIGERE KRIMINELLE OG ANDRE UDSATTE GRUPPER

6.1 Undersøgelsesspørgsmål	35
6.2 Hvad viser forskningen?	35
6.3 Resultater af undersøgelsen	36
6.3.1 Dimensioner af tolerance	38

7. MEDIERNES BETYDNING

7.1 Undersøgelsesspørgsmål	41
7.2 Hvad viser forskningen?	41
7.3 Resultater af undersøgelsen	42
7.3.1 Medier og bekymring	42
7.3.2 Medier og forestillinger om kriminalitetens udvikling	43
7.3.3 Medier og adfærd	45

8. LITTERATURLISTE

BILAG

Bilag 1 Spørgeskema til indsatsgruppen Spørgeskema til kontrolgruppen	48
Bilag 2 Variable i faktoranalysen	58
Bilag 3 Fakta om udviklingen i kriminalitet, offerisiko med mere i Danmark	60

FORORD

I rapporten præsenteres undersøgelsen af danskernes forestillinger om kriminalitet, som Rambøll Management Consulting har gennemført i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd i 2015. Undersøgelsens resultater er drøftet med et ekspertpanel bestående af: Anders Holm, professor i kvantitativ sociologi ved Institut for Sociologi på Københavns Universitet, Rasmus Tue Pedersen, PostDoc ved Institut for Statskundskab og Nikolaj Avlund, kommunikationsrådgiver ved Center for Boligsocial Udvikling. Ekspertene har herudover bidraget med sparring i forbindelse med udarbejdelsen af spørgeskemaet, som ligger til grund for undersøgelsen, og de har læst og kommenteret første udkast til rapporten. I en valideringsworkshop har udover ovennævnte forskere deltaget en repræsentant for Justitsministeriets Forskningskontor samt en repræsentant fra Rigspolitiets Nationale Forebyggelsescenter (NFC).

Kommunikations- og analysechef Marianne Becker Andersen, analytiker Anna Vibe Onsberg Hansen og stud.scient.soc. Lise Koch Nielsen har deltaget på vegne af Det Kriminalpræventive Råd.

København, januar 2016.

1. KONKLUSION

I rapporten præsenteres resultaterne af undersøgelsen af danskernes forestillinger om kriminalitet, som Rambøll Management Consulting (Rambøll) har gennemført for Det Kriminalpræventive Råd (DKR) fra maj til november 2015.

DANSKERNES VIDEN OG FORESTILLINGER OM KRIMINALITETENS UDVIKLING OG OMFANG

Undersøgelsen peger på, at danskerne overordnet set forestiller sig, at der bliver begået minimum ligeså meget vold, voldtægt, indbrud, ungdomskriminalitet, hæleri og hjemmerøveri i dag, som for fem år siden. Samtidigt forestiller danskerne sig, at der bliver begået en del mere it-kriminalitet i dag end for fem år siden. Det sidste har de ret i; der bliver begået mere af visse former for it-kriminalitet i dag, men for en række af de andre kriminalitetsformer er danskernes forestillinger for pessimistiske i forhold til den egentlige forekomst af kriminalitet. Der bliver højst sandsynligt begået færre indbrud og hjemmerøverier i dag, end der gjorde for fem år siden. Samtidigt er kriminaliteten blandt unge mindre udbredt nu end den var i 2010/2011, hvor ungdomskriminaliteten i øvrigt også havde været faldende over en længere årrække. Samme tendens til pessimisme gør sig gældende for danskernes forestillinger om, hvor mange der begår kriminalitet, og hvor mange der udsættes for kriminalitet.

Analysen peger på, at vores forestillinger om kriminalitet er forbundet med en række socioøkonomiske faktorer. Særligt vores uddannelse og vores køn har en betydning for, hvordan vi ser på kriminalitetsudviklingen, hvor kvinder er mere pessimistiske end mænd, og hvor personer med korte uddannelser er mere pessimistiske end personer med lange uddannelser. Analysen har herudover vist, at det er muligt – om end kun i begrænset udstrækning – at påvirke folks forestillinger om kriminalitetens udvikling med et relativt simpelt input af viden.

DEN PERSONLIGE BEKYMRING FOR KRIMINALITET

Vi har videre set på danskernes personlige bekymring for kriminalitet og deres risikovurdering: Analysen viser, at langt de fleste danskere ikke er bekymrede for at blive udsat for kriminalitet i deres daglige liv. Hverken for sig selv eller deres familie. Nogle befolkningsgrupper er dog lidt mere bekymrede end andre. Eksempelvis er kvinder lidt mere bekymrede for at blive udsat for personfarlig kriminalitet end mænd.

Analysen viser, at graden af personlig bekymring følger den personlige risikovurdering for kriminalitetsformerne: it-kriminalitet, hæleri og indbrud, så en høj risikovurdering optræder sammen med en høj grad af bekymring, fx er husejere mere bekymrede for at få indbrud end folk, der bor i lejlighed. For personfarlig kriminalitet derimod følges vurdering af risikoen og bekymringen for at blive udsat for kriminalitet ikke ligeså pænt ad, hvilket peger på, at vi for nogle kriminalitetsformer er mere bekymrede end vi egentlig godt ved, at vi behøver at være.

DANSKERNES ADFÆRD I FORHOLD TIL AT SIKRE SIG MOD KRIMINALITET

Analysen af danskernes adfærd i relation til udvalgte kriminalitetstyper viser, at vores adfærd til en vis grad hænger sammen med vores forestillinger om kriminalitetens udvikling og vores bekymring for at blive offer for kriminalitet. Personer, som er bekymrede for at blive udsat for indbrud, og personer, som tidligere har været udsat for indbrud, gør tilsvarende mere for at undgå indbrud, fx installerer alarm, sikkerhedsdør mv. For vold gælder, at personer, som før har været ofre for vold, personer som er bekymrede for at blive udsat for vold og personer, som forestiller sig, at antallet af voldstilfælde er stigende, tager sig flere af de listede forholdsregler. Når det kommer til it-kriminalitet har bekymringer og forestillinger om udviklingen i it-kriminalitet en betydning for, hvor meget man gør for at undgå at blive udsat igen. Herudover spiller alder en rolle for alle de tre typer af præventiv adfærd, hvor ældre mennesker gør mere for at undgå indbrud og it-kriminalitet end yngre mennesker, men mindre for at undgå vold.

DANSKERNES TOLERANCE OVER FOR TIDLIGERE KRIMINELLE OG ANDRE BEFOLKNINGSGRUPPER I SOCIALT UDSATTE POSITIONER

Analysen af danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og andre befolkningsgrupper i socialt udsatte positioner, peger på, at der er to forskellige – men supplerende – former for tolerance i spil. Den ene er en samfundsorienteret og generel form for tolerance, som synes at relatere sig til det værdimæssige aspekt forbundet med, hvad samfundet bør gøre for at rumme marginaliserede befolkningsgrupper. Den anden er en mere adfærdsbaseret form for tolerance, som er knyttet til, hvad man selv er villig til at gøre for at rumme marginaliserede befolkningsgrupper. Analysen peger på, at vores værdibaserede tolerance er større end vores adfærdsbaserede tolerance, hvilket også stemmer overens med forskningen på området.

MEDIERNES BETYDNING FOR DANSKERNES FORESTILLINGER OM KRIMINALITET

Analysen af mediernes betydning for danskernes forestillinger om og bekymring for kriminalitet viser, at forskelle i avisforbrug, dvs. den type avis vi læser, hænger sammen med vores forestillinger og bekymring om kriminalitet. Personer, som jævnligt læser morgenaviserne (Berlingske Tidende, Politiken, Jyllandsposten og lignende), har en mere optimistisk opfattelse af voldskriminalitetens udvikling de sidste fem år end personer, som sjældent læser den type aviser. Omvendt har personer, som ofte læser tabloidaviser (Ekstrabladet, BT og lignende) samt personer som ofte læser lokalaviser, mere pessimistiske forestillinger om voldskriminalitetens udvikling end personer, som sjældent læser de to. Resultatet er kontrolleret for typiske socioøkonomiske variable, men det kan ikke med sikkerhed fastslås, hvilken vej kausaliteten går: altså om det er avistypen, der påvirker forestillingen om kriminalitet, eller om personer med en pessimistisk forestilling om kriminalitetens udvikling opsøger en bestemt type læsestof.

2. INDLEDNING

Undersøgelsens formål er at belyse danskernes forestillinger, bekymring og adfærd i forhold til kriminaliteten i Danmark anno 2015. Dette er dels for at afdække danskernes aktuelle forestillinger, bekymringer og adfærd i forhold til kriminalitet for derigennem at kvalificere eventuelle fremtidige forebyggende tiltag. Men dels er det også for at skabe et solidt afsæt for løbende monitorering af danskernes forestillinger om kriminalitetens udvikling. Undersøgelsen har særligt fokus på følgende fire temaer:

- Danskernes viden og forestillinger om kriminalitetens udvikling og omfang
- Danskernes bekymring for, at de selv eller deres familie bliver udsat for kriminalitet (herunder også danskernes risikovurdering)
- Danskernes adfærd i forhold til at sikre sig mod kriminalitet
- Danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og udsatte grupper generelt

De fire temaer indfanger det komplekse samspil mellem befolkningens forestillinger om den faktiske kriminalitet, deres personlige bekymring for at blive offer for kriminalitet og deres konkrete adfærdsmønstre i forhold til at undgå at blive udsat for kriminalitet.

Undersøgelsen har overvejende fokus på følgende kriminalitetsformer:

- Vold
- Voldtægt
- Hjemmerøveri
- Ungdomskriminalitet
- Indbrud
- Hæleri
- It-kriminalitet.

Analysen af de fire temaer er sket med afsæt i eksisterende viden og forskning, og de perspektiveres løbende hertil med henblik på videre vidensudvikling på området.

2.1 METODE

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført med en stikprøve udtrukket i Danmarks største panel¹.

Stikprøven er sammensat gennem proportional stratificeret udvælgelse af paneldeltagere med det formål at sikre en repræsentativ fordeling på parametrene: Køn, alder, geografi og uddannelse – både på tværs og inden for hvert parameter. Derigennem har vi opnået en stikprøve bestående af 1.515 danskere i alderen 18-70 år, som har besvaret spørgeskemaet. Efter dataindsamlingen er der foretaget en statistisk vejning af datamaterialet for at korrigere for den resterende demografiske skævhed i stikprøven, som ikke kunne udlignes gennem udvælgelsen. Det var eksempelvis et problem at rekruttere et proportionalt tilstrækkeligt antal unge ufaglærte mænd bosiddende i yderområder (især Nordjylland), hvorfor denne gruppes besvarelser vægttes tilsvarende højere i det endelige datamateriale. Samlet giver denne tilgang en landsdækkende stikprøve, som er repræsentativ for populationen bestående af alle voksne danskere i forhold til alder, uddannelse, køn og geografi.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført som et survey-eksperiment, hvor halvdelen af deltagerne (herefter indsatsgruppen) har besvaret en version af spørgeskemaet, som indeholder to vidensinput. Det første vidensinput omhandler generelle udviklingstendenser i kriminaliteten i Danmark i løbet af de seneste fem år, og det andet vidensinput handler om, hvad der påvirker risikoen for recidiv for tidligere kriminelle. Den anden halvdel af deltagerne (herefter kontrolgruppen) har besvaret præcis samme spørgeskema, men de er ikke blevet præsenteret for de to vidensinput.

¹ Userneeds danske panel består af 115.000 medlemmer

Det er fuldstændig tilfældigt, hvilken version af spørgeskemaet, respondenterne hver især har besvaret. For begge grupper har det taget under 15 minutter i gennemsnit at besvare spørgeskemaet i dets fulde længde. Nedenstående tabel viser, hvordan de to grupper fordeler sig på centrale baggrundsvARIABLE. Som det fremgår af tabellen, er der ingen nævneværdige forskelle mellem grupperne.

Tabel 1: Centrale fordelinger i stikprøven

		Indsatsgruppe	Kontrolgruppe
Total	N	761	754
Køn	Mænd	49,5 pct.	50,7 pct.
	Kvinder	50,5 pct.	49,3 pct.
Alder	18-34 år	27,9 pct.	27,7 pct.
	35-49 år	28,6 pct.	28,2 pct.
	50-59 år	18,4 pct.	18,8 pct.
	60-75 år	25,1 pct.	25,2 pct.
Uddannelsesniveau	Kort uddannelse	20,0 pct.	17,9 pct.
	Mellemlang uddannelse	49,0 pct.	50,5 pct.
	Lang uddannelse	31,0 pct.	31,6 pct.
Bosættelse	Region Hovedstaden	31,4 pct.	32,0 pct.
	Region Sjælland	14,5 pct.	14,7 pct.
	Region Syddanmark	21,4 pct.	21,4 pct.
	Region Midtjylland	22,5 pct.	21,6 pct.
	Region Nordjylland	10,2 pct.	10,3 pct.
Etnicitet	Danskfødte forældre	90,4 pct.	90,2 pct.

METODISKE FORBEHOLD

Denne type spørgeskemaundersøgelse er – ligesom de fleste andre undersøgelser baseret på selvrapporteringsdata fra frivillige respondenter – forbundet med en række metodiske forbehold, som bør holdes for øje i fortolkningen af resultaterne. Vi beskriver herunder fire former for bias, som vi er særligt opmærksomme på i analysen og afrapporteringen af undersøgelsens resultater.

Selektionsbias opstår, når det ikke er tilfældigt, hvilke personer der udvælges til at indgå i stikprøven. Selektionsbias kan have form som selvselektionsbias, hvis personer selv melder sig til et indgå i undersøgelsen, fx patienter som vælger én behandlingsform frem for en anden. Eller det kan være en mere strukturel form for selektionsbias, hvor eksterne forhold gør, at nogle personers sandsynlighed for at indgå i stikprøven er lille vis-a-vis andre grupper. Et eksempel på sidstnævnte²

er en undersøgelse af sammenhængen mellem produktivitet (uddannelse) og indkomst for kvinder, som kun inkluderer kvinder med tilknytning til arbejdsmarkedet.

Starting point-bias relaterer sig til, hvordan man beder folk vurdere værdien af en præference eller en service i eksempelvis et spørgeskema. For at gøre skemaet nemt og hurtigt for respondenterne at besvare, er undersøgeren ofte tilbøjelig til at bede respondenterne vurdere værdien af et udsagn eller lignende på en præ-defineret skala, hvilket i sig selv censurerer udvalgsrummet for respondenterens besvarelse.

I litteraturen undersøges tilstedeværelsen af *starting point-bias* særligt i forbindelse med såkaldte *bidding games*, hvor respondenterne bliver bedt angive deres personlige værdisætning af eksempelvis rent grundvand. Forskningen herfra viser, at *starting point-bias* især gør sig gældende, hvis respondenterne er i tvivl om, hvad der er det rette svar på spørgsmålet, eller hvis respondenterne er usikre på sin egen holdning til emnet. I så fald vil respondenterne være mere tilbøjelige til at svare bekræftende på spørgsmålet eller på anden vis censurere sit svar, fx ved at svare tæt på den midterste kategori³.

Social desirability-bias handler om, at nogle svar opleves som mere socialt acceptable end andre. Typisk handler det om, at vi – som sociale væsener – er tilbøjelige til at overrapportere 'god opførsel' og samtidigt underrapportere 'dårlig opførsel'. Risikoen for *social desirability-bias* er derfor særlig stor i undersøgelser, som forsøger at afdække respondenternes holdning eller adfærd i forhold til prekære emner i samtiden, fx skatteunddragelse, kriminalitet o. lign. Samtidig er der subgrupper, som har vist sig at være mere tilbøjelige til at vælge det socialt og etisk mest acceptable svar, og dermed øges risikoen for bias i undersøgelsens resultater. Eksempelvis har køn og religion vist sig at interagere med graden af *social desirability-bias*⁴. *Social desirability-bias* er ikke nødvendigvis et udtryk for et bevidst ønske hos respondenterne om at pynte på sandheden, og det kan således sagtens opstå i forbindelse med spørgeskemaundersøgelser, som sikrer respondenterne fuldstændig anonymitet i deres besvarelse. I surveyforskningen er der undersøgt forskellige tilgange til at mindske risikoen for denne form for bias, eksempelvis ved at stille indirekte spørgsmål frem for direkte spørgsmål⁵.

Endelig kan *glemsomhed* skabe bias i en spørgeskemaundersøgelse, fordi det ikke er tilfældigt, hvad vi husker, og hvad vi glemmer. Respondenternes hukommelse kan spille dem forskellige puds, når de besvarer et spørgeskema, hvor de skal huske tilbage til noget, de har oplevet. Nogle af de mest hyppige er:

- Antallet af hændelser, som vi husker, falder med tiden. Det vil sige, at spørger man til noget, der ligger langt væk i tid, vil respondenterne typisk underestimerer omfanget.
- Vi har det med at glemme mindre hændelser og huske større hændelser.
- Vi har det med at tillægge sjældne hændelser mere vægt i vores hukommelse end hyppige hændelser.

Teleskopering er et begreb, som man nogen gange bruger til at forklare, hvorfor vi husker nogle detaljer, men ikke andre. Teleskopering relaterer sig til vores tidsfornemmelse og beskriver, hvordan vi nogle gange er tilbøjelige til at tro, at en hændelse er sket på et tidligere eller et senere tidspunkt, end hvad faktisk er tilfældet⁶.

Disse typer af bias forventes at gøre sig gældende i forskellig grad i datagrundlaget for undersøgelsen af danskernes forestillinger om kriminalitet. Først og fremmest er der selektionsbias forbundet med brug af paneldata. Paneldeltagere har meldt sig frivilligt til at indgå i panelet og dermed løbende at modtage links til spørgeskemaer, hvor incitamentet til at besvare drives af chancen for at vinde feriegevækort, iPads og lignende. Selvom paneldeltagerne i høj grad er en heterogen gruppe ift. alder, personlige karakteristika og social status, er der grupper, som alt andet lige er mindre tilbøjelige til at indgå i panelet. Det vil typisk være grupper som også i andre sammenhænge (fx valg og af-

² Heckman (1979)

³ Flachaire et al. (2007)

⁴ Chung & Monroe (2003)

⁵ Fisher (1993)

⁶ Wärneryd et al. (1993)

stemninger⁷⁾ ses at deltage i mindre grad, eksempelvis indvandrerkvinder, personer med forskellige former for funktionsnedsættelse og personer med ingen eller ringe tilknytning til arbejdsmarkedet. Bias som skyldes, at selektionen ikke er sket tilfældigt, er forsøgt reduceret dels ved oversampling af de persontyper i panelet, som vi ved, er sværere at få til at deltage, og dels vægtning af data, så besvarelsene fra de personer i panelet, som tilhører en af de kritiske grupper, vægtes højere svarende til gruppens repræsentation i populationen (Danmarks voksne befolkning).

Starting point-bias er en risiko, der især er forbundet med de spørgsmål i undersøgelsen, hvor respondenterne bliver bedt angive deres forestilling omkring udbredelsen af en kriminalitetsform i andelen af befolkningen, som er berørt. Vi har valgt at lade respondenterne angive andelen på en uensureret skala, dvs. en skala gående fra 0 til 100 pct., for ikke at påvirke respondentens forestilling med præ-definerede svarkategorier, fx 'under 25. procent', 'over 50 pct.' osv. Det betyder også, at respondenterne har været helt uden hjælp til at vurdere den virkelige udbredelse, hvis de ikke på forhånd kendte svaret, hvilket kan være forbundet med overestimering jf. ovenfor. Derudover kan der selvfølgelig også være respondenter, som har vanskeligt ved at sætte en andel i perspektiv, og derfor ikke formår at forholde sig kritisk til deres første indskydelse, fx 'kan det virkelig være hver 4. husstand, som rammes af indbrud om året?'.

Disse er problemstillinger, som der tages højde for særligt i vurderingen af, hvordan respondenternes forestilling om udbredelsen stemmer overens med den virkelige udbredelse af de undersøgte kriminalitetsformer.

Bias som følge af social desirability forventes særligt at gøre sig gældende i forbindelse med besvarelsene på de spørgsmål, som spørger til respondenternes tolerance over for tidligere kriminelle og andre udsatte grupper. Ligeledes kan man forestille sig, at social desirability-bias kan påvirke fordelingen af besvarelses på spørgsmålene om personlig bekymring for kriminalitet, hvor mænd måske er mere tilbøjelige til at underdrive, hvor bekymrede de rent faktisk er for dem selv og deres familie.

Endelig kan glemsomhed eller teleskopering påvirke respondenternes angivelse af egen udsathed for kriminalitet; altså hvis de fejlagtigt medtager en begivenhed, der er sket for mere end fem år siden, som værende sket inden for de seneste fem år, eller de undlader at nævne en begivenhed, fordi de fejlagtigt tror, at den fandt sted før de seneste fem år, som der spørges ind til. Teleskopering kan også optræde på et mere overordnet plan ift. de steder i spørgeskemaet, hvor respondenterne bedes om at vurdere den generelle udvikling i forskellige former for kriminalitet over en fem-årig periode. Nogle respondenter er måske tilbøjelige til at idealisere fortiden ift. fremtiden, og dermed forestille sig, at det kun er blevet værre med kriminaliteten siden.

Udover de nævnte former for bias, som er en konsekvens af den valgte tilgang til dataindsamlingen, er der en række andre metodiske udfordringer forbundet med spørgeskemaundersøgelsen, som i højere grad har at gøre med selve undersøgelsens genstandsfelt.

Undersøgelsens hovedtemaer – særligt bekymring og tolerance – er i overvejende grad multidimensionelle fænomener, som vanskeligt lader sig operationalisere i standardiserede spørgsmål. Det er derfor svært med sikkerhed at sige, hvorvidt de spørgsmål vedr. bekymring, som vi har inkluderet i spørgeskemaet, er de rette eller tilstrækkelige til at indfange de mange og forskelligartede aspekter af bekymring for kriminalitet.

Endeligt er det en central del af undersøgelsens opdrag, at danskernes forestillinger om kriminalitet sammenlignes med viden om den aktuelle udbredelse af de undersøgte kriminalitetsformer. Dette udfordres blandt andet af en naturlig forsinkelse i statistikkerne om kriminalitetens udvikling, af at ikke alle kriminalitetsformer kan undersøges over en femårig periode, og af at data for den aktuelle udbredelse af nogle af de kriminalitetsfænomener, der spørges til i undersøgelsen, ikke er tilgængelige eller er meget usikre. De anvendte kilder til fakta er udvalgt af Det Kriminalpræventive Råd ud fra princippet *bedste tilgængelige viden*. Vi anlægger et strengt forsigtighedsprincip i vurderin-

7 Bhatti & Hansen (2010)

gen af overensstemmelsen mellem danskernes forestillinger om kriminalitetens udbredelse og den faktiske udvikling, hvilket betyder, at det flere steder vil være op til læseren at vurdere, om der er overensstemmelse mellem fakta og forestillinger.

2.2 LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er herefter struktureret i fem kapitler. Hvert kapitel begynder med en kort indføring i eksisterende forskning om kapitlets emne, og dernæst præsenteres undersøgelsens resultater.

Kapitel 3 handler om danskernes viden og forestillinger om kriminalitet.

Kapitel 4 handler om danskernes bekymring for kriminalitet.

Kapitel 5 handler om danskernes adfærd i forhold til indbrud, voldelig kriminalitet og it-kriminalitet.

Kapitel 6 handler om danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og andre udsatte grupper, samt hvordan vores tolerance påvirkes af viden.

Kapitel 7 omhandler mediernes betydning for vores bekymring for og forestillinger om kriminalitet.

3. DANSKERNES VIDEN OG FORESTILLINGER OM KRIMINALITET

Undersøgelsen af danskernes viden og forestillinger om kriminalitet har sigtet mod at besvare følgende nøglespørgsmål:

- Hvordan forestiller danskerne sig, at de undersøgte kriminalitetsformer har udviklet sig de seneste fem år?
- Hvordan påvirker viden danskernes forestillinger om udviklingen i kriminalitetsformerne?
- I hvilken udstrækning er danskernes forestillinger i overensstemmelse med den faktiske kriminalitet og kriminalitetsudvikling?
- Hvad forestiller danskerne sig om ofre og gerningsmænd?
- Hvordan spiller person- og demografiske karakteristika som køn, alder mv. ind på kriminalitetsforestillingerne?

3.1 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Epinion viser med deres undersøgelse fra 2013, at danskerne tror, at kriminaliteten er steget, selv om det generelle kriminalitetsniveau i den undersøgte periode var faldende. Tallene som Epinion læner sig op ad, viser, at antallet af anmeldte straffelovsovertrædelser er faldet med 12 pct., og at andelen af borgere, der angiver at have været udsat for tyveri, vold og lignende ligeledes havde været faldende⁸.

Alligevel oplever 50 pct. af respondenterne i Epinions undersøgelse, at kriminaliteten er steget. Samtidigt er der en tendens til at fejlbedømme udbredelsen af forskellige kriminalitetsformer. Respondenterne undervurderer især de nære lovovertrædelser (sort arbejde, tyveri fra arbejdspladsen mv.), men overvurderer de lovovertrædelser, de ikke selv har været i berøring med (hjemmerøverier, vold m.fl.)⁹.

Når vi ser på, hvem der henholdsvis over- og undervurderer udbredelsen af kriminalitet, så er det et gennemgående træk jf. Epinion, at kvinder i højere grad end mænd overvurderer omfanget af kriminalitet. Endvidere er danskere med en lang videregående uddannelse mindre tilbøjelige til at overvurdere omfanget af kriminaliteten. Når alle de medtagne baggrundsvARIABLE medtages, er det uddannelsesniveauet, der betyder mest for tilbøjeligheden til at over- og undervurdere omfanget af kriminalitetsformerne¹⁰.

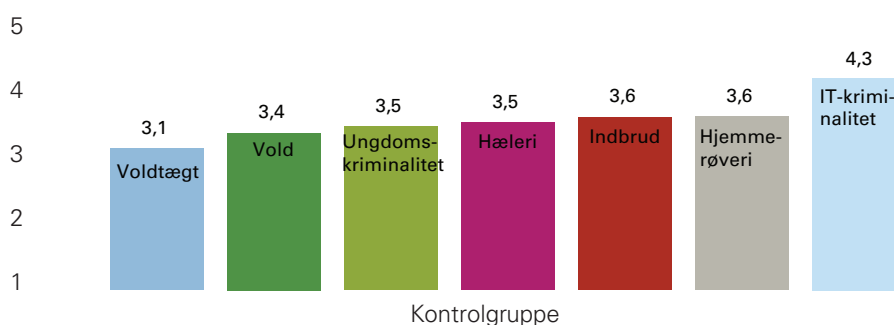
3.2 RESULTATER AF UNDERSØGELSEN

Indeværende undersøgelse peger på, at danskerne overordnet forestiller sig, at der er samme mængde eller lidt mere af de undersøgte kriminalitetsformer i dag som for fem år siden. Figuren nedenfor viser de gennemsnitlige forestillinger om kriminalitetsudviklingen blandt gruppen af respondenter, som ikke er påvirket af vidensinput undervejs.

⁸ Epinion (2013)

⁹ Det Kriminalpræventive Råd, Epinion (2013)

¹⁰ Det Kriminalpræventive Råd, Epinion (2013)

Figur 1: Tror du, at der er kommet mere eller mindre af disse kriminalitetstyper i løbet af de sidste 5 år?

N = 754.

Forestillinger om kriminalitetens udvikling er målt på en 5-punkts likert-skala, hvor '1' svarer til en forestilling om, at der er kommet meget mindre kriminalitet og '5' svarer til en forestilling om, at der er kommet meget mere kriminalitet i løbet af de sidste fem år.

Som figuren viser, forestiller respondenterne i kontrolgruppen sig, at it-kriminalitet er den kriminalitetsform, som er steget mest, mens voldtægt er steget mindst. Størstedelen (57 pct.) af de adspurgte forestiller sig, at niveauet for voldtægt er det samme i dag (svarende til værdien '3'), som det var for fem år siden. Samme billede viser sig for forestillingen om vold. Her tror ca. 40 pct. af de adspurgte, at niveauet for vold er det samme i dag som for fem år siden. For både vold og voldtægt gælder dog, at andelen, der tror, at der er kommet mere af de to kriminalitetstyper, er lidt større end andelen, som tror, at der er kommet mindre. Derfor bevæger gennemsnittet sig op over 3 ('samme niveau') for forestillingerne om vold og voldtægt. For ungdomskriminalitet, indbrud, hæleri og hjemmerøveri er forestillingerne mere ligeligt fordelt mellem *mere* og *mindre*, idet ca. halvdelen af respondenterne tror, at der er kommet mere af de kriminalitetstyper. Respondenternes forestillinger om it-kriminalitet er væsentligt mere pessimistiske. Her angiver næsten 90 pct. af respondenterne en værdi over '3', hvilket svarer til, at de tror, der er kommet *mere it-kriminalitet* i løbet af de sidste fem år.

Analysen belyser desuden, hvordan viden påvirker vores forestillinger om kriminalitet. Halvdelen af respondenterne er indledningsvist blevet præsenteret for et kort tekststykke, som i overordnede termer opridser, hvordan kriminaliteten i Danmark reelt har udviklet sig de seneste fem år. Boksen til højre indeholder den konkrete ordlyd af vidensinputtet om kriminalitetens udvikling.

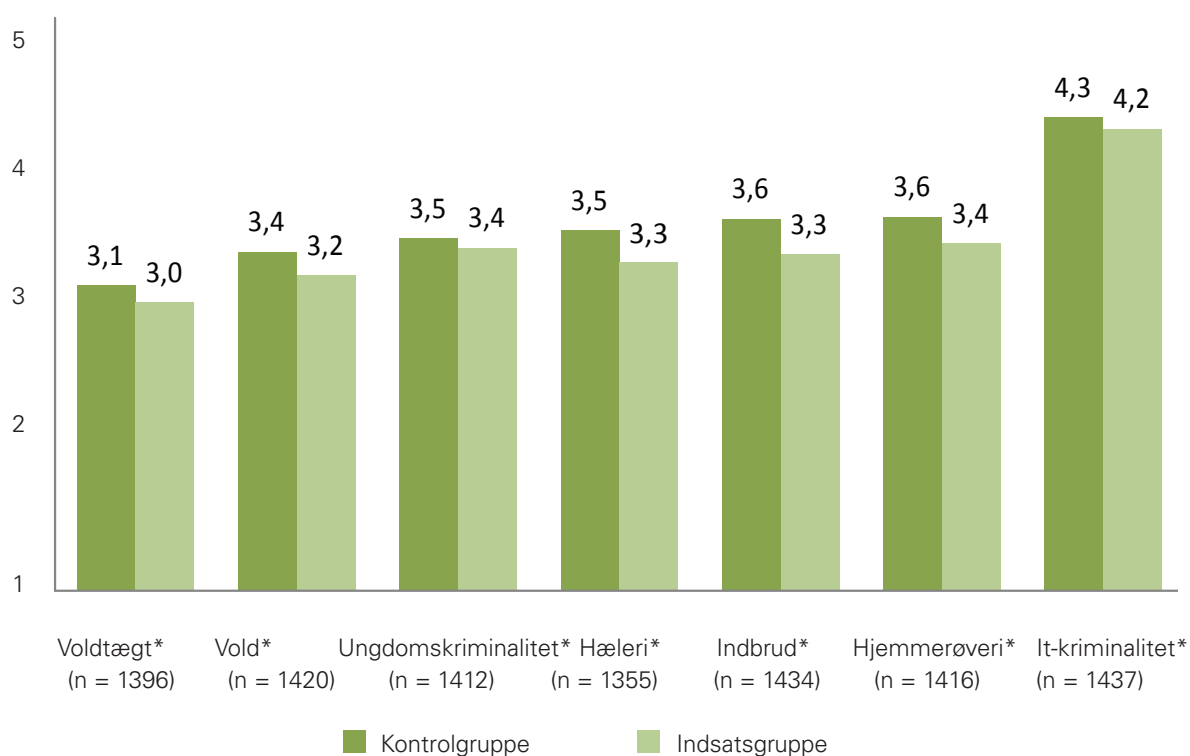
Nedenstående figur viser den gennemsnitlige forestilling om udviklingen i de forskellige kriminalitetstyper for henholdsvis den gruppe af respondenter, som er præsenteret for faktuelle oplysninger undervejs i spørgeskemaundersøgelsen (indsatsgruppe) og den gruppe, som ikke er (kontrolgruppe).

Boks 1: Vidensinput 1

Vidste du...

I Danmark er kriminalitet rettet mod borgerne generelt faldet siden 2009. Der er både tale om et fald, når der ses på det samlede antal anmeldelser af ejendomsforbrydelser (dvs. forbrydelser, der retter sig mod ting, såsom biltyveri og hærværk), og det samlede antal anmeldelser af personfarlig kriminalitet (dvs. kriminalitet, der påfører en anden person skade).

Figur 2: Tror du, at der er kommet mere eller mindre af disse kriminalitetstyper i løbet af de sidste 5 år?

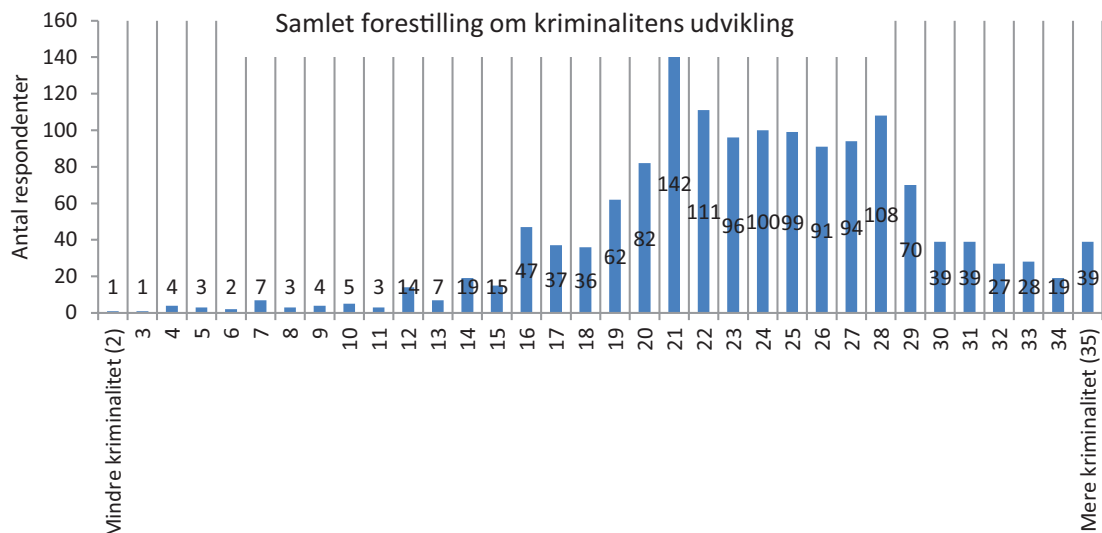

Forestillinger om kriminalitetens udvikling er målt på en 5-punkts likert-skala, hvor '1' svarer til en forestilling om, at der er kommet meget mindre kriminalitet og '5' svarer til en forestilling om, at der er kommet meget mere kriminalitet i løbet af de sidste fem år. * angiver signifikante resultater med p-niveau < 0,05.

Trods en lignende opfattelse af de overordnede udviklingstendenser i kriminaliteten, adskiller respondenterne i indsatsgruppen, der er blevet præsenteret for vidensinput, sig ved konsekvent at vurdere niveauet for hver af de syv kriminalitetsformer lidt lavere end respondenterne i kontrolgruppen. Dette tyder således på, at vores forestillinger om kriminalitetens udvikling påvirkes af de informationer, vi præsenteres for.

Andre ting end viden har vist sig at påvirke forestillingerne om kriminalitet. Nedenstående graf viser fordelingen af respondenternes samlede forestillinger, dvs. hvor vi samler respondenternes besvarelser på hvert af de syv spørgsmål til et indeks, som måler forestillingerne på en skala gående fra meget optimistisk (svarende til: *Der er meget mindre af alle syv former for kriminalitet*) til pessimistisk (svarende til: *Der er meget mere af alle syv former for kriminalitet*).

Figur 3: Samlet forestilling om kriminalitetens udvikling

N = 1454.

Variablens centrale egenskaber: gennemsnit = 23,7; median = 24; minimumsværdi = 2; maksimumsværdi = 35.

For at undersøge, hvordan forskellige personlige og sociale karakteristika påvirker de samlede forestillinger om kriminalitet, opstilles en model med køn, alder, indkomst, uddannelse, eksperimentgruppe og lokalmiljø som forklarende variable. Tabellen herunder viser resultaterne af regressionen¹¹.

¹¹ Regressionsanalyse er en statistisk proces til estimering af relationer mellem variable.

Tabel 2: Analyse af samlet forestilling om kriminalitetsudvikling

Samlet forestilling om kriminalitetsudvikling	
Alder	0,018 (1,87)
Husstandsindkomst	-0,140 (-1,05)
Uddannelse	-0,341** (-3,47)
Landdistrikt	0,694 (1,14)
Lille by	1,511* (3,08)
Mellemstor by	1,070* (2,19)
Stor by	0,054 (0,11)
Hus	0,193 (0,47)
Landejendom	1,572 (1,76)
Mand	-1,190** (-3,85)
Eksperiment	-0,945** (-3,11)
Konstant	24,43** (34,18)
R^2	0,06
N	1249

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$. Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe. Variablerne 'Hus' og 'Landejendom' skal tolkes med 'Lejlighed' som referencegruppe.

Analysen viser, at en række personlige og socioøkonomiske karakteristika påvirker den samlede forestilling om kriminalitetens udvikling:

- Uddannelse: Der er en negativ sammenhæng mellem uddannelsesniveau og den samlede kriminalitetsforestilling, dvs. personer med en lang videregående uddannelse har mindre pessimistiske forestillinger om kriminalitetens udvikling de seneste fem år end eksempelvis ufaglærte personer.
- Køn: Mænd har mindre pessimistiske forestillinger om kriminalitetsudviklingen end kvinder.
- Lokalområde: Personer, som bor i små eller mellemstore byer er mere pessimistiske end personer, som bor i Hovedstadsområdet.
- Viden: Indsatsgruppen, som har fået at vide, at kriminaliteten i Danmark er faldet, er mindre pessimistiske end kontrolgruppen. Det er ikke overraskende, da indsatsgruppen mere eller mindre har fået foræret det korrekte svar på spørgsmålene om, hvordan kriminaliteten har udviklet sig i de seneste fem år. Tværtimod er det overraskende, at indsatsgruppen – trods vidensinput – gennemsnitligt set vurderer kriminalitetstyperne så højt, som de gør. Præcist samme billede viser sig, hvis vi udskifter modellens afhængige variabel med en variabel, som alene indeholder forestillingerne i udviklingen af de undersøgte personfarlige kriminalitetstyper (vold, voldtægt og hjemmerøveri).

Overordnet set, tegner der sig således det billede, at danskerne forestiller sig, at det hverken er blevet meget bedre eller meget værre med kriminaliteten i Danmark i løbet af de seneste år. Dog med undtagelse af it-kriminalitet, hvor de fleste tror, at der er kommet mere. Hvordan stemmer det billede så overens med virkeligheden?

I bilag 3 til rapporten gives en udførlig beskrivelse af de kilder, som anvendes til at sammenligne respondenternes forestillinger om kriminalitet med den faktuelle udvikling. Sammenligner vi respondenternes besvarelser (kontrolgruppen) med aktuelt bedste viden om den faktiske kriminalitetsudvikling, ses det, at mange af respondenterne har for pessimistiske forestillinger om i hvert fald udviklingen i vold, indbrud, ungdomskriminalitet og hjemmerøveri de seneste fem år. For indbrud, ungdomskriminalitet og hjemmerøveri er det kun ca. 20 pct. af respondenterne i kontrolgruppen, som har ret, når de gætter på, at der er mindre af de tre former for kriminalitet, da der for alle af de kriminalitetsformer er færre tilfælde i dag end for fem år siden. På udviklingen i vold vurderer næsten 40 pct. af respondenterne, at niveauet for vold er det samme, som for fem år siden, men næsten ligeså mange tror, at der er kommet mere eller meget mere vold siden 2010. Ifølge opgørelsen i bilag 3 er tendensen inden for vold, at nogenlunde samme andel af befolkningen i 2014 angav, at de var udsat for vold, som i 2010, mens anmeldelsestal og tal fra den seneste skadestueundersøgelse peger på en faldende tendens. Derimod har størstedelen af respondenterne (ca. 80 pct.) ret i, at visse former for it-kriminalitet er steget de senere år (se bilag 3). For voldtægt og hæleri er det på nuværende tidspunkt ikke muligt med tilstrækkelig sikkerhed at vurdere, om danskerne er for pessimistiske, når de i gennemsnit tror, at der i dag bliver begået lidt flere tilfælde af voldtægt og en del mere hæleri. Det skyldes, at mørketallet for begge kriminalitetsformer er betragteligt, hvilket gør, at anmeldelsestal ikke kan stå alene til at beskrive udviklingen i voldtægt og hæleri, og at supplerende kilder enten ikke er tilgængelige eller ikke med sikkerhed kan fastslå udviklingen mellem de relevante år.

3.2.1 DANSKERNES FORESTILLINGER OM OFRE OG GERNINGSPERSONER

Respondenterne er løbende blevet spurgt ind til deres forestillinger om både personer, som begår kriminalitet, og personer, som udsættes for kriminalitet. Nedenstående tabel opsummerer respondenternes besvarelser på en række af spørgsmål om ofre og gerningsmænd fordelt på respondenternes senest opnåede uddannelsesniveau.

Tabel 3: Hvor stor en andel af...?

Uddannelse		(...) beboerne i de særligt udsatte boligområder er dømt for kriminalitet?	(...) unge under 25 år bliver dømt for kriminalitet om året?	(...) befolkningen har været udsat for indbrud det seneste år?	(...) befolkningen har været udsat for vold det seneste år?	(...) befolkningen har været udsat for stalking det seneste år?
Kort uddannelse (n = 287)	Gennemsnit	31 %	23 %	29 %	27 %	19 %
Mellemlang uddannelse (n = 754)		27 %	17 %	25 %	23 %	14 %
Lang uddannelse (n = 474)		21 %	13 %	21 %	18 %	11 %
Total (n = 1515)	Gennemsnit /median	26 % /20 %	17 % /10 %	24 % /20 %	22 % /20 %	14 % /10 %

Af tabellen fremgår det, at respondenterne vurderer udbredelsen af de undersøgte kriminalitetstyper relativt højt. Som nævnt i metodeafsnittet, kan en udefineret del heraf skyldes starting point-bias.

Det er eksempelvis set i en række amerikanske undersøgelser, at folk er tilbøjelige til at overvurdere udbredelsen af forskellige minoritetsgrupper, som de ikke selv har direkte kontakt med¹². Samme mekanisme kan være på spil her: Kender man fx ingen under 25 år, har man måske mere urealistiske forestillinger om den persongruppe.

På spørgsmålene vedrørende gerningspersoner, svarer respondenterne i gennemsnit, at flere end hver fjerde af beboerne i de særligt udsatte boligområder er dømt for kriminalitet, og at ca. 15 pct. af alle unge under 25 år dømmes for kriminalitet om året. På offersiden forestiller respondenterne sig, at ca. en fjerdedel af befolkningen årligt udsættes for indbrud, og at flere end en femtedel udsættes for vold på årlig basis. Ofrene for stalking vurderes at være lidt færre med en gennemsnitlig årlig andel på under 15 pct.

Som tabellen også viser, er der forskel på forestillingerne om, hvor mange som begår og/eller udsættes for kriminalitet. Gruppen af personer med en kort videregående uddannelse eller derunder forestiller sig fx i gennemsnit, at ca. 30 pct. af beboerne i udsatte boligområder er dømt for kriminalitet. Til sammenligning er den gennemsnitlige forestilling blandt personer med en lang videregående uddannelse eller derover, at ca. 20 pct. af beboerne i de udsatte boligområder er dømt for kriminalitet. Sammenhængen mellem uddannelse og forestilling om udbredelse gør sig også gældende for de resterende spørgsmål. Respondenternes køn, alder, husstandindkomst og deltagelse i survey-eksperimentet har ingen betydning for forestillingerne om udbredelsen af ofre og gerningsmænd under kontrol for uddannelse.

Sammenligner vi respondenternes forestillinger med faktuelle oplysninger om mønstre i kriminalitetens udvikling de seneste år, ser vi, at respondenterne uanset uddannelsesniveau gætter for højt på i hvert fald fire ud af de fem spørgsmål. Vi kan på baggrund af det eksisterende vidensgrundlag ikke vurdere, om respondenterne gætter for højt på spørgsmålet: 'Hvor stor en andel af beboerne i de særligt udsatte boligområder er dømt for kriminalitet?', fordi den tilgængelige statistisk over antallet af dømte i udsatte boligområder kun viser dømte inden for det seneste år og altså ikke antal dømte i et livsperspektiv. Boksen herunder indeholder den bedste tilgængelige viden om personer, som begår kriminalitet, og personer, som udsættes for kriminalitet. Faktaboksen er uddybet i bilag 3.

Boks 2: Fakta om kriminalitetens ofre og gerningsmænd¹³

Fakta om kriminalitetens ofre og gerningsmænd

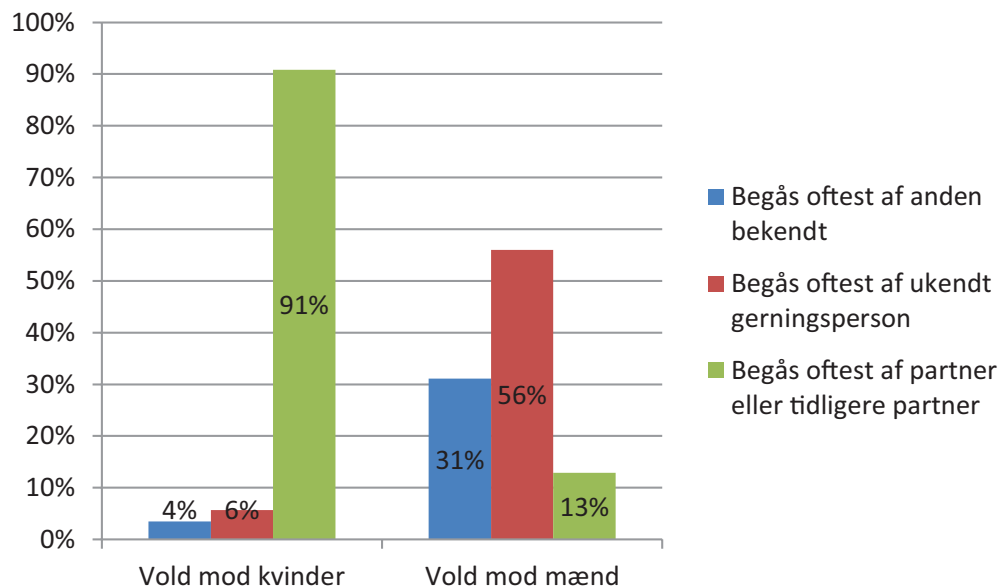
- **Kriminalitet blandt beboere i særligt udsatte boligområder: ca. 1,6-4,8 pct. af beboere i særligt udsatte områder bliver årligt dømt for kriminalitet efter Straffeloven, Våbenloven og Lov om euforiserende stoffer (baseret på et gennemsnit af årene 2012-2013) (1).**
- **Kriminalitet blandt unge: ca. 2,3 pct. af unge ml. 15 og 24 år bliver årligt dømt for kriminalitet efter Straffeloven, Våbenloven og Lov om euforiserende stoffer (gennemsnit for 2012, 2013 og 2014). Ses der alene på overtrædelser af straffeloven, er der tale om ca. 1,4 pct (2).**
- **Ofre for stalking: ca. 2,9 pct. af befolkningen ml. 18 og 74 år har været udsat for stalking i 2011/2012. Ca. 5,3 pct. af befolkningen har været ofre for stalking i perioden 2008-2012 (3).**
- **Ofre for indbrud: ca. 2,8 pct. af befolkningen ml. 16 og 74 år var i 2014 udsat for indbrud (4).**

¹² Herda (2010); Wong (2007); Nadeau et al. (1993); Sigelman et al. (2001)

¹³ Kilder til faktaboksen: 1) Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2014), 2) Danmarks Statistik, tal fra 2014 (2014a), 3) Justitsministeriets Forskningskontor (2013), 4) Pedersen et al. (2015)

Endelig er respondenterne blevet spurgt ind til, hvem de tror som oftest begår vold mod henholdsvis mænd og kvinder. Nedenstående figur viser fordelingen af besvarelser herpå.

Figur 4: Hvem begår oftest vold mod...?

N = 1515

Danskerne forestiller sig, at voldsramte kvinder typisk har et forhold til deres gerningsmand, mens de forestiller sig at voldsramte mænd oftere er ofre for vold begået af en person, som de ikke kender. Sammenligner vi med, hvordan disse fordelinger af ofre og gerningsmænd så ud i 2014 ifølge Offerundersøgelsen, ser vi, at danskerne har ret godt styr på, hvem der begår vold mod mænd, mens de er mindre vidende om, hvem der begår vold mod kvinder. Næsten 60 pct. af respondenterne gætter på, at vold mod mænd som oftest begås af en ukendt gerningsperson, hvilket ifølge nyeste offerundersøgelse er det rigtige svar (se faktaboks nedenfor). Lidt over 30 pct. gætter på, at vold mod mænd oftest begås af en bekendt, og selvom det ikke er det rigtige svar, er det tættere på at være rigtigt, end havde de gættet på 'partner'. Vold mod kvinder tror 90 pct. af respondenterne som oftest bliver begået af en partner til kvinden, mens tal fra Offerundersøgelsen peger på, at kun ca. 15 pct. af voldtålfældene mod kvinder bliver begået af en person, som kvinden står i forhold til. Forudsat, at 2014-tal (der dækker perioden 2005-2014) er sammenlignelige med i dag, er det langt mere almindeligt, at kvinder udsættes for vold af en ukendt gerningsperson. Der er ikke nogen sammenhæng mellem respondenternes eget køn og forestillingen om gerningspersoner; mænd er altså ikke bedre end kvinder til at gætte rigtigt på, hvem der oftest begår vold mod mænd, ligesom kvinder ikke er bedre end mænd til at gætte rigtigt på, hvem der oftest begår vold mod kvinder.

Boks 3: Fakta om vold mod mænd og kvinder¹⁴

Fakta om vold mod mænd og kvinder

- **Hvem begår vold mod mænd?** Vold mod mænd begås som oftest af en ukendt gerningsperson (77 pct. af tilfældene), dernæst af en bekendt (22 pct. af tilfældene) og af en partner (1 pct. af tilfældene)
- **Hvem begår vold mod kvinder?** Vold mod kvinder begås som oftest af en ukendt gerningsperson (46 pct. af tilfældene), dernæst af en bekendt (40 pct. af tilfældene) og af en partner (15 pct. af tilfældene).

¹⁴ Kilde til faktaboksen: Data er indhentet fra Justitsministeriets Forskningskontor, se bilag 3.

4. DANSKERNES BEKYMRING FOR KRIMINALITET

4.1 UNDERSØGELSESSPØRGSMÅL

Undersøgelsen har desuden undersøgt danskernes bekymring for kriminalitet med følgende nøgle-spørgsmål for øje:

- Hvordan vurderer danskerne deres egen og deres families risiko for at blive udsat for de under-søgte kriminalitetsformer?
- Hvor bekymrede er danskerne for, at de selv eller nogen i deres familie udsættes for de under-søgte kriminalitetsformer i løbet af de næste fem år?
- Hvordan spiller bekymringen sammen med den faktiske risiko (forstået som den faktiske krimi-nalitetssudbredelse)?
- Hvilken betydning har personlige og socioøkonomiske karakteristika som køn, alder eller bosæt-ning for danskernes bekymring for kriminalitet?
- Forskning peger på, at bekymring er et multidimensionelt begreb (jf. nedenfor). Kan der udskil-les bagvedliggende faktorer for bekymring, der forklarer de bagvedliggende sammenhænge bedre?

4.2 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Det er veldokumenteret i forskningen på området, at individuelle/demografiske faktorer som køn, alder og social baggrund (såsom arbejdsmarkedsstatus eller indkomstforhold) har stor betydning for borgerens bekymring for kriminalitet¹⁵. Også andre faktorer som individets personlige netværk (kendskab og tillid til naboerne) kan påvirke bekymring for kriminalitet, omend resultaterne er flerty-dige: Avlund (2012) peger således på, at denne faktor har betydning for tryghed, mens Balvig m.fl. finder i 'Politireformen år to', at dette ikke er tilfældet – i modsætning til deres tilsvarende undersø-gelse fra 1998-2002¹⁶. Endvidere synes også de fysiske rammer i borgerens lokalområde, som f.eks. belysning, graffiti, knuste ruder, hvorvidt folk færdes ude eller borgernes kendskab til perso-ner, der har været udsat for kriminalitet i lokalområdet, at være faktorer, der kan påvirke ens bekym-ring for kriminalitet. Endeligt er også medierne medvirkende til enten at skabe og/eller fastholde be-kymring for kriminalitet jf. Anita Heber¹⁷.

I den eksisterende tryghedsforskning, hvor man har belyst personers bekymring for kriminalitet, er det vigtigt at holde for øje, at der overordnet skelnes mellem oplevet bekymring og risikobedøm-melse. Den oplevede tryghed/personlige bekymring handler om at føle bekymring eller tryghed i forskellige situationer – enten på egne eller andres vegne. Det kan altså handle om, hvor bekymret man er for, at man selv eller en fra nærmeste familie bliver udsat for fx vold, indbrud, tyveri osv. An-derledes handler risikobedømmelse/risikovurdering/sårbarhed om personernes vurdering af risikoen for at blive udsat for kriminalitet¹⁸. I den forbindelse skelnes der også mellem bekymring på sam-fundets vegne og personlig bekymring, hvor sidstnævnte er den primære kilde til utryghed¹⁹.

Herudover må man også bemærke, at der i litteraturen i flæng anvendes ord som bekymring, æng-stelse, frygt og angst, hvilket psykologisk henviser til forskellige grader af bekymring. Angst anven-des typisk til at beskrive en langt stærkere følelse end bekymring, hvor angst er bekymring eller frygt i en sådan grad, at det påvirker ens hverdag, indskrænker ens handlemuligheder og styrer ens liv²⁰. Denne forskel fremhæves, fordi det giver mulighed for diskrepans mellem dem, der generelt bekymrer sig for kriminalitet, og dem der dagligt eller meget ofte tænker på risikoen for at blive ud-sat for kriminalitet.

¹⁵ Balvig et al. (2013); Avlund (2012); Epinion (2013)

¹⁶ Avlund (2012); Balvig et al. (2009)

¹⁷ Heber (2007)

¹⁸ Avlund (2012)

¹⁹ Det Kriminalpræventive Råd (2009)

²⁰ Justitsministeriets Forskningsenhed (2003)

Danskernes generelle bekymring for kriminalitet er ifølge Justitsministeriet faldet i perioden 1985-2012: Mens det frem til slutningen af 1990'erne var omkring 60-70 pct., der bekymrede sig meget om vold og kriminalitet, var den tilsvarende andel fra 2010-2012 kun omkring 30 pct. Tilsvarende var andelen, som slet ikke bekymrer sig om kriminalitet, steget fra omkring 5 pct. i slutningen af 1990'erne til godt 15 pct. i 2012²¹.

Justitsministeriets landesammenligning fra 2003 viser, at danskerne er det folkefærd, der føler sig mest trygge af 15 europæiske lande. Sammenligninger, der foretages med befolkninger i andre europæiske lande, bringer hver gang danskerne ind på en førsteplads som den befolkning, der føler sig mest tryk i forhold til risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Tallet har været stabilt siden 1996 (Justitsministeriets Forskningsenhed, 2003: 2-4). Også landeundersøgelsen fra 2012 viser, at danskere i lidt mindre grad end gennemsnittet bekymrer sig for at blive udsat for indbrud eller et voldeligt overfald, ligesom vi ligger i toppen med hensyn til tryghed ved at færdes alene i mørke (Kyyvsgaard og Pedersen, 2012). Det skal understreges, at tryghedsmålinger måler meget forskellige forhold jf. ovenfor, og at målingerne derfor ikke nødvendigvis er sammenlignelige på tværs^{22, 23}.

Politiets Tryghedsindeks 2015 peger også på, at trygheden blandt danskerne generelt set er høj. Næsten 90 pct. af borgerne i Danmark følte sig trygge i deres nabolag i 2015, hvilket er en stigning i forhold til 2014, hvor andelen af trygge borgere var ca. 87 pct. Samtidigt er borgerne i de særligt udsatte boligområder (SUB-områderne) blevet mere trygge i 2015 sammenlignet med de foregående år, selvom andelen af trygge borgere i SUB-områderne stadig er væsentlig lavere (ca. 73 pct.) end andelen af trygge borgere i hele befolkningen. Trods den tilsyneladende stigning i den generelle tryghed i nabolaget, er danskerne i 2015 mere utrygge ved specifikke nabolagsproblemer, herunder indbrud og overfald, til trods for, at de opleves som færre sammenlignet med 2014. I tråd hermed viser Trygfondens Tryghedsmålinger, som de har foretaget siden 2004, at danskernes utryghed for indbrud og overfald har været stigende, og netop har nået en ny bundrekord med Tryghedsmålingen for 2015, hvor næsten hver fjerde dansker er utryk for indbrud og næsten hver sjette er utryk for overfald²⁴.

Danskernes risikovurdering er blandt andet målt af Justitsministeriets Forskningsenhed. Her undersøgte de danskernes angst for kriminalitet ved at spørge, hvor tit respondenterne tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Siden 1987 har niveauet af danskere, der ofte tænker på kriminalitet ligget relativt stabilt på 10-15 pct. med enkelte udsving til 19 pct. i 2008²⁵. Sammenlignet med en række andre lande er danskerne blandt de mindst bekymrede, og det ses fx, at omkring 14 pct. i 2004 vurderede det som værende sandsynligt at blive udsat for indbrud inden for de næste 12 mdr.²⁶, hvilket stemmer godt overens med den generelle bekymring for kriminalitet.

Balvig og Rigspolitiet finder imidlertid, at andelen af de adspurgte, der ofte eller næsten hele tiden bekymrer sig for at blive udsat for kriminalitet, er vokset markant (fra 11 pct. til 17 pct.) fra 1998-02 og til 2006. I 2008 er andelen af bekymrede endnu større (21 pct.) – den samlede udvikling går altså i negativ retning, og politireformen har øjensynligt ikke kunnet bryde denne tendens²⁷. Også tal fra Trygfonden indikerer, at befolkningen siden 2004 er blevet mere utrygge i forhold til at blive overfaldet, at gå alene i kvarteret efter mørkets frembrud og for at blive udsat for indbrud²⁸.

Udover niveauet af bekymring, så har en række undersøgelser også skitseret, hvem der er bekymrede. Fx fremhæver Justitsministeriets Forskningsenhed bekymring for vold og kriminalitet som større blandt kvinder end blandt mænd. På samme måde er de ældre mere bekymrede end de yngre.

21 Justitsministeriets Forskningskontor (2013)

22 Kriminologerne Ferraro og LaGranges skelner således i deres litteraturoversigt fra 1987 mellem undersøgelser, der vurderer tryghed generelt (fear of crime/angst for kriminalitet), undersøgelser der vurderer personlig risiko for at blive udsat for vold, samt undersøgelser der vurderer opfattelsen af nabolagsproblemer.

23 Politi (2015)

24 Hede et al. (2015) & Hede et al. (2011)

25 Justitsministeriets Forskningsenhed (2003); Balvig et al. (2013)

26 Dijk et al. (2007)

27 Avlund (2012); Balvig et al. (2009)

28 Hede et al. (2011)

Også personer uden et arbejde bekymrer sig mere for vold og kriminalitet, hvorimod studerende og folk i beskæftigelse bekymrer sig mindre. Uddannelse og indkomst påvirker også niveauet af bekymring: Jo længere uddannelse/ jo højere indkomst, jo mindre bekymret²⁹.

Denne profil af 'de bekymrede' stemmer overens med lignende undersøgelser. Fx viser Williams og Dickinson (1993), at kvinder, ældre borgere og borgere med lav indkomst er mere pessimistiske i deres forestillinger om kriminalitet, og at de endvidere er mere bekymrede for kriminalitet³⁰. Det spiller dog også en rolle, hvor man bor, om man bor alene, og hvordan ens helbred er. Dette tyder på, at bekymring hænger sammen med det at føle sig udsat. Også Last og Jackson har i 1989 fremhævet kvinder, ældre og fattige borgere som værende dem, der udviser højere niveauer af bekymring målt ved personlig og generel risikovurdering, frygt og adfærdsmæssige konsekvenser. Nyere analyser af fænomenet foretaget af Forsikring og Pension finder igen, at køn og alder er signifikant betydende for bekymring: Kvinder er mere utrygge i forhold til kriminalitet, og jo ældre man er, desto mere utryg er man. Det har desuden afgørende betydning for tryghedsopfattelsen, hvorvidt man har været udsat for kriminalitet inden for de sidste 12 måneder³¹.

4.3 RESULTATER AF UNDERSØGELSEN

4.3.1 Personlig bekymring

Gennemsnitligt set er danskerne ikke tynget af bekymring for at blive udsat for kriminalitet i deres daglige liv – vurderet ud fra de udvalgte kriminalitetsformer. Nedenstående tabel viser, hvordan respondenterne har vurderet deres personlige bekymring i dagligdagen for forskellige former for kriminalitet.

Tabel 4: Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for...?

	Slet ikke eller kun lidt bekymret	Hverken eller	Temmelig eller meget bekymret
Indbrud	71,0 %	14,5 %	14,6 %
Hæleri	82,8 %	14,5 %	2,8 %
It-kriminalitet	59,6 %	15,2 %	25,2 %
Voldtægt	78,2 %	13,8 %	8,0 %
Vold	72,1 %	16,2 %	11,7 %
Hjemmerøveri	73,4 %	12,7 %	13,9 %

N = 1515

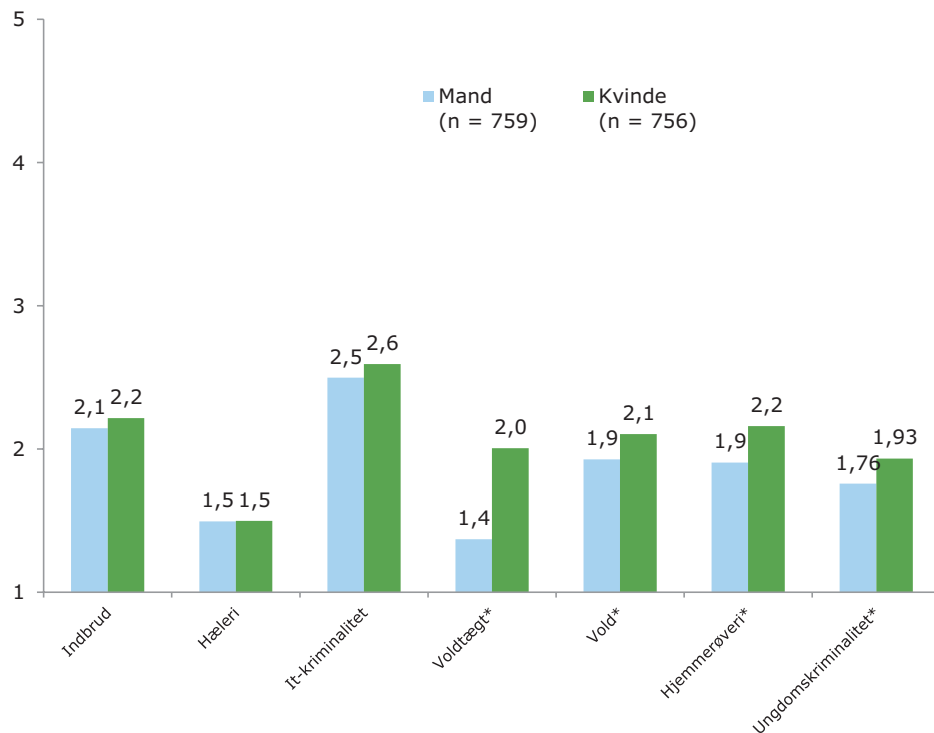
Over 70 pct. svarer, at de slet ikke er bekymret eller kun er lidt bekymret for at blive udsat for vold, hæleri, voldtægt, hjemmerøveri og indbrud. Bekymringen for at blive udsat for it-kriminalitet er dog lidt større. Her svarer ¼ af de adspurgte, at de er temmelig eller meget bekymret i dagligdagen for at blive udsat for it-kriminalitet.

Nogle grupper er dog lidt mere bekymrede end andre. Nedenstående figur viser forskellene i henholdsvis mænd og kvinders bekymring for at blive udsat for forskellige former for kriminalitet.

²⁹ Justitsministeriets Forskningsenhed (2003)

³⁰ Williams & Dickinson (1993)

³¹ Ejlsing (2012)

Figur 5: Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for følgende former for kriminalitet?

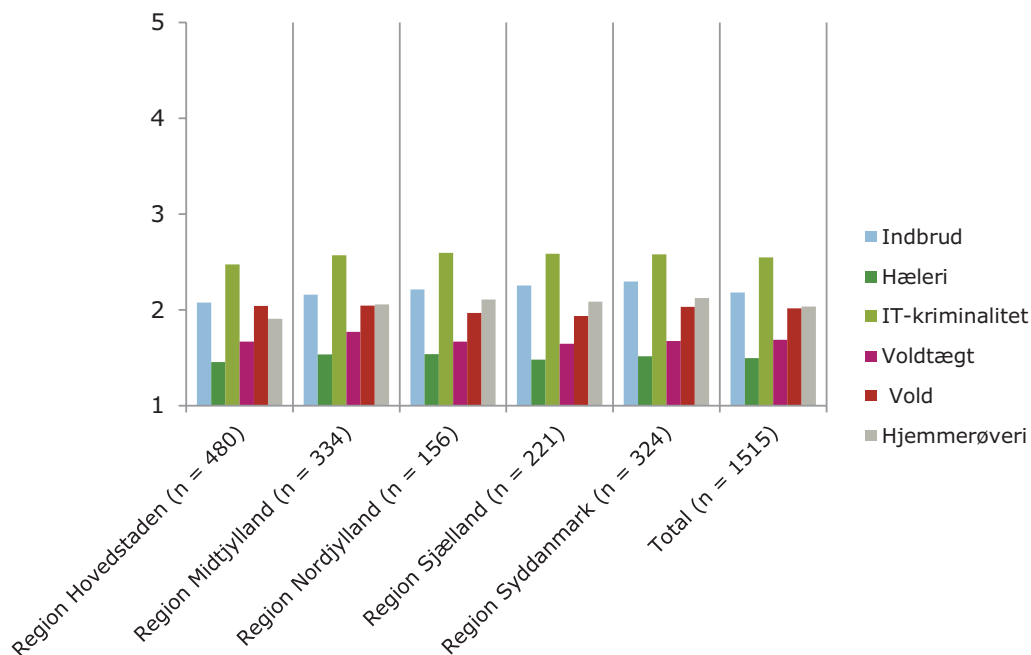
* angiver, at forskellen er signifikant på p-niveau 0,05. Værdierne på y-aksen angiver gruppens gennemsnitlige bekymring på en skala fra 1 (slet ikke bekymret) til 5 (meget bekymret).

Figuren viser, at der er forskel på mænd og kvinders bekymring for at blive udsat for vold, voldtægt, hjemmerøveri og ungdomskriminalitet, hvor kvinder er mere bekymrede for disse kriminalitetstyper end mænd. Det tyder således på, at kvinder er lidt mere bekymrede for at blive ofre for personfarlig kriminalitet end mænd, hvilket også er forventeligt jf. forskningen. Her er det naturligvis nødvendigt at være opmærksom på, at noget af forskellen mellem mænd og kvinder kan skyldes en kønsbestemt skævhed i graden af social desirability ift. at erkende, at man bekymrer sig for at blive udsat for voldelig kriminalitet³².

Danskernes grad af bekymring for at blive udsat for kriminalitet og mønsteret i, hvilke kriminalitetsformer vi er mest bekymrede for, er tilnærmelsesvist det samme på tværs af de fem regioner. Nedenstående figur viser dette.

32 Sutton & Farrall (2005)

Figur 6: Bekymring fordelt på region

Værdierne på y-aksen angiver gruppers gennemsnitlige bekymring på en skala fra 1 (slet ikke bekymret) til 5 (meget bekymret).

Som figuren viser, er it-kriminalitet den af de seks kriminalitetstyper, danskerne er mest bekymrede for – uanset hvilken region de bor i. Dernæst er indbrud den kriminalitetsform, som danskerne bekymrer sig mest for. Som eksempel på den generelle ensartethed i bekymringsniveau på tværs af regioner, viser nedenstående tabel resultatet af en regression, som estimerer bekymring for indbrud – både på egne og familiens vegne, på baggrund af region og andre centrale baggrundsvariable.

Tabel 5: Analyse af bekymring for indbrud

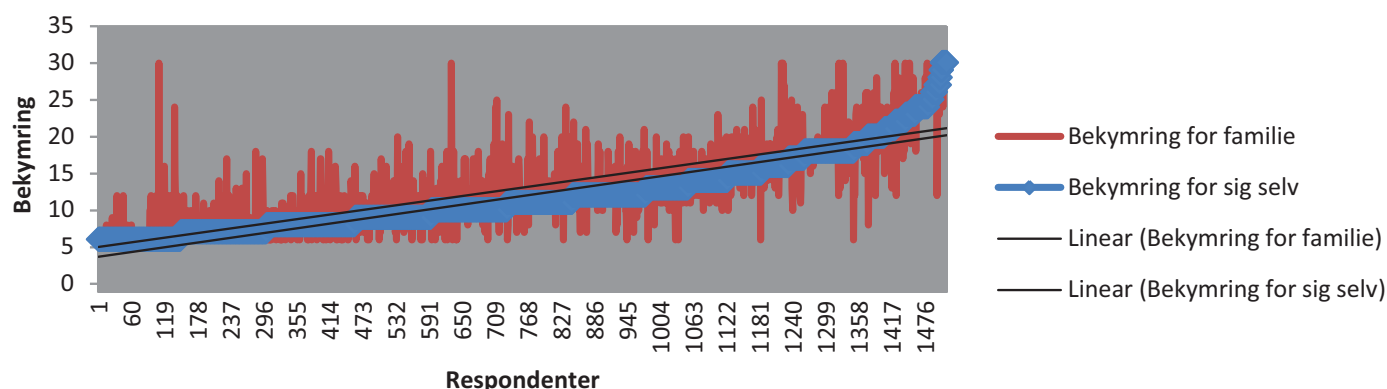
Bekymring for indbrud – for sig selv og familie	
Alder	0,006** (3,52)
Husstandsindkomst	-0,002 (-0,08)
Uddannelse	-0,012 (0,71)
Forestilling om udvikling i indbrud	0,324** (12,71)
Hus	0,342** (5,22)
Landejendom	0,500** (3,56)
Mand	0,061 (1,13)
Eksperiment	0,104 (1,954)
Region Hovedstaden	-0,053 (-0,68)
Region Sjælland	-0,047 (-0,52)
Region Midtjylland	0,011 (0,13)
Region Nordjylland	-0,081 (-0,82)
Konstant	-1,72** (-11,16)
R^2	0,18
N	1233

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$. Variablene: 'Region Hovedstaden', 'Region Sjælland', 'Region Midtjylland' og 'Region Nordjylland' tolkes med 'Region Syddanmark' som referencegruppe. Variablene 'Hus' og 'Landejendom' skal tolkes med 'Lejlighed' som referencegruppe. Variable for type af nærområde er udeladt, da de ikke tilfører modellen forklaringskraft.

Der er altså ingen signifikante forskelle mellem de fem regioner i forhold til bekymring for indbrud under kontrol for baggrundsvariable. Til gengæld har alder, forestilling om udvikling i indbrud og boligtype en betydning for, hvor bekymrede danskerne er for, at de selv eller nogen i deres familie udsættes for indbrud. De ældre og dem, der forestiller sig, at der laves flere indbrud i dag end for fem år siden, er alt andet lige mere bekymrede for at blive udsat for indbrud. Samtidig er personer, der bor i hus eller landejendom frem for lejlighed, mere bekymrede for at blive udsat for indbrud.

Generelt viser data en stærk lineær sammenhæng mellem den personlige bekymring for at blive udsat for kriminalitet og bekymringen for, at nogen i nær familie udsættes for kriminalitet. Nedenstående graf viser respondenternes samlede bekymring for de seks kriminalitetsformer plottet mod den samlede bekymring for, at nær familie udsættes for de seks kriminalitetsformer.

Figur 7: Illustration af sammenhæng mellem personlig bekymring og bekymring for nær familie

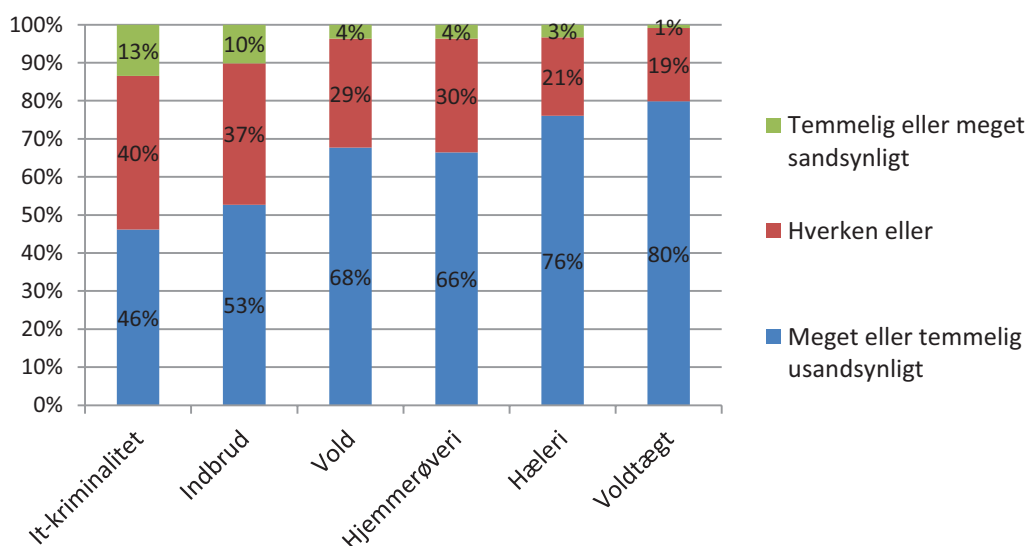

Som grafen viser, peger data på, at de der er meget bekymrede for selv at blive udsat for kriminalitet typisk er tilsvarende bekymrede for, at den nære familie udsættes for kriminalitet. Den bagvedliggende regressionsanalyse viser en stærk positiv korrelation (PCC 0,97) mellem de to former for bekymring kontrolleret for alder, køn, indkomst, uddannelse og eksperimentgruppe.

4.3.2 PERSONLIG RISIKOVURDERING

Undersøgelsen har vist, at danskerne generelt set ikke er særlig bekymrede for, at de selv eller nogen i deres familie udsættes for vold, voldtægt, indbrud, hjemmerøveri, hæleri og/eller it-kriminalitet. Ser vi nu på den personlige risikovurdering – som forskningen jo peger på er noget andet end den personlige bekymring – illustrerer nedenstående figur respondenternes svar på, hvor sandsynligt de vurderer det, at de inden for de næste fem år udsættes for de seks kriminalitetsformer.

Figur 8: Hvor sandsynligt vurderer du det er, at du inden for de næste fem år bliver udsat for følgende former for kriminalitet?

N = 1515

Som figuren viser, vurderer respondenterne det som mere sandsynligt, at de udsættes for it-kriminalitet og indbrud end for hjemmerøveri og voldtægt. Ca. 10 pct. vurderer, at det er *temmelig sandsynligt* eller *meget sandsynligt*, at de inden for de næste fem år bliver udsat for it-kriminalitet og indbrud, mens under 1 pct. vurderer det *temmelig sandsynligt* eller *meget sandsynligt*, at de udsættes for voldtægt. Der er lige mange mænd og kvinder (< 1 pct.), som vurderer det sandsynligt,

at de udsættes for voldtægt i løbet af de næste fem år. Dog er der variation i den anden ende af skalaen, hvor 80 pct. af mændene vurderer, at det er meget usandsynligt, at de udsættes for voldtægt i løbet af de næste fem år. Det samme gør kun 43 pct. af kvinderne.

Danskerne er med andre ord forholdsvis gode til at vurdere deres relative risiko for at blive udsat for de forskellige kriminalitetsformer, fx at det er gennemsnitligt mere sandsynligt, at de udsættes for it-kriminalitet i løbet af de næste par år, end at de udsættes for voldtægt. Danskerne er dog mindre gode til at vurdere den absolutte risiko for at blive udsat for hjemmerøveri i forhold til, hvor mange hjemmerøverier, der rent faktisk bliver begået om året (210 i 2014 jf. Rigspolitiets centrale nøgletal).

Ligesom det var tilfældet for personlig bekymring for kriminalitet, er der en stærk lineær sammenhæng (PCC 0,94) mellem vurderingen af egen sandsynlighed og vurderingen af nær families sandsynlighed for at blive udsat for kriminalitet – kontrolleret for alder, køn, indkomst, uddannelse og eksperimentgruppe. Derudover er der en positiv sammenhæng mellem at være mand og sandsynlighedsvurderingen, ligesom alder påvirker sandsynlighedsvurderingen positivt. Det betyder, at jo ældre man er, jo mere sandsynligt vurderer man det er, at man udsættes for kriminalitet, og hvis man er mand, vurderer man det mere sandsynligt, at man udsættes for kriminalitet, end hvis man er kvinde. Endelig er der en tendens til, at indsatsgruppen, dvs. den gruppe af tilfældigt udvalgte personer, som er blevet præsenteret for vidensinput undervejs i spørgeskemaet, vurderer egen og families sandsynlighed for at blive udsat for kriminalitet lavere end personerne i kontrolgruppen på tværs af kriminalitetstyper. Sammenhængen er dog ikke signifikant på konventionelle p-niveauer (p-niveau = 0,07).

4.3.3 Dimensioner i bekymring

Som nævnt er der en række dimensioner i spil i bekymring. Vi har med analysen søgt at komme tættere på, hvad der ligger bag: Analyserne er baseret på fire spørgsmålsgrupper om henholdsvis personlig bekymring, bekymring for nær familie, personlig risikovurdering og risikovurdering for nær familie for hver af de seks kriminalitetstyper. Samlet set har respondenterne besvaret 24 spørgsmål, som efterfølgende har vist sig at afspejle forskellige bagvedliggende dimensioner af bekymring og selv vurderet risiko i forhold til kriminalitetstyperne. En oversigt over de inddragede variable findes i bilag 2. Vi har herefter gennemført en faktoranalyse af resultaterne. I boksen nedenfor beskrives fem bagvedliggende faktorer, som er udledt via faktoranalyse af besvarelsene på de 24 spørgsmål³³.

Fem bagvedliggende dimensioner af bekymring og risikovurdering

1. Egen og familiens sandsynlighed for at blive udsat for – især personfarlig – kriminalitet
2. Bekymring for, at én selv og familien udsættes for personfarlig kriminalitet
3. Bekymring og sandsynlighed for it-kriminalitet både på egne og familiens vegne
4. Bekymring og sandsynlighed for indbrud både på egne og familiens vegne
5. Bekymring og sandsynlighed for hæleri både på egne og familiens vegne

Faktoranalysen tegner et interessant billede af, hvordan vores bekymring og risikovurdering hænger sammen afhængigt af kriminalitetstype. For den personfarlige kriminalitet, som vi her definerer som vold, voldtægt og hjemmerøveri, hænger risikovurdering og bekymring ikke lige så tæt sammen, som er tilfældet for de resterende tre kriminalitetstyper. Det tyder altså på, at bekymring for at blive udsat for voldelig kriminalitet er én ting, mens vurdering af risiko for at blive udsat for voldelig kriminalitet er noget andet.

Disse fem dimensioner af bekymring og risikovurdering anvendes herefter i den videre analyse af, hvordan danskernes grad af bekymring hænger sammen med adfærdsmønstre, tolerance over for udsatte grupper og medieforbrug.

³³ Antallet af udledte faktorer er bestemt af Kaisers kriterium

5. DANSKERNES ADFÆRD I FORHOLD TIL KRIMINALITET

5.1 UNDERSØGELSESPØRGSMAÅL

Analyserne ovenfor peger på, at danskerne er tilbøjelige til at tro, at de undersøgte kriminalitetstyper er mere udbredte end kriminalitetsstatistikkerne tyder på. Dog er danskerne ikke særligt bekymrede for, at de selv eller nogen i deres nære familie udsættes for kriminalitet, og de vurderer det også rimeligt usandsynligt. Alligevel tager danskerne sig nogle forholdsregler for at undgå at blive udsat for kriminalitet, og nogle tager flere end andre. Vi har set nærmere på danskernes adfærd ift. et par af de udvalgte kriminalitetstyper, nemlig indbrud, it-kriminalitet samt vold og voldtægt. Følgende undersøgelsesspørgsmål strukturerer analysen:

- Hvilke forholdsregler tager danskerne for at undgå at blive udsat for henholdsvis indbrud og vold/voldtægt og it-kriminalitet?
- Hvad betyder personlige og socioøkonomiske karakteristika for vores adfærd i forhold til disse kriminalitetstyper?

5.2 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Kapitlets fokus er på, hvad danskerne gør for at undgå at blive udsat for kriminalitet. I den forbindelse ses der både på undvigelsesadfærd og den mere aktive adfærd, der knytter sig til at sikre sig selv mod kriminalitet. Hvis man ser på danskernes undvigelsesadfærd, så ligger heri fx at tage forholdsregler som at følges med andre efter mørkets frembrud, at krydse gaden for at undgå en bestemt person, at undgå grupper af unge på gaden, at undgå at færdes visse steder osv. Hvis man ser på den mere aktive adfærd, så handler det om fx at sikre sine døre/vinduer mod indbrud, installere alarmer, tilmelde sig Nabohjælpsordningen, lære selvforsvar og lignende.

Overordnet ses det af den internationale forskning, at danskere sammenlignet med de øvrige europæiske lande i mindre udstrækning har et højt hegn om deres grund med henblik på at beskytte sig mod indbrud, ligesom meget få danskere har vinduesgitter, specielle låse mod indbrud og alarmer³⁴. Dette formodes at hænge sammen med, at vi generelt set er mindre bekymrede end de øvrige lande. Ser man alene på den danske forskning på området, er der en række opgørelser og undersøgelser fra Den Danske Brancheforening For Sikkerhed og Sikring, Forsikring & Pension og Trygfonden, der viser, hvordan danskerne tager forholdsregler.

Forsikring og Pension har fx spurgt en række danskere, om de tager forholdsregler mod kriminalitet. Her viser tal, at rigtig mange danskere tager forholdsregler for at sikre sig mod indbrud og vold. Det er således helt op til 97 pct. af dem, der har oplevet indbrud, og 90 pct. af dem, der ikke selv har haft indbrud, der tager forholdsregler for at mindske risikoen herfor, hvis de bor i et område, hvor denne kriminalitetstype forekommer³⁵. Typiske forholdsregler er at lade lyset være tændt, få naboen til at holde øje med huset, installere bedre låse, anskaffe alarmer, etc.³⁶.

I samme undersøgelse ses det, at der er mange, der tager forholdsregler for at undgå vold, fx at undgå visse steder, at følges med andre, at gå til selvforsvar samt at bære kniv eller peberspray. Undersøgelsen fra Forsikring og Pension fremhæver, at kriminalitet i større eller mindre omfang påvirker folk, der bor i områder, hvor kriminalitet forekommer, selvom de som helhed angiver at være trygge. Mange tager således forholdsregler i hverdagen for at sikre sig mod kriminalitet. Undersøgelsen fremhæver også, at nogle respondenter decideret er flyttet pga. utryghed for kriminalitet, og over halvdelen af dem, der angiver at være flyttet pga. kriminalitet, har netop været udsat for kriminalitet.

Trygfonden har også i forbindelse med deres tryghedsmåling undersøgt danskernes adfærd. I undersøgelsen svarer 68,3 pct. af de adspurgte, at de ikke har foretaget sig noget for at forhindre kriminalitet, mens knap 23 pct. har taget forebyggende tiltag (installeret alarm i boligen eller sikret bo

³⁴ Dijk (2007)

³⁵ Ejsing (2012)

³⁶ Der ses en tendens til, at danskerne i stadigt stigende grad installerer privatalarmer for at sikre sig mod indbrud. 500.000 danske hjem har på nuværende tidspunkt fået installeret alarmsystemer. Kilde: Den Danske Brancheforening For Sikkerhed og Sikring

ligen med specielle låse, stærkere karme eller lignende). Knap 8 pct. af de adspurgte har været mere offensive i deres sikring, fx ved at anskaffe våben eller ved at gå til selvforsvar³⁷.

Herudover viser Trygfondens analyse, at der er en sammenhæng mellem at være utryg og at have foretaget sig noget på grund af utrygheden. Således er dem, der er mest utrygge også dem, der har taget flest forholdsregler. I den sammenhæng er det dog ikke muligt at kortlægge, hvad der er årsag og virkning. Det kan med andre ord ikke identificeres, om dem, der sikrer sig, også har mere grund til at være utrygge end andre.

Denne tendens, altså sammenhængen mellem utryghed og det at tage forholdsregler, ses også i undersøgelsen fra Forsikring og Pension. En regressionsanalyse på tværs viser, at dem, som har taget forholdsregler (sat låse op, alarmer osv.), alt andet lige – og i modsætning til hvad man ville forvente – er mere utrygge (altså at sikring ikke fører til mere tryghed). Her er der naturligvis samme risiko for omvendt kausalitet som i Trygfondens analyse, så konklusionen er på samme vis, at nogle personer måske bare er mere utrygge af natur, hvorfor de tager flere forholdsregler³⁸.

5.3 RESULTATER AF UNDERSØGELSEN

Vi har i undersøgelsen spurgt til forholdsregler for at undgå indbrud. Tabellen herunder viser fordelingen af besvarelser.

Tabel 6: Har du taget nogle af nedenstående forholdsregler for at undgå at blive udsat for indbrud?

	Ja
Har sikret mine døre og/eller vinduer mod indbrud, fx med ekstra låse, beslag eller indbrudssikre materialer	32 %
Har monteret en alarm eller videoovervågning ved min bolig	17 %
Har tilmeldt mig Projekt Nabohjælp	15 %
Har lavet en uformel aftale med mine naboer om, at vi holder øje med hinandens hjem fx i forbindelse med ferie	50 %
Andet [oftest: hund]	7 %
Ingen af disse	29 %

N = 1515

En del af respondenterne (ca. 7 pct.) angiver, at de har taget andre forholdsregler end de listede, hvor det hyppigst angivne svar er, at de har en hund, som forventes at gøre husstanden til et uattraktivt mål for en indbrudstyv.

Vi har desuden set på sammenhængen mellem antallet af præventive tiltag ift. indbrud og baggrundsvariable som alder, indkomst, uddannelse, boligtype og bekymring for indbrud.

³⁷ Hede et al. (2011)

³⁸ Ejlsing (2012)

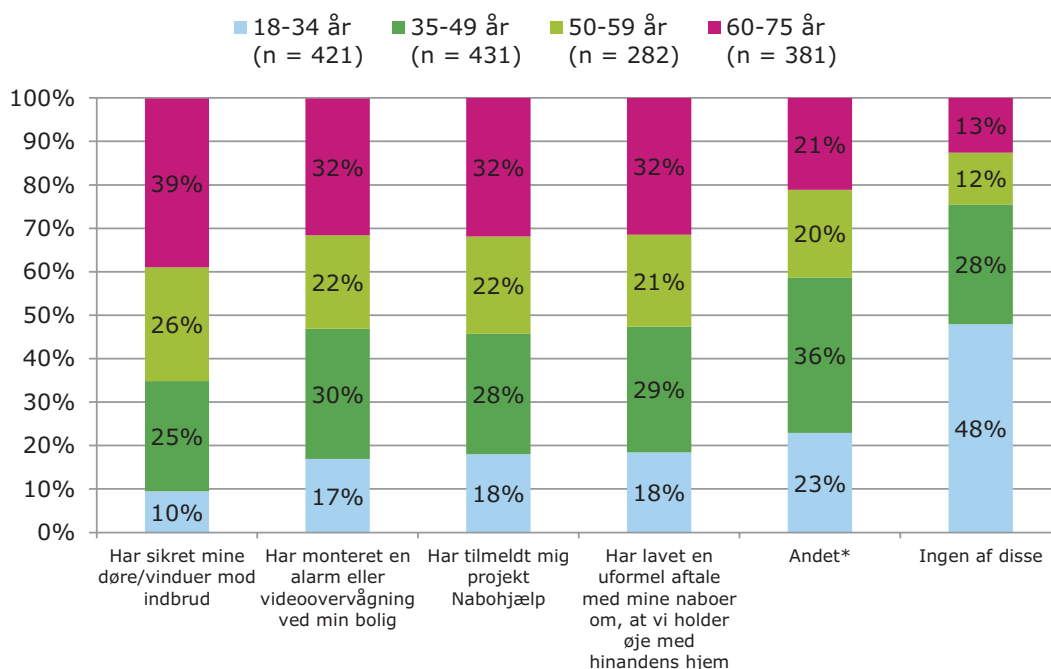
Tabel 7: Analyse af præventiv adfærd ift. indbrud

Præventiv adfærd ift. indbrud	
Alder	0,011 ** (6,30)
Husstandsindkomst	0,110 ** (5,00)
Uddannelse	0,011 (0,69)
Landejendom	-0,017 (-0,11)
Hus	0,637 ** (9,32)
Bekymring for indbrud	0,184 ** (7,36)
Forestilling om udvikling i indbrud	0,047 (1,87)
Tidligere udsat for indbrud	0,309 ** (3,89)
Landdistrikt	-0,323 ** (-3,18)
Lille by	-0,260 ** (-2,89)
Mellem by	-0,059 (-0,72)
Stor by	-0,205 * (-2,49)
Konstant	-0,391 ** (-2,72)
R^2	0,28
N	1233

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$. Variablerne 'Landejendom' og 'Hus' tolkes med 'Lejlighed' som referencegruppe. Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe

Analysen viser, at alder og indkomst påvirker graden af præventiv adfærd ift. indbrud i en positiv retning. Dvs. jo ældre du er, og jo flere penge du tjener, jo flere af de listede forholdsregler er du tilbøjelig til at tage for at sikre dig mod indbrud. Derudover viser analysen, at personer som bor i hus frem for lejlighed (referencegruppe), gør flere ting for at undgå at blive udsat for indbrud. Der er også en sammenhæng mellem bekymring og tidligere udsættelse for indbrud og adfærd, hvor de, der er mest bekymrede for at blive udsat for indbrud og de, der tidligere har været udsat for indbrud, også gør mest for at sikre sig. Endelig ses en lidt uventet sammenhæng mellem grad af urbanisering og præventiv adfærd ift. indbrud, hvor personer i Hovedstadsområdet tager flere forholdsregler for at undgå at blive udsat for indbrud end personer i landdistrikter, små byer og de store provinsbyer kontrolleret for boligtype og andre centrale nøglevariable.

Stiller vi skarpt på aldersgrupper viser analysen, jf. figuren nedenfor, at de unge (18-34 år) er overrepræsenterede blandt dem, som ikke har taget nogen af de listede forholdsregler mod indbrud. Samtidigt fylder de ældre (60-75 år) meget i den gruppe, som har gjort mest for at sikre sig mod indbrud i hjemmet, hvilket meget vel hænger sammen med, at der med alder typisk følger indkomst og ejendom.

Figur 9: Hvad har du gjort for at undgå at blive udsat for indbrud?

Vi ser herefter på præventiv adfærd ift. vold og voldelig kriminalitet. Jf. tabellen nedenfor har en del respondenter praktiseret undladelsesadfærd, som fx undgået af færdes visse steder, gå ud på visse tidspunkter, undgået grupper af unge mv.:

Tabel 8: Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for vold eller voldtægt?

	Ja
Undgået at færdes visse steder	46 %
Undladt at gå ud på visse tidspunkter, fx efter mørkets frembrud	21 %
Følges med andre efter mørkets frembrud	23 %
Lært selvforsvar	6 %
Undgået grupper af unge på gaden, i mit lokalområde mv.	22 %
Krydset gaden for at undgå en person, som jeg var utryg ved at passere	28 %
Andet [oftest: ingenting]	25 %

N = 1515

Vi har desuden set på, hvordan antallet af præventive tiltag ift. vold hænger sammen med alder, indkomst, uddannelse, køn, tidligere offer og bekymring for voldelig kriminalitet (defineret som vold, voldtægt og hjemmerøveri).

Tabel 9: Analyse af præventiv adfærd ift. voldelig kriminalitet

Præventiv adfærd ift. vold	
Alder	-0,009** (-3,79)
Husstandsindkomst	0,014 (0,50)
Uddannelse	-0,004 (-0,17)
Mand	-0,586** (-8,10)
Tidligere offer for vold	0,347* (2,17)
Bekymring for vold	0,143** (11,19)
Forestilling om udvikling i vold	0,102** (2,57)
Lille by	-0,143 (-1,27)
Mellem by	-0,153 (-1,43)
Stor by	-0,198 (-1,78)
Landdistrikt	-0,237* (-1,96)
Konstant	1,162** (5,58)
R^2	0,21
N	1295

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$.

Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe.

Som tabellen viser, har alder, køn, grad af bekymring, forestillinger om udviklingen i voldelig kriminalitet og hvorvidt man tidligere har været udsat for vold betydning for, i hvilken grad man forsøger at sikre sig mod voldelig kriminalitet. Graden af bekymring, forestillinger omkring voldens udvikling og tidligere udsættelse for vold har en positiv sammenhæng med, hvor mange præventive forholdsregler man tager sig i den henseende. Det betyder, at personer, som før har været ofre for vold, personer som er bekymrede for at blive udsat for vold og personer, som forestiller sig, at antallet af voldstilfælde er stigende, tager sig flere af de listede forholdsregler. Derimod er alder og det at være mand med til at mindske graden af præventiv adfærd ift. voldelig kriminalitet.

Herefter ser vi nærmere på kønsdimensionen: Nedenstående tabel viser, hvor mange henholdsvis mænd og kvinder, som har taget de listede forholdsregler for at sikre sig mod voldelig kriminalitet, herunder vold og voldtægt.

Tabel 10: Hvad har du gjort for at undgå at blive udsat for vold og voldtægt?

	Mænd	Kvinder
Lært selvforsvar	7 %	4 %
Følges med andre efter mørkets frembrud	11 %	35 %
Undladt at gå ud på visse tidspunkter, fx efter mørkets frembrud	13 %	29 %
Krydset gaden for at undgå en person, som jeg var utryg ved at passere	18 %	37 %
Undgået grupper af unge på gaden, i mit lokalområde mv.	19 %	24 %
Undgået at færdes visse steder	41 %	52 %

N = 1515

Ca. 10 pct. af respondenterne har svaret, at de ikke gør noget for at undgå voldelig kriminalitet. Heraf er lidt flere mænd end kvinder. Kvinder gør mere end mænd med undtagelse af at lære selvforsvar – og dette er i det hele taget en adfærd som angives anvendt i begrænset udstrækning som strategi for at undgå vold og voldtægt.

Derudover har vi set på betydningen af, hvorvidt respondenterne tidligere har været udsat for kriminalitet, fordi forskningen peger på, at tidligere ofre for vold tager flere forholdsregler. Her viser analysen, at personer, som tidligere har været udsat for voldelig kriminalitet tager flere forholdsregler herfor end personer, som aldrig har været udsat for vold jf. ovenfor. De ca. 5 pct. af personerne i stikprøven, som angiver, at de tidligere har været udsat for voldelig kriminalitet, tager i gennemsnit to af de listede forholdsregler, mens personer, som ikke tidligere har været udsat for voldelig kriminalitet, i gennemsnit tager 1,4 af de listede forholdsregler³⁹.

Den sidste type præventiv adfærd, som undersøgelsen har fokus på, er præventiv adfærd ift. it-kriminalitet. Respondenterne er blevet spurgt, om de har gjort nogle af følgende ting for at undgå at blive offer for it-kriminalitet:

- Undladt at handle i visse internetbutikker
- Undladt at oprette brugerprofiler på internettet
- Undladt at downloade musik, software, spil mv. fra internettet
- Undladt at kommunikere med offentlige myndigheder via internettet
- Undladt at benytte netbank
- Undladt at bruge en offentlig trådløs internetforbindelse
- Købt et antivirusprogram.

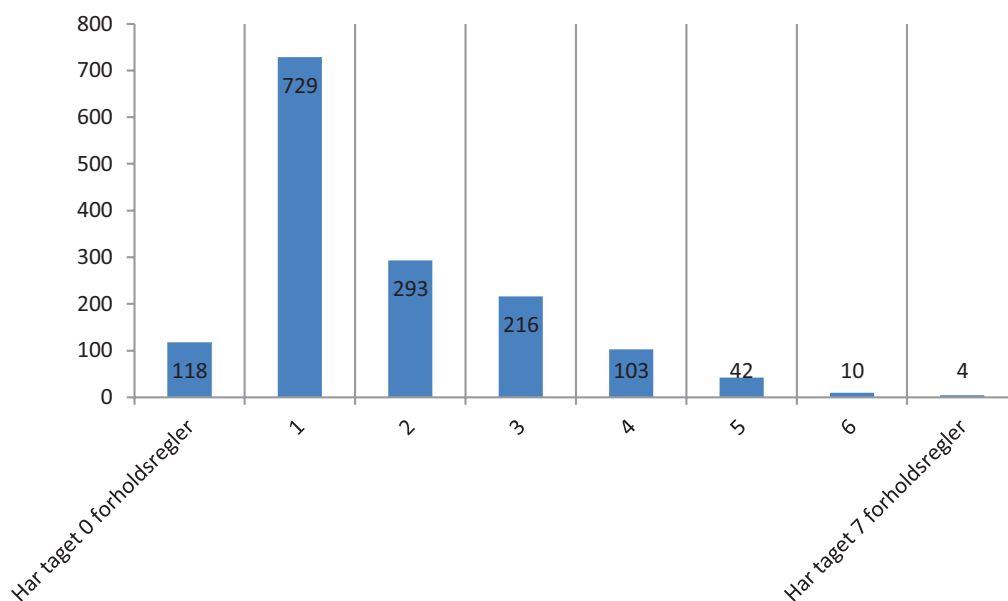
Tabel 11: Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for it-kriminalitet?

Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for it-kriminalitet?	Ja
Undladt at benytte netbank	3 %
Undladt at kommunikere med offentlige myndigheder via internettet	3 %
Undladt at bruge en offentlig wifi-internetforbindelse	18 %
Undladt at oprette brugerprofiler på internettet	23 %
Undladt at downloade musik, software, spil mv. fra internettet	26 %
Undladt at handle i visse internetbutikker	44 %
Købt et antivirusprogram	59 %
Andet [oftest: bruger gratis antivirus-program eller jeg gør ingenting]	10 %

Næste graf viser, hvordan respondenterne fordeler sig på antallet af præventive tiltag ift. it-kriminalitet.

³⁹ Forskellen i gennemsnit er signifikant med p-niveau < 0.01

Figur 10: Antallet af forholdsregler i relation til it-kriminalitet

N=1515

Som grafen viser, har langt hovedparten af respondenterne taget to eller færre forholdsregler for at undgå it-kriminalitet. De mest hyppige forholdsregler af de syv mulige er 'købt et antivirusprogram', hvilket 60. pct. af respondenterne har gjort, og 'undladt at handle på bestemte internetsider', som ca. 45. pct. af respondenterne har gjort. Tabellen herunder viser, hvordan graden af præventiv adfærd ift. it-kriminalitet påvirkes af forskellige personkarakteristika.

Tabel 12: Analyse af præventiv adfærd ift. it-kriminalitet

Præventiv adfærd ift. it-kriminalitet	
Alder	0,006** (2,67)
Husstandsindkomst	-0,050 (-1,63)
Uddannelse	0,034 (1,48)
Mand	-0,058 (-0,81)
Bekymring for it-kriminalitet	0,154** (4,76)
Tidligere udsat for it-kriminalitet	0,046 (0,31)
Forestillinger om it-kriminalitet	0,213** (4,47)
Lille by	-0,118 (-0,95)
Stor by	-0,123 (-1,09)
Mellem by	-0,105 (-0,93)
Landdistrikt	0,026 (0,19)
Hus	0,122 (1,30)
Landejendom	0,085 (0,41)
Konstant	0,236 (0,93)
R^2	0,07
N	1237

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$.

Variablerne 'Landejendom' og 'Hus' tolkes med 'Lejlighed' som referencegruppe. Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe

Som tabellen viser, er det kun alder, bekymring og forestillinger om it-kriminalitet, der har en betydning for, hvor mange præventive tiltag ift. it-kriminalitet, respondenterne foretager. For alle tre variable er sammenhængen positiv. Det betyder, at ældre mennesker og personer, som er bekymrede for it-kriminalitet, og forestiller sig, at der er kommet mere it-kriminalitet, alt andet lige tager sig flere af de listede forholdsregler for at undgå at blive udsat for it-kriminalitet. Modsat graden af præventiv adfærd ift. vold og indbrud tager tidligere ofre for it-kriminalitet ikke flere forholdsregler end andre.

6. DANSKERNES TOLERANCE OVER FOR TIDLIGERE KRIMINELLE OG ANDRE UDSATTE GRUPPER

6.1 UNDERSØGELSESPØRGSMAÅL

Analysen af danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og andre udsatte grupper tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvor tolerante er danskerne over for tidligere kriminelle?
- Hvor tolerante er danskerne over for andre grupper i socialt udsatte positioner?
- Hvilke dimensioner i tolerance kommer til syne i data?

6.2 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Vores analyse går i dybden med danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og andre befolkningsgrupper, som i forskningen er blevet brugt til at prøve danskernes tolerance, herunder misbrugere/alkoholikere, psykisk syge, etniske/religiøse grupper og børnerige familier.

Vi ved fra Epinions undersøgelse (2013), at der i forhold til tolerance over for tidligere kriminelle er et misforhold mellem, hvad vi giver udtryk for (*en værdibaseret tolerance*), og hvad vi reelt gør (*adfærdsbaseret tolerance*). Fx mener danskerne overvejende, at tidligere kriminelle skal have mulighed for at blive en del af samfundet, men vi er i langt mindre udstrækning selv villige til at ansætte fx tidligere voldtægtsdømte⁴⁰. Dette tilsyneladende paradoks relaterer sig dermed også til det populært kaldte *NIMBY-syndrom*⁴¹, som beskriver, hvordan folks entusiasme over for en politisk inklusionsdagsorden, kan blive vendt til modstand, når genstanden for inklusion kommer for tæt på⁴². Ift. danskernes tolerance over for kriminalitet påpeger Epinion ligeledes, at tolerancen varierer i forhold til forskellige kriminalitetsformer. Fx synes danskerne langt overvejende, at det er uacceptabelt at købe hælervarer og komme i slagsmål, mens sort arbejde udført af privatpersoner i højere grad ses som acceptabelt. Vi ser også fra Epinions analyse, at danskerne overvurderer, hvor mange beboere fra de udsatte boligområder, der er dømt for kriminalitet, og at de samlet set tror, at personer med anden etnisk oprindelse end dansk er mere kriminelle, end hvad tilfældet rent faktisk er.

Værdiundersøgelsen fra 1999 undersøger særskilt danskernes tolerance over for udsatte befolkningsgrupper såsom misbrugere, psykisk syge, børnerige familier og tidligere kriminelle⁴³. I undersøgelsen spurgte Gundelach m.fl. til, hvorvidt respondenterne ønskede forskellige (formodede) mindre vellidte grupper som naboer. Her svarede 4 pct., at de nødtigt ville have børnerige familier som naboer, 14 pct. ville nødtigt have en nervøs/neurotisk person som nabo, mens henholdsvis 36 og 60 pct. ikke ønskede alkoholikere og narkomaner som naboer. Endeligt ønskede 31 pct. ikke at bo ved siden af personer med kriminel fortid.

Danskernes tolerance over for etniske minoriteter og indvandrere er et hyppigt diskuteret emne i den offentlige debat, og det har også været genstand for dansk forskning⁴⁴. Generelt kan det på baggrund af værdiundersøgelsen siges, at uviljen mod etniske minoriteter i Danmark er lavere end i Vesteuropa som helhed⁴⁵. Der er store uenigheder om, hvordan vi skal undersøge tolerancen, men tilsyneladende bred enighed om, at danskernes syn på flygtninge/indvandrere er mangesidet og ambivalent⁴⁶. Gundelach peger på øget accept af indvandrere på arbejdsmarkedet fra 1990-2008⁴⁷, mens Togeby i sine undersøgelser fra 90'erne fandt, at holdningen til indvandrere og asylansøgere er relativt stabil⁴⁸, selvom tolerancen synes at være svagt stigende, omend vi bekymrer os for udviklingen hen imod et multikulturelt samfund⁴⁹.

⁴⁰ Epinion (2013)

⁴¹ NIMBY står for 'not in my backyard'

⁴² Gerrar (1993)

⁴³ Gundelach (2004)

⁴⁴ Eksempelvis har Jens Peter Frølund Thomsen, cand.scient.pol., MA, Ph.D., en række udgivelser om emnet: <http://pure.au.dk/portal/da/persons/jens-peter-froelund-thomsen/92b8a5ea-f425-492d-b138-b4730ebee247/publications.html>

⁴⁵ Gundelach (2004)

⁴⁶ Goul Andersen (2002)/⁴⁹ Togeby (1997)

⁴⁷ Gundelach (2011)

⁴⁸ Gaasholt & Togeby (1995)

⁴⁹ Togeby (1997)

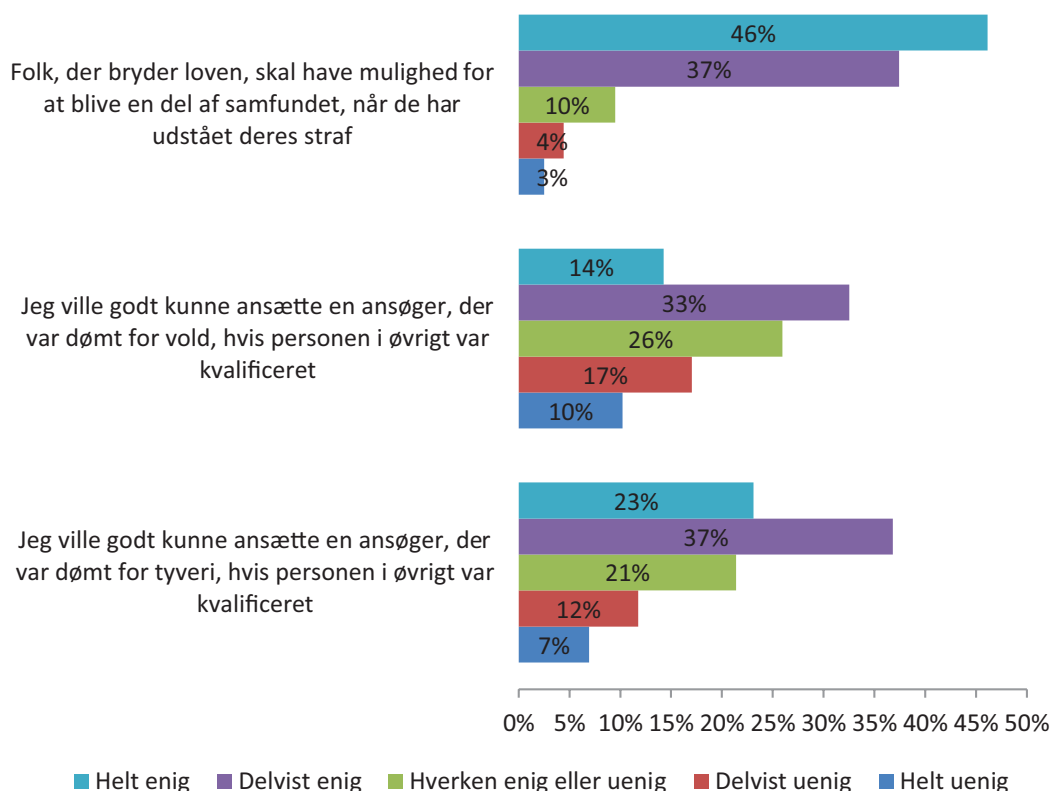
I vores undersøgelse svarer 34 pct. af de adspurgte, at de enten helt eller delvist ikke ønsker at have etniske/religiøse grupper som naboer. I værdiundersøgelsen fra 1999 er dette tal væsentligt lavere, nemlig gennemsnitligt 10 pct. Dette gennemsnit dækker over jøder (2 pct.), indvandrere/fremmedarbejdere (7 pct.), muslimer (16 pct.) og sigøjnere (15 pct.)⁵⁰. Dette antyder, at vi er blevet mindre tolerante over for gruppen af etniske minoriteter, i hvert fald når det kommer til at have personer fra disse befolkningsgrupper som naboer.

6.3 RESULTATER AF UNDESØGELSEN

Danskernes tolerance over for tidligere kriminelle og andre udsatte grupper er prøvet med en række enighedsspørgsmål, som forventes at afspejle tolerance i forskellige situationer og sammenhænge. Dels tolerance i en samfundsmæssig sammenhæng, eksempelvis med udsagnet: *"Der skal bruges flere penge på at integrere udsatte grupper i samfundet"*, og dels tolerance i en mere lokal sammenhæng, såsom *"Jeg ville overveje at flytte mit barn til en anden skole, hvis overvægten af børnene i mit barns skole kom fra familier med sociale problemer."*

Nedenstående figur viser respondenternes besvarelser på enighedsspørgsmålene, som omhandler reintegration af tidligere kriminelle.

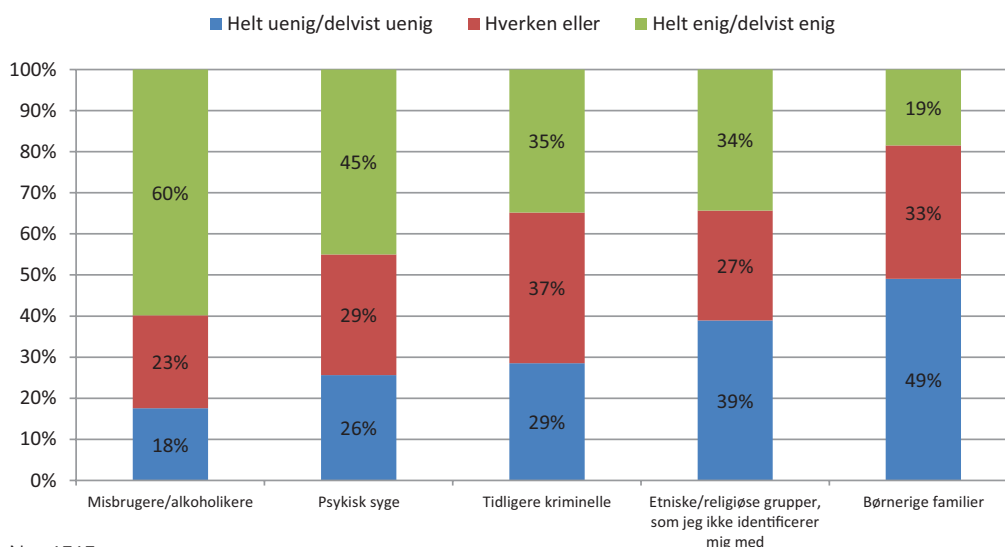
Figur 11: Respondenternes besvarelser på enighedsspørgsmål vedr. tidligere kriminelle

N=1515

Langt de fleste danskere synes, at tidligere kriminelle skal have mulighed for at blive en del af samfundet igen, efter de har udstået deres straf. Over 80 pct. af respondenterne svarer, at de er delvist enige eller helt enige i dette udsagn. Væsentlig færre er dog villige til at ansætte en person, som tidligere er dømt for kriminalitet. Ca. 2/3 af respondenterne svarer, at de er enige eller meget enige i, at de ville kunne ansætte en tidligere tyv, mens lidt under halvdelen svarer, at de ville kunne ansætte en person dømt for vold. Det indikerer i forlængelse af andre undersøgelser, at der er forskel på værdibaseret og adfærdsbaseret tolerance. Vi har desuden søgt at indkredse, om der er visse grupper, som danskerne er mere eller mindre tolerante overfor gennem spørgsmålet *"Hvilke af følgende grupper ønsker du ikke at have som nabo?"*. Figuren herunder viser forskellene.

Figur 12: Hvilke af følgende grupper ønsker du ikke at have som nabo?

N = 1515

Som figuren viser, er det ikke alle grupper, danskerne ønsker at bo ved siden af. De mindst ønskværdige naboer af de fem mulige er misbrugere/alkoholikere og dernæst psykisk syge. 60 pct. af respondenterne erklærer sig delvist enige eller helt enige i, at de ikke ønsker at bo ved siden af misbrugere, mens 45 pct. er delvist eller helt enige i, at de ikke ønsker at bo ved siden af psykisk syge. I den anden ende findes børnerige familier, hvor under 20 pct. tilkendegiver, at de er helt eller delvist enige i, at de ikke ønsker dem som naboer. Spørgsmålet med den højeste variation i fordelingen af besvarelser, og dermed spørgsmålet, som respondenterne er mest uenige om, er spørgsmålet om, hvorvidt de ønsker at bo ved siden af etniske/religiøse grupper, som de ikke selv tilhører (varians = 1,93). Dernæst er spørgsmålet om, hvorvidt man ønsker at bo ved siden af børnerige familier, den største kilde til uenighed blandt respondenterne (varians 1,23). Fordelingen af besvarelser på dette enighedsbatteri udmærker sig dog ved, at relativt mange respondenter placerer sig i svarkategorien 'hverken eller', hvilket skaber noget usikkerhed omkring tolkningen af resultaternes retning. Dels kan placering i midterkategorien være et udtryk for, at respondenterne er fuldstændig ligeglad med, hvem der flytter ind ved siden af, og således afspejle tolerance i fænomenets mest rene form. Dels kan placering i midterkategorien være udtryk for tilstedeværelsen af social desirability-bias, hvor respondenterne ikke ønsker at give sin holdning til kende, fordi respondenterne oplever den som socialt uacceptabel. For at undersøge om personer, der bor i lejlighed og dermed også er tættere på naboerne, er mindre tolerante over for de udvalgte grupper, er der opstillet en regression med inddragelse af variablene for boligform (lejlighed, hus, landejendom), lokalmiljø (Hovedstaden, stor by, mellemstor by, lille by, landdistrikt), eksperiment, uddannelse, indkomst, køn og alder. Ingen af de inddragede variable har betydning for, hvorvidt respondenterne ønsker at bo ved siden af tidligere kriminelle eller misbrugere. For viljen til at bo ved siden af etniske/religiøse grupper, børnerige familier og psykisk syge har uddannelse og køn som de eneste variable en betydning. Personer med en lang uddannelse er alt andet lige mindre skeptiske over for at have personer fra en af de tre grupper som naboer. Det samme er kvinder.

6.3.1 Dimensioner af tolerance

For at skabe mere valide målinger af tolerance har vi foretaget en faktoranalyse indeholdende besvarelserne på alle de spørgsmål, som forventes at afspejle tolerance (se bilag 4). På den baggrund har vi identificeret to dimensioner i tolerance, og beregnet factor-scores⁵¹ for respondenternes placering på de to dimensioner ud fra respondenternes besvarelser på de inkluderede spørgsmål. Nedenstående boks beskriver indholdet af de to identificerede dimensioner i tolerance.

⁵¹ Faktor-scores er sammensatte variable, der giver oplysninger om en enheds placering på en latent dimension, som er identificeret via faktoranalyse. Afhængigt af formål kan factorscores konstrueres på forskellig vis. Her er det regression scores, hvor faktor-scoren er den - via OLS-forudsagte værdi af respondentens placering på den bagvedliggende faktor.

Boks 4: Dimensioner i tolerance**To bagvedliggende dimensioner af tolerance**

- 1. Generel tolerance over for reintegration af tidligere kriminelle inkl. integration af udsatte grupper generelt**
- 2. Lokal tolerance over for forskellige udsatte grupper i samfundet, inkl. tidligere kriminelle**

Som boksen beskriver, har vi på baggrund af spørgsmålene, som afspejler tolerance i forskellige sammenhænge, identificeret to dimensioner. Den ene har som ventet vist sig at indeholde store dele af variansen i spørgsmål, som omhandler tolerance over for tidligere kriminelle, når det handler om at reintegrere dem i samfundet. Heri ligger der også en del, som omhandler holdninger til, hvor mange penge samfundet skal bruge på at integrere udsatte grupper i samfundet generelt.

Den anden dimension indeholder en mere personlig og lokal form for tolerance over for udsatte grupper, herunder også tidligere kriminelle. Eksempelvis indeholder dimension 2 meget af variansen i spørgsmålene vedr. ikke-ønskværdige naboer, samt hvordan man har det med at lade sit barn gå i en skole, hvor der er mange børn med en socialt udsat baggrund.

Overordnet viser denne analyse, at spørgeskemaet synes at måle to forskellige – men supplerende – former for tolerance. Den ene er en samfundsorienteret og generel form for tolerance, som synes at relatere sig til det værdimæssige aspekt forbundet med *"Hvad bør vi gøre som samfund for at reintegrere tidligere kriminelle?"*. Den anden er en mere adfærdsbaseret form for tolerance, som relaterer sig mere til *"Hvad bør jeg selv gøre?"*. At der findes forskellige dimensioner i tolerance, er ligeledes velkendt i litteraturen om holdningsdannelse.

Vi har desuden ønsket at teste, hvorvidt danskernes tolerance kan påvirkes af viden og oplysninger. Ca. halvdelen af respondenterne blev præsenteret for et kort vidensinput, som indeholder faktuelle oplysninger om, hvad samfundet kan gøre for at mindske risikoen for recidiv, dvs. mindske risikoen for, at tidligere kriminelle falder tilbage i en kriminel løbebane efter udstået straf. Boksen til højre giver den præcise ordlyd af vidensinputtet.

Boks 5: Vidensinput 2**Vidste du...?**

Undersøgelser tyder på, at hvis folk, der tidligere har været i fængsel, får et job eller kommer i uddannelse, er der større chancer for, at de holder sig ude af kriminalitet.

Effekten af eksperimentet er testet for hver af de to dimensioner af tolerance i en model, som indeholder variablene: alder, indkomst, uddannelse, køn, eksperiment, lokalmiljø, boligform, opfattelse af kriminalitetens udvikling samt bekymring og sandsynlighedsvurdering for sig selv og familie ift. personfarlig kriminalitet. Nedenstående tabel viser resultatet for analysen af den anden dimension af tolerance; den generelle eller den værdibaserede form for tolerance.

Tabel 13: Analyse af 1. dimension af tolerance – 'den værdibaserede tolerance'

1. dimension af tolerance	
Alder	0,002 (1,09)
Husstandsindkomst	-0,078** (-3,28)
Uddannelse	0,024 (1,37)
Mand	-0,332** (-5,97)
Bekymring for selv og familie udsættes for personfarlig kriminalitet	-0,094** (-3,07)
Sandsynlighed for selv og familie udsættes for personfarlig kriminalitet	-0,083** (-2,69)
Forestillinger om kriminalitetsudvikling	-0,051** (-9,21)
Lille by	-0,028 (-0,29)
Stor by	-0,063 (-0,72)
Mellem by	0,038 (0,43)
Landdistrikt	0,034 (0,32)
Hus	0,086 (1,19)
Landejendom	0,263 (1,65)
Konstant	1,358** (7,36)
R^2	0,14
N	1249

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$. Variablerne 'Landejendom' og 'Hus' tolkes med 'Lejlighed' som referencegruppe. Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe.

Analysen af den værdibaserede form for tolerance over for tidligere kriminelle viser, at indkomst påvirker tolerancen negativt, og det samme gør det at være mand. Det betyder, at kvinder er mere tolerante end mænd på den dimension, som antages at måle generel tolerance over for bl.a. tidligere kriminelle. Vidensinputtet har vist sig ikke at påvirke respondenternes værdibaserede tolerance. Endeligt er der negative sammenhænge mellem værdibaseret tolerance og henholdsvis forestillinger om kriminalitetens udvikling, vurdering af egen og families risiko for kriminalitet samt bekymring for, at familie eller en selv udsættes for personfarlig kriminalitet. Så personer, der er meget bekymrede for, at enten de selv eller nogen i deres nære familie udsættes for vold, voldtægt eller hjemmeyeroveri, er mindre tilbøjelige til at synes, at tidligere kriminelle skal have endnu en chance for at tage del i samfundet, herunder at blive en del af en almindelig arbejdsplads. Det samme er personer, som vurderer deres egen og deres families risiko for at blive ofre for personfarlig kriminalitet højt. Endelig er personer, som forestiller sig, at der er kommet mere kriminalitet i Danmark i løbet af de seneste fem år, mindre tolerante over for tidligere kriminelle generelt set.

For anden dimension af tolerance – den adfærdsbaserede form for tolerance – viser analysen, at kun variablerne: *Bekymring for selv og familie udsættes for personfarlig kriminalitet*, *Sandsynlighed for selv og familie udsættes for personfarlig kriminalitet* og *Forestillinger om kriminalitetsudvikling* påvirker graden af tolerance. Ligesom for den værdibaserede tolerance, påvirkes den adfærdsbaserede

rede tolerance negativt af de tre variable. Et interessant fund i analysen af den adfærdsbaserede tolerance er, at der ikke ses en forskel mellem kvinder og mænds adfærdsbaserede tolerance, dvs. den mere lokale form for tolerance, som vi ellers så i analysen af den værdibaserede tolerance. Dog er det vigtigt at bemærke, at den opstillede model overordnet set er meget dårlig til at forudsige respondenternes placering på dimensionen, der måler adfærdsbaseret tolerance ud fra de baggrundsvariable, som inddrages i modellen. Modellen har en R^2 -værdi på under 0,05, hvilket lidt forsimplet betyder, at under 5 pct. af variationen i dimensionen samlet set kan forklares med den opstillede model. Modellen som bruges til at forudsige den værdibaserede tolerance (tabel 23), har forklaringskraft svarende til et R^2 på 0,14, hvilket bestemt heller ikke er prangende. Tolerance – som vi måler det – bestemmes således af andre karakteristika og/eller fænomener end dem, vi har tænkt ind i designet. Det er dog ikke nødvendigvis underligt med blik for, hvad forskning om politisk holdningsdannelse har påvist om, hvordan værdier, holdninger og overbevisninger påvirkes på forskellig vis.

7. MEDIERNES BETYDNING

7.1 UNDERSØGELSESPØRGSMÅL

Mediernes betydning for danskernes forestillinger, viden og bekymring for kriminalitet tager afsæt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvordan hænger medieforbrug sammen med befolkningens bekymring?
- Hvordan hænger medieforbrug sammen med befolkningens forestillinger?
- Hvordan hænger medieforbrug sammen med befolkningens adfærd?

7.2 HVAD VISER FORSKNINGEN?

Når vi ser på forskningen om sammenhængen mellem medierne og forestillingerne om kriminalitet, så tegner der sig et billede af, at blandt andet *formidlingen om kriminalitet* gennem fx medier eller snak i lokalområdet har betydning for opfattelsen af kriminalitet (se fx Heber 2007; Avlund 2012). Vi ved også, at det kriminalitetsbillede, der fremstilles i massemedierne, kun i begrænset omfang modsvarer den faktiske kriminalitet⁵², men vi ved dog ikke, hvilken præcis påvirkning det har på forestillinger i samspil med andre faktorer.

I flere internationale undersøgelser ses, at kriminalitet er et meget populært emne blandt alle former for medier, og at medierne i deres dækning ikke afspejler den faktiske kriminalitet⁵³. I stedet fremhæver medierne kriminalitet, som er særlig usædvanligt, spændende eller voldsomt, fx personfarlig vold, hvorimod de mest almindelige former for kriminalitet afspejles i mindre grad.

Undersøgelserne peger også på, at medierne påvirker de adspurgte respondenter, omend det på samme måde som med adfærd ikke er muligt at identificere, om det er medierne, der gør læserne/seerne mere bekymrede, eller om det er de mere bekymrede, der vælger bestemte medier. Uanfægtet viser Heber i en svensk undersøgelse, at interviewpersonerne i undersøgelsen påvirkes mere eller mindre af medierne⁵⁴. Medierne opleves som værende én af de vigtigste informationskanaler om kriminalitet, og mediernes skildringer af kriminalitet gør, at interviewpersonerne bliver mere urolige for kriminalitet i hverdagen. Medierne minder altså interviewpersonerne om, at der begås kriminalitet, og former dermed deres billede af kriminaliteten, især gennem beskrivelser af alvorlig kriminalitet.

På samme måde viser Smolej og Kivivuori i en finsk undersøgelse, at eksponering for kriminalitet i tabloidaviser er forbundet med både undvigelsesadfærd (fx i færden) og højere niveauer af bekymring for kriminalitet⁵⁵. Endvidere konkluderes det, at mange forskellige medier som nyhedskilder om kriminalitet er forbundet med frygt. I forlængelse heraf viser en amerikansk undersøgelse af Romer, Hall og Aday, at det at se lokale tv-nyheder er relateret til et højere niveau af frygt og bekymring for kriminalitet både på det personlige og samfundsmæssige niveau⁵⁶. Dette er uafhængigt af kriminalitetsraterne og understøttes både af den nationale, regionale og lokale undersøgelse. Endvidere er sammenhængen fundet for fire forskellige typer af bekymring for kriminalitet. Også britiske undersøgelser af Williams og Dickinson viser, at der er en stærk sammenhæng mellem, hvilken avis man læser, og ens niveau af bekymring. De påpeger, at der er stor diskrepans mellem udsathed og frygt, og derfor bør man bemærke, at hovedparten af borgerne tillægger deres viden om kriminalitet massemediernes dækning⁵⁷.

Den danske forskning på området kommer blandt andet fra Justitsministeriets Forskningsenhed og Brink Lunds undersøgelser. Blandt andet har Justitsministeriet i 2003 fundet, at de, der læser Politiken eller Information er *mindre* bekymrede for vold og kriminalitet end andre, mens de, der læser BT, er *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre⁵⁸. De fandt ligeledes, at de, der i 1993

⁵² Lund (2003)

⁵³ Lund (2003); Heber (2007); Williams & Dickinson (1993)

⁵⁴ Heber (2007)

⁵⁵ Smolej & Kivivuori (2006)

⁵⁶ Romer et al. (2003)

⁵⁷ Williams & Dickinson (1993)

læste et eller flere ugeblade, var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre, og at de, der læste Ekstrabladet var *mere* bekymrede for vold og kriminalitet end andre.

Brink Lund fandt også i 2003, at der er uoverensstemmelse mellem den faktiske danske kriminalitet og fremstillingen i tv og aviser⁵⁹. Som i de internationale undersøgelser, fremhæver Brink Lund, at nogle forbrydelser overrepræsenteres. I tv drejer det sig særligt om manddrab og grov vold, mens aviserne 'overdriver' dækningen af sædelighedsforbrydelser og økonomisk kriminalitet. Brink Lunds analyse viser endvidere store variationer mellem aviserne og de forskellige tv-kanaler, hvilket er i tråd med oplevelserne af de engelske og amerikanske medier. Fx udgjorde kriminalitetsdækningen 12-13 pct. i omnibusavisene, 17-18 pct. i trafikavisene, fx Metroxpress, 17 pct. i BT og 31 pct. af det samlede stof i Ekstra Bladet.

Dette understøtter mediernes betydning og viser, at der er en sammenhæng mellem mediernes eksponering og borgernes frygt. Om det er aviserne, der gør os mere bekymrede, eller om de bekymrede bevidst eller ubevidst vælger de aviser, der eksponerer kriminalitet, er dog ikke klarlagt.

7.3 RESULTATER AF UNDERSØGELSEN

Som ovenfor beskrevet viser forskningen, at mediernes dækning af kriminalitet påvirker både vores forestillinger om, bekymring for og adfærd ift. kriminalitet. Vi har i undersøgelsen først kigget på, hvordan respondenternes medievaner hænger sammen med deres forestillinger om kriminalitetens udvikling.

7.3.1 MEDIER OG BEKYMRING

Respondenterne er indledningsvist blevet spurgt til, hvilke medier de får deres nyheder fra, og hvor ofte de anvender dem. Med afsæt i Brink Lunds⁶⁰ kategorisering af skriftlige medier er der genereret en række variable for, hvilke aviser (skriftlige og elektroniske) respondenterne læser minimum én gang om ugen. Nedenstående tabel viser de gennemsnitlige factor-scores (standardiserede) på de fem dimensioner, som antages at afspejle bekymring for grupper inddelt efter avisforbrug. Tal angivet med **fed** markerer, at forskellen i gennemsnit er signifikant forskellig fra 0.

Tabel 14: Gennemsnitlige scores på dimensioner i bekymring efter avisvaner

5 bekymrings-faktorer:	Omnibus-aviser		Tabloid-aviser		Lokal-aviser		Trafik-aviser	
	0	1	0	1	0	1	0	1
1. Sandsynlighed for at blive udsat for personfarlig kriminalitet – både egen og families	0,1	-0,1			-0,1	0,1		
2. Bekymring for at blive udsat for personfarlig kriminalitet – både for sig selv og familie	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
3. Bekymring og sandsynlighed for it-kriminalitet både på egne og families vegne					-0,1	0,1	0,0	0,1
4. Bekymring og sandsynlighed for indbrud – både på egne og families vegne	0,1	-0,1			-0,1	0,1		
5. Bekymring og sandsynlighed for hæleri både på egne og families vegne	0,1	-0,1			-0,1	0,2		

N = 1295. I tabellen angives gruppernes gennemsnitlige afrundede regressionsscores (z-scores) for hver af de fem faktorer i bekymring. Værdien '1' svarer til at læse avisen 'minimum én gang om ugen', og værdien '0' svarer til at læse avisen 'sjældnere end én gang om ugen'. Tal angivet med **fed** markerer, at forskellen i gennemsnit er signifikant forskellig fra 0, men uden kontrol for baggrundsvariable.

Tabellen peger på en række interessante fund i forhold til sammenhængen mellem avisvaner og bekymring for kriminalitet. Personer, som læser omnibusavis, herunder Politiken, Berlingske, Børsen eller Information én gang om ugen eller oftere, vurderer det som mindre sandsynligt, at de

58 Justitsministeriets Forskningsenhed (2003)

59 Lund (2003)

60 Lund (2003)

selv eller deres familie udsættes for kriminalitet end personer, som læser den type aviser sjældnere end én gang om ugen. Samme billede viser sig for lokalaviser dog med omvendt fortegn, hvor de der læser lokalaviser én gang om ugen eller oftere, vurderer det mere sandsynligt, at de selv eller nogen i deres familie udsættes for kriminalitet i nær fremtid, end gennemsnittet på den faktor. Der er ingen forskel på den personlige risikovurdering for dem, der læser tabloidaviser eller trafikaviser på ugentlig basis og dem, der ikke gør. Sammenhængen er valideret i en regression med kontrol for køn, lokalmiljø (Hovedstaden, stor by, mellem by, lille by eller landdistrikt), indkomst, uddannelse, alder og deltagelse i survey-eksperiment. Heraf har også det at være mand samt det at have deltaget i indsatsgruppen en negativ sammenhæng med scoren på første bekymrings-faktor, hvilket svarer til, at disse to subgrupper vurderer det mindre sandsynligt, at de selv eller deres familie udsættes for personfarlig kriminalitet i nær fremtid.

På anden faktor i bekymring, som er bekymring for selv at blive udsat for personfarlig kriminalitet, eller at en person i familien bliver det, ses forskelle i gruppernes gennemsnit for alle fire avistyper. Gennemsnittet for dem, der læser omnibusaviser minimum én gang ugentligt, er lavere end for dem, der ikke gør, hvilket svarer til en lavere grad af bekymring. Omvendt er gennemsnittet for dem, der læser tabloidaviser, lokalaviser og trafikaviser minimum én gang om ugen højere end gennemsnittet for dem, der ikke gør. I regressionsanalysen, hvor sammenhængen er undersøgt med inddragelse af relevante baggrundsvariable (samme som ovenfor) er det kun dem, der læser tabloidaviser og dem, der læser trafikaviser minimum én gang om ugen, som er signifikant mere bekymrede for sig selv og deres familie, end dem, der ikke læser disse avistyper på ugentlig basis. Derudover er der en positiv sammenhæng mellem alder og bekymringsfaktor 2, samt en negativ sammenhæng mellem husstandsindkomst samt det at være mand og den pågældende faktor.

Graden af bekymring og risikovurderingen ift. it-kriminalitet, som udgør 3. faktor i analysen af bekymring, ser ud til at være højere for personer, som læser lokalaviser og trafikaviser på ugentlig basis, end personer, som ikke gør. Begge sammenhænge bekræftes, når vi kontrollerer for relevante baggrundsvariable, hvoraf også alder er positivt korreleret med bekymring og vurdering af sandsynlighed for at blive udsat for it-kriminalitet på egne og families vegne.

For bekymringen og vurderingen af risiko for indbrud (faktor 4) viser sammenligningen af gruppernes gennemsnit, at personer, som læser omnibusaviser ugentligt eller oftere, er mindre bekymrede end gennemsnittet på faktoren, og at personer, der læser lokalaviser ugentligt eller oftere, er mere bekymrede. Dette bekræftes i regressionsanalysen, hvor også indkomst og alder viser sig at være positivt korreleret med bekymring og vurdering af risiko for indbrud for sig selv og sin familie.

For den femte og sidste faktor i bekymringen – bekymring og sandsynlighed for hæleri både på egne og families vegne – ses, at personer, som læser omnibusaviser minimum én gang om ugen, har et lavere gennemsnit end dem, der ikke gør, hvilket svarer til en lavere grad af bekymring. Forskellen forsvinder under kontrol for relevante baggrundsvariable, hvoraf uddannelse til gengæld påvirker bekymringen for hæleri i en negativ retning. At personer, som læser lokalaviser på ugentlig basis, skulle have mere af denne form for bekymring end personer, som ikke gør, bekræftes i regressionsanalysen.

7.3.2 MEDIER OG FORESTILLINGER OM KRIMINALITETENS UDVIKLING

Som ovenfor beskrevet viser medieforskningen, at forskellige medier *framer* dækningen af kriminalitet på forskellig vis, og at nogle medier fokuserer mere på kriminalitet end andre. Vi har derfor undersøgt nærmere, hvordan læsere af forskellige avistyper adskiller sig fra hinanden i forhold til deres forestillinger om kriminalitetens udvikling i løbet af de sidste år. Nedenstående tabel indeholder resultaterne af en model, hvor avisvaner inddrages som forklarende variabel for den samlede forestilling om udviklingen i de voldelige former for kriminalitet (vold, voldtægt og hjemmerøveri), som netop er nogle af de kriminalitetstyper som 'overdækkes' af medierne jf. ovenfor.

Tabel 15: Analyse af samlet forestilling om udviklingen i voldelig kriminalitet

Samlet forestilling om udviklingen i voldelig kriminalitet	
Alder	0,008 (1,90)
Husstandsindkomst	-0,008 (-0,152)
Uddannelse	-0,113* (-2,562)
Landdistrikt	0,540 (1,02)
Lille by	0,479* (2,19)
Mellemstor by	0,497* (2,40)
Stor by	-0,108 (-0,50)
Mand	-0,644** (-4,68)
Omnibusavis	-0,710** (-4,83)
Tabloidavis	0,500** (3,56)
Lokalavis	0,346* (2,43)
Trafikavis	-0,007 (-0,05)
Eksperiment	-0,372** (-2,78)
Konstant	9,830** (30,678)
R^2	0,10
N	1249

Ustandardiserede koefficienter (t-værdi). * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$.

Variablerne: 'Landdistrikt', 'Lille by', 'Mellemstor by' og 'Stor by' tolkes med 'Hovedstaden' som referencegruppe.

Respondenternes avisvaner tilfører forklaringskraft til modellen sammenlignet med at forudsige den samlede forestilling om udviklingen i voldelig kriminalitet kun på baggrund af socioøkonomiske variable (se evt. tabel 2). Som vi allerede ved fra analysen i kapitel 4, er der en negativ sammenhæng mellem *uddannelse*, at være *mand* samt at være i survey-eksperimentets indsatsgruppe og graden af pessimisme i forestillinger om voldskriminalitetens udvikling de seneste fem år. Det vil altså sige, at mænd – alt andet lige – ser mindre pessimistisk på den seneste femårige udvikling i voldelig kriminalitet end kvinder. Det samme gør personer med en lang uddannelse sammenlignet med personer med en kortere uddannelse, og personer, som er blevet præsenteret for viden sammenlignet med personer, der ikke er. Derudover er der en positiv sammenhæng mellem at bo i en mindre by (ift. at bo i Hovedstaden) og forestillingen om voldskriminalitetens udvikling. Avisforbrugets betydning går i forskellig retning afhængigt af avistype.

Personer, som læser omnibusaviser én gang om ugen eller oftere, har en mere optimistisk opfattelse af voldskriminalitetens udvikling de sidste fem år end personer, som læser omnibusaviser sjældnere end ugentligt. Omvendt har personer, som læser tabloidaviser samt personer som læser lokalaviser minimum én gang om ugen, mere pessimistiske forestillinger om voldskriminalitetens udvikling end personer, som læser de to avistyper sjældnere end ugentligt. Der er naturligvis en iboende risiko for omvendt kausalitet her, fx hvis man først har dannet sig en pessimistisk forestilling om kriminalitetens udvikling, opsøger man måske læsestof, som ikke udfordrer denne.

7.3.3 Medier og adfærd

Vi har med det eksisterende datagrundlag ikke fundet tilstrækkeligt bevis for, at medievaner og medieforbrug påvirker danskernes adfærdsmønstre i forhold til at sikre sig mod voldelig kriminalitet eller indbrud. Som beskrevet i kapitel 5, afhænger i hvilken grad vi forsøger at sikre os mod indbrud primært af, hvor mange penge vi tjener, og hvor vi bor. Den eneste type medieadfærd, som har vist sig at påvirke graden af præventive tiltag i forhold til indbrud er, hvorvidt man er hyppig læser af lokale aviser. De, der læser lokalaviser minimum én gang om ugen, tager sig gennemsnitligt flere forholdsregler ift. at sikre sig mod indbrud, end dem, der ikke læser lokalaviser på ugentlig basis – kontrolleret for de relevante baggrundsvariable. For præventiv adfærd ift. voldelig kriminalitet, har vi ikke fundet en sammenhæng med nogen former for avisvaner.

8. LITTERATURLISTE

- Avlund, Nikolaj (2012): Tryghed i udsatte boligområder - Årsager til utryghed, indsatser for tryghed og tryghedsmåling i udsatte boligområder. Center for Boligsocial Indsats. Kan downloades: <http://www.cfbu.dk/udgivelser/rapport-trygheden-i-danske-byomrader/>
- Balvig, Flemming, Lars Holmberg og Maria Pi Højlund Nielsen (2009): Politireformen år to. Befolkningens og samarbejdspartnernes syn på politiet i november/december 2008. Kan downloades: https://www.politi.dk/NR/rdonlyres/29D4683C-9C26-4330-8E20-0E900E086AB9/0/Politireformen_aar_to.pdf
- Balvig, Flemming, Britta Kyvsgaard og Anne-Julie Boesen Pedersen (2015): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2014 med særligt afsnit om vold og re-viktimisering. Kan downloades: http://www.dkr.dk/sites/default/files/offerrundersogelse_2014.pdf
- Chung, Janne & Gary S. Monroe (2003): Exploring social desirability bias. *Journal of Business Ethics* vo. 44(4):291-302.
- Danmarks Statistik (2014): Kriminalitet 2013. Kan downloades: <http://www.dst.dk/da/Statistik/Publikationer/VisPub?cid=19019>
- Danmarks Statistik (2014a): Danmarks statistik. Kan downloades: <http://www.danmarksstatistik.dk/da/>
- Det Kriminalpræventive Råd (2009): Forebyggelse af kriminalitet – fire grundbegreber. Kan downloades: <http://www.dkr.dk/sites/default/files/pjece-begreber140312-enside.pdf>
- Dijk, Jan van, John van Kresteren og Paul Smit (2007): Criminal victimization in International Perspective. Kan downloades: http://www.unicri.it/services/library_documentation/publications/icvs/publications/ICVS2004_05repo rt.pdf
- Ejsing, Ann-Kathrine (2012): Kriminalitet og Tryghed 2012. Forsikring og Pension. Kan downloades: http://www.forsikringogpension.dk/presse/Statistik_og_Analyse/analyser/Documents/Analyserapport%20Kriminalitet%20og%20tryghed.pdf
- Epinion (2013): Danskernes forestillinger om kriminalitet. Kan downloades: <http://www.dkr.dk/danskernes-forestillinger-om-kriminalitet>
- Fisher, Robert J. (1993): Social Desirability Bias and the Validity of Indirect Questioning. *Journal of Consumer Research* (Impact Factor: 3.1). 09/1993; 20(2):303-15.
- Flachaire, Emmanuel og Guillaume Hollard (2007). Starting point bias and respondent uncertainty in dichotomous choice contingent valuation surveys. *Resource and Energy Economics*, vol. 29(3): 183–194.
- Gaasholt, Øystein & Tøgeby, Lise (1995): I syv sind. Danskernes holdninger til flygtninge og indvandrere. Århus: Forlaget Politica.
- Gerrar, Michael B.(1993): The Victims of NIMBY. *Fordham Urban Law Journal*, vol. 21(3): 495-522.
- Goul Andersen, Jørgen (2002): Danskernes holdninger til indvandrere. En oversigt. *Amid Working Paper Series* 17/2002. Kan downloades: http://www.amid.dk/pub/papers/AMID_17-2002_Goul_Andersen.pdf
- Gundelach, Peter (2004): Danskernes særpræg. Hanz Reitzels Forlag.
- Gundelach, Peter (2011): Små og store forandringer. Hanz Reitzels Forlag.
- Heber, Anita (2007): Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjuer och dagspress. *Kriminologiska Institutionens Avhandlingsserie*, nr. 23, Stockholm University
- Heckman, James (1979): Sample selection bias as a specification error. *Econometrica*, vol. 47: 153-61.
- Hede, Anders, Jørgen Goul Andersen og Jacob Andersen (2011): Tryghedsmåling 2011. Danskernes tryghed i krisens år 3. Trygfonden. Kan downloades: <http://www.Trygfonden.dk/Bestil-materiale/Publikationer>
- Hede, Anders, Jørgen Goul Andersen og Jacob Andersen (2015): Tryghedsmåling 2015. Den lange vej ud af krisen. Trygfonden. Kan downloades: <http://www.Trygfonden.dk/Bestil-materiale/Publikationer>

- Herda, Daniel (2010): How Many Immigrants?: Foreign-Born Population Innumeracy in Europe. *Public Opinion Quarterly*, 74(4):674-695.
- Justitsministeriets Forskningsenhed (2003): Utryghed, angst og bekymring for vold og kriminalitet. Kan downloades: http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapp%20orter/2003/Utryghed_angst_bekymring.pdf
- Justitsministeriets Forskningskontor (2013): Bekymring for vold og kriminalitet 2012. Kan downloades: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapp%20orter/2013/Bekymring%20for%20vold%20og%20krim%202012.pdf>
- Justitsministeriets Forskningskontor (2015): Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2004. Med separate opgørelser for kommuner og politikredse. Kan downloades: <http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2015/B%20C3%B8rn%20og%20unge%202014.pdf>
- Jørgensen, Tanja Tambour (2015): Omfanget og karakteren af Stalking. Justitsministeriets Forskningskontor. Kan downloades: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapp%20orter/2013/stalkingrapport.pdf>
- Kruize, Peter (2015). It-kriminalitet 2014. Offerundersøgelse om identitetstyveri, bedrageri, afpresning og chikane i cyberspace. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Kan downloades: http://www.dkr.dk/sites/default/files/internetkriminalitet_2014_offerundersogelse_endelig.pdf
- Lund, Anker Brink (2003): Kriminalitet i danske massemedier. *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab*, 2003.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2014): Liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. december 2014. Kan downloades: http://www.mbbi.dk/sites/mbbi.dk/files/dokumenter/publikationer/liste_over_saerligt_udsatte_boligo_mraader_1_dec._2014_1.pdf
- Nadeau, Richard, Richard G. Niemi, and Jeffrey Levine (1993): Innumeracy About Minority Populations. *Public Opinion Quarterly*, 57(3):332-347.
- Pedersen, Anne-Julie Boesen, Britta Kyvsgaard & Flemming Balvig (2015). Offerundersøgelserne - 2005-2014 med særligt afsnit om køn og reviktimisering, Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.
- Politi (2015): Politiets Tryghedsindeks. Kan downloades: <http://www.mynewsdesk.com/dk/rigspolitiet/documents/politiets-tryghedsindeks-2015-51422>
- Rigspolitiet (2014): Centrale Nøgletal. Anmeldelser og sigtelser. 2014. Danmark i tal. Kan downloades: <https://www.politi.dk/NR/rdonlyres/87ADE11F-C8EE-4249-A64B-7D4B7FDFC7EE/0/Centralenoegletal2014.pdf>
- Romer, Daniel, Kathleen Hall Jamieson & Sean Aday (2003): Television News and the Cultivation of Fear of Crime, *International Communication Association*. Kan downloades: http://www-rohan.sdsu.edu/~digger/305/crime_cultivation_theory.pdf
- Sigelman, Lee, and Richard G Niemi (2001): Innumeracy About Minority Populations. *Public Opinion Quarterly*, 65(1):86-94.
- Smolej, Mirka og Janne Kivivuori (2006): The Relation Between Crime News and Fear of Violence. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 7(2):211-227
- Sutton, Robbie M. & Stephen Farrall (2005): Gender, socially desirable responding and the fear of crime are women really more anxious about crime? *British Journal of Criminology*, 45(2):212-224
- Tøgeby, Lise (1997): Er vi ved at vænne 'os' til 'dem'? *Politica*, vol. 29(1):70-88.
- Wärneryd, Bo et al. (1993): Att fråga: Om frågekonstruktion vid intervjuundersökningar och postenkäter. *Statistiska Centralbyrån*. Kan downloades: http://www.scb.se/statistik/_publikationer/OV9999_1993A01_BR_X08S%C3%859301.pdf
- Williams, Paul & Julie Dickinson (1993): Fear of crime: read all about it? The relationship between newspaper crime reporting and fear of crime. *The British Journal of Criminology*, vol. 33:1.
- Wong, Cara J. (2007): Little and Big Pictures in Our Heads: Race, Local Context, and Innumeracy About Racial Groups in the United States. *Public Opinion Quarterly*, 71(3):392-412.

BILAG 1

SPØRGESKEMA TIL INDSATSGRUPPEN

Spørgsmål	Svarkategorier
Først vil vi gerne vide lidt om dig...? [Baggrundsvariable]	
1. Er du: - Mand - Kvinde	[Ét kryds]
2. Hvad er den årlige indkomst i din husholdning før skat? - Under 300.000 kr. - 300.000kr. – 499.000kr. - 500.000 kr. – 699.000 kr. - 700.000 kr. – 899.000 kr. - 900.000 kr. eller derover - Ved ikke [ønsker ikke at oplyse]	[Ét kryds]
3. Hvornår er du født? - [Drop down med fødselsår]	[Ét kryds]
4. Hvad er din senest afsluttede uddannelse? - Folkeskolens afgangsprøve - Erhvervsuddannelse (teknisk skole/landbrugsskole/merkantil erhvervsuddannelse) - Gymnasial ungdomsuddannelse (STX/HTX/HHX/HF) - Kort videregående uddannelse, fx SOSU-skole (1-2 år) - Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år) - Lang videregående uddannelse (5 år) - Ph.d. forskeruddannelse	[Ét kryds]
5. Hvor bor du? - Et landdistrikt (små landsbyer/spredt bebyggelse) - En by med under 10.000 indbyggere - En by med 10.000 – 50.000 indbyggere - En by med 50.001 – 500.000 indbyggere - Hovedstadsområdet	[Ét kryds]
6. Hvilken form for bolig bor du i? - Hus (villa, rækkehus, parcelhus el. lign.) - Landejendom - Lejlighed/værelse	[Ét kryds]
7. Er begge dine forældre født i Danmark? - Ja - Nej [Hvis nej] 7.a Hvilken baggrund har dine forældre/den forælder, som ikke er født i Danmark? - EU-lande, Skandinavien, Nordamerika, Australien/NZ - Andet	[Ét kryds]
8. Fra hvilket af følgende medier får du primært dine nyheder? - Avis (inkl. netaviser)	[Ét kryds]

- TV - Sociale medier, fx Facebook, Twitter m.fl. - Radio - Andre: _____	
9. Tænk på en typisk uge. Hvor ofte ser du følgende nyhedsudsendelser? - DR's nyhedsudsendelser (fx TV-avisen, Deadline) - TV2's nationale nyhedsudsendelser (fx TV2 Nyhederne, TV2 News) - Regionale nyheder (fx TV Lorry, TV Syd, TV Østjylland)	Sjældnere end én gang om ugen 1 gang om ugen 1- 3 gange om ugen 4-6 gange om ugen Oftere end 6 gange om ugen
10. Tænk på en typisk uge. Hvor ofte læser du følgende aviser på nettet eller i papirform? - Berlingske Tidende - BT - Ekstra Bladet - Information - Jyllands Posten - MetroXpress - Politiken - Lokalaviser (fx Jyske Vestkysten, Fyns Stiftstidende, Nordjyske Stiftstidende)	Sjældnere end én gang om ugen 1 gang om ugen 1- 3 gange om ugen 4-6 gange om ugen Oftere end 6 gange om ugen
[Spørgeskemaeksperiment A PÅ SEPERAT SIDE]	
Vidste du... I Danmark er kriminalitet rettet mod borgerne generelt faldet siden 2009. Der er både tale om et fald, når der ses på det samlede antal anmeldelser af ejendomsforbrydelser (dvs. forbrydelser, der retter sig mod ting, såsom biltyveri og hærværk), og det samlede antal anmeldelser af personfarlig kriminalitet (dvs. kriminalitet, der påfører en anden person skade).	
[Bekymring og personlig risikovurdering]	
11. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for? - Indbrud - Hæleri (her tænker vi på at blive tilbudt at købe stjålne varer) - It-kriminalitet, dvs. kriminalitet begået på internettet så som fx identitetstyveri, bedrageri i forbindelse med nethandel eller hacking - Voldtægt - Vold (ikke voldtægt) - Hjemmerøveri dvs. hvor gerningsmanden truer eller bruger vold mod en beboer for at stjæle fra beboeren i dennes private hjem	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
12. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for: - Indbrud - Hæleri - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
13. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for: - Indbrud - Hæleri - Voldtægt - Vold (ikke voldtægt)	1. Meget usandsynligt 2. Temmelig usandsynligt 3. Hverken eller 4. Temmelig sandsynligt

- It-kriminalitet - Hjemmerøveri	5. Meget sandsynligt
14. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at nogen fra din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for: - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	1. Meget usandsynligt 2. Temmelig usandsynligt 3. Hverken eller 4. Temmelig sandsynligt 5. Meget sandsynligt
15. Har du været udsat for nogle af de følgende kriminalitetsformer inden for de seneste fem år? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
16. Har nogen i din nærmeste familie været udsat for nogle af de følgende kriminalitetsformer inden for de seneste fem år? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
[Forestilling om udvikling i kriminalitet]	
17. I forhold til for fem år siden, tror du så, at der i Danmark er mere eller mindre af? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri - Ungdomskriminalitet	1. Meget mindre 2. Mindre 3. Samme niveau 4. Mere 5. Meget mere 99. Ved ikke
18. Hvor mange procent af henholdsvis mænd og kvinder i aldersgruppen 16-74 år, tror du, har været udsat for anmeldt/uanmeldt vold (ikke voldtægt) det seneste år? - Mænd - Kvinder	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
19. Hvem begår typisk vold mod kvinder? (sæt ét kryds) - Vold mod kvinder er oftest begået af partner eller tidligere partner - Vold mod kvinder er oftest begået af en anden bekendt - Vold mod kvinder er oftest begået af en ukendt gerningsperson	Sæt kryds ved én mulighed
20. Hvem begår typisk vold mod mænd? (sæt ét kryds) - Vold mod mænd er oftest begået af partner eller tidligere partner - Vold mod mænd er oftest begået af en anden bekendt - Vold mod mænd er oftest begået af en ukendt gerningsperson	Sæt kryds ved én mulighed
21. I hvor mange procent af voldstilfældene i 2014, tror du, der har været våben (fx skydevåben, knive, slagvåben mv.) indblandet?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
22. Hvor mange procent af befolkningen (16 -74 år), tror du, har været udsat	Åbent numerisk felt (begrænset

for indbrud det seneste år?	fra 0-100). Pct. som enhed.
23. Har du taget en eller flere af nedenstående forholdsregler for at undgå at blive udsat for indbrud? - Har du sikret dine døre og/eller vinduer mod indbrud fx med ekstralåse, beslag eller indbrudssikre materialer? - Har du monteret en alarm eller videoovervågning ved din bolig? - Har du tilmeldt dig projekt Nabohjælp? - Har du lavet en uformel aftale med dine naboer om, at I holder øje med hinandens hjem fx i forbindelse med ferie? - Andet, hvad?	Afkrydsning i ja/nej-kategorier. Mulighed for flere krydser.
24. Et hjemmerøveri er, hvor gerningsmanden truer eller bruger vold for at stjæle fra beboere i dennes private hjem. - Hvor mange hjemmerøverier, tror du, at der blev begået i Danmark i 2014?	1. Under 250 2. Mellem 250-500 3. Mellem 500-1000 4. Over 1000 99. Ved ikke
25. 'Stalking' er systematisk, vedvarende forfølgelse og chikane af en person. Det kan være en fremmed eller nogen man kender, der gør det. - Hvor mange procent af befolkningen, tror du, har været udsat for stalking det seneste år?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
26. Hvor mange procent af voksne beboere (18 år eller derover) i de særligt udsatte boligområder, tror du, er dømt for kriminalitet?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
27. Ungdomskriminalitet forstås her som kriminalitet begået af unge under 25 år. - Hvor mange procent af unge under 25 år, tror du, bliver dømt for kriminalitet om året?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
28. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive offer for ungdomskriminalitet?	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
29. Hvilken en af disse former for it-kriminalitet er du mest bekymret for at blive udsat for?: - Identitetstyveri - Betalingskortmisbrug - Nethandels-bedrageri - Forskudsbedrageri - Afpresning	[Ét kryds]
30. Hvor mange procent af befolkningen, tror du, har været udsat for følgende kriminalitetsformer inden for det seneste år? - Identitetstyveri - Betalingskortmisbrug - Nethandels-bedrageri - Forskudsbedrageri - Afpresning	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
[Adfærd]	
31. Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for it-kriminalitet? - Undladt at handle i visse internetbutikker - Undladt at oprette brugerprofiler på internettet - Undladt at downloade musik, software, spil mv. fra internettet - Undladt at kommunikere med offentlige myndigheder via internettet - Undladt at benytte netbank	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.

- Undladt at bruge en offentlig wifi-internetforbindelse - Købt et antivirusprogram - Andet: _____	
32. Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for vold eller voldtægt? - Undgået at færdes visse steder - Undladt at gå ud på visse tidspunkter, fx efter mørkets frembrud? - Følges med andre efter mørkets frembrud - Lært selvforsvar - Undgået grupper af unge på gaden, i mit lokalområde mv. - Krydset gaden for at undgå en person, som jeg var utryg ved at passere - Andet: _____	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
33. Hvor søger du information om, hvordan du kan undgå at blive udsat for it-kriminalitet? - I mediernes dækning af it-kriminalitet - Hos offentlige organisationer/myndigheder, fx Politiet, Borgerservice, Det Kriminalpræventive Råd) - Hos private organisationer/foreninger, fx Ældresagen - Hos venner eller familie - Jeg opsøger ikke informationen - Andre, hvor?	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
[Spørgeskemaeksperiment B PÅ SEPARAT SIDE]	
Vidste du... Undersøgelser tyder på, at hvis folk der tidligere har været i fængsel får et job eller kommer i uddannelse, er der større chancer for, at de holder sig ude af kriminalitet.	
[Holdninger og tolerance]	
34. Den kriminelle lavalder er en aldersmæssig grænse for, hvornår man kan blive straffet for en forbrydelse. Hvad mener du, at den kriminelle lavalder skal være i Danmark?	Åbent numerisk felt. 'År' som enhed.
Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: 35. Folk, der bryder loven skal have mulighed for at blive en del af samfundet, når de har udstået deres straf. 36. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for tyveri, hvis personen i øvrigt var kvalificeret. 37. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for vold (ikke voldtægt), hvis personen i øvrigt var kvalificeret.	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig
Vi skal til sidst rette fokus mod socialt udsatte grupper generelt. Hvor enig er du i følgende udsagn: 38. Der skal bruges flere penge på at inkludere udsatte grupper i samfundet 39. Jeg ville overveje at flytte mit barn til en anden skole, hvis overvægten af børnene i mit barns skole kom fra familier med sociale problemer	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig

40. Hvilke af følgende grupper ønsker du ikke at have som nabo? - Etniske/religiøse grupper, som jeg ikke identificerer mig med - Misbrugere/alkoholikere - Børnerige familier - Psykisk syge - Tidligere kriminelle	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig
--	---

SPØRGESKEMA TIL KONTROLGRUPPEN

Spørgsmål	Svarkategorier
Først vil vi gerne vide lidt om dig...? [Baggrundsvariable]	
1. Er du: - Mand - Kvinde	[Ét kryds]
2. Hvad er den årlige indkomst i din husstand før skat? - Under 300.000 kr. - 300.000kr. – 499.000kr. - 500.000 kr. – 699.000 kr. - 700.000 kr. – 899.000 kr. - 900.000 kr. eller derover - Ved ikke [ønsker ikke at oplyse]	[Ét kryds]
3. Hvornår er du født? - [Drop down med fødselsår]	[Ét kryds]
4. Hvad er din senest afsluttede uddannelse? - Folkeskolens afgangsprøve - Erhvervsuddannelse (teknisk skole/landbrugsskole/merkantil erhvervsuddannelse) - Gymnasial ungdomsuddannelse (STX/HTX/HHX/HF) - Kort videregående uddannelse, fx SOSU-skole (1-2 år) - Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år) - Lang videregående uddannelse (5 år) - Ph.d. forskeruddannelse	[Ét kryds]
5. Hvor bor du? - Et landdistrikt (små landsbyer/spredt bebyggelse) - En by med under 10.000 indbyggere - En by med 10.000 – 50.000 indbyggere - En by med 50.001 – 500.000 indbyggere - Hovedstadsområdet	[Ét kryds]
6. Hvilken form for bolig bor du i? - Hus (villa, rækkehus, parcelhus el. lign.) - Landejendom - Lejlighed/værelse	[Ét kryds]
7. Er begge dine forældre født i Danmark? - Ja - Nej [Hvis nej] 7.a Hvilken baggrund har dine forældre/den forælder, som ikke er født i Danmark? - EU-lande, Skandinavien, Nordamerika, Australien/NZ - Andet	[Ét kryds]
8. Fra hvilket af følgende medier får du primært dine nyheder? - Avis (inkl. netaviser) - TV - Sociale medier, fx Facebook, Twitter m.fl. - Radio	[Ét kryds]

- Andre: _____	
9. Tænk på en typisk uge. Hvor ofte ser du følgende nyhedsudsendelser? - DR's nyhedsudsendelser (fx TV-avisen, Deadline) - TV2's nationale nyhedsudsendelser (fx TV2 Nyhederne, TV2 News) - Regionale nyheder (fx TV Lorry, TV Syd, TV Østjylland)	Sjældnere end én gang om ugen 1 gang om ugen 1- 3 gange om ugen 4-6 gange om ugen Oftere end 6 gange om ugen
10. Tænk på en typisk uge. Hvor ofte læser du følgende aviser på nettet eller i papirform? - Berlingske Tidende - BT - Ekstra Bladet - Information - Jyllands Posten - MetroXpress - Politiken - Lokalaviser (fx Jyske Vestkysten, Fyns Stiftstidende, Nordjyske Stiftstidende)	Sjældnere end én gang om ugen 1 gang om ugen 1- 3 gange om ugen 4-6 gange om ugen Oftere end 6 gange om ugen
[Bekymring og personlig risikovurdering]	
11. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for? - Indbrud - Hæleri (her tænker vi på at blive tilbudt at købe stjålne varer) - It-kriminalitet, dvs. kriminalitet begået på internettet så som fx identitetstyveri, bedrageri i forbindelse med nethandel eller hacking - Voldtægt - Vold (ikke voldtægt) - Hjemmerøveri dvs. hvor gerningsmanden truer eller bruger vold mod en beboer for at stjæle fra beboeren i dennes private hjem	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
12. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for: - Indbrud - Hæleri - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
13. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for: - Indbrud - Hæleri - Voldtægt - Vold (ikke voldtægt) - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	1. Meget usandsynligt 2. Temmelig usandsynligt 3. Hverken eller 4. Temmelig sandsynligt 5. Meget sandsynligt
14. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at nogen fra din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for: - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	1. Meget usandsynligt 2. Temmelig usandsynligt 3. Hverken eller 4. Temmelig sandsynligt 5. Meget sandsynligt
15. Har du været udsat for nogle af de følgende kriminalitetsformer inden for de	Afkrydsning. Mulighed for flere

seneste fem år? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	krydser.
16. Har nogen i din nærmeste familie været udsat for nogle af de følgende kriminalitetsformer inden for de seneste fem år? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
[Forestilling om udvikling i kriminalitet]	
17. I forhold til for fem år siden, tror du så, at der i Danmark er mere eller mindre af? - Vold (ikke voldtægt) - Voldtægt - Indbrud - Hæleri - It-kriminalitet - Hjemmerøveri - Ungdomskriminalitet	1. Meget mindre 2. Mindre 3. Samme niveau 4. Mere 5. Meget mere 99. Ved ikke
18. Hvor mange procent af henholdsvis mænd og kvinder i aldersgruppen 16-74 år, tror du, har været udsat for anmeldt/uanmeldt vold (ikke voldtægt) det seneste år? - Mænd - Kvinder	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
19. Hvem begår typisk vold mod kvinder? (sæt ét kryds) - Vold mod kvinder er oftest begået af partner eller tidligere partner - Vold mod kvinder er oftest begået af en anden bekendt - Vold mod kvinder er oftest begået af en ukendt gerningsperson	Sæt kryds ved én mulighed
20. Hvem begår typisk vold mod mænd? (sæt ét kryds) - Vold mod mænd er oftest begået af partner eller tidligere partner - Vold mod mænd er oftest begået af en anden bekendt - Vold mod mænd er oftest begået af en ukendt gerningsperson	Sæt kryds ved én mulighed
21. I hvor mange procent af voldstilfældene i 2014, tror du, der har været våben (fx skydevåben, knive, slagvåben mv.) indblandet?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
22. Hvor mange procent af befolkningen (16 -74 år), tror du, har været udsat for indbrud det seneste år?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
23. Har du taget en eller flere af nedenstående forholdsregler for at undgå at blive udsat for indbrud? - Har du sikret dine døre og/eller vinduer mod indbrud fx med ekstralåse, beslag eller indbrudssikre materialer? - Har du monteret en alarm eller videoovervågning ved din bolig? - Har du tilmeldt dig projekt Nabohjælp? - Har du lavet en uformel aftale med dine naboer om, at I holder øje med hinandens hjem fx i forbindelse med ferie? - Andet, hvad?	Afkrydsning i ja/nej-kategorier. Mulighed for flere krydser.

24. Et hjemmerøveri er, hvor gerningsmanden truer eller bruger vold for at stjæle fra beboere i dennes private hjem. - Hvor mange hjemmerøverier, tror du, at der blev begået i Danmark i 2014?	1. Under 250 2. Mellem 250-500 3. Mellem 500-1000 4. Over 1000 99. Ved ikke
25. 'Stalking' er systematisk, vedvarende forfølgelse og chikane af en person. Det kan være en fremmed eller nogen man kender, der gør det. - Hvor mange procent af befolkningen, tror du, har været udsat for stalking det seneste år?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
26. Hvor mange procent af voksne beboere (18 år eller derover) i de særligt udsatte boligområder, tror du, er dømt for kriminalitet?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
27. Ungdomskriminalitet forstås her som kriminalitet begået af unge under 25 år. - Hvor mange procent af unge under 25 år, tror du, bliver dømt for kriminalitet om året?	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
28. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive offer for ungdomskriminalitet?	1. Slet ikke bekymret 2. Lidt bekymret 3. Hverken eller 4. Temmelig bekymret 5. Meget bekymret
29. Hvilken en af disse former for it-kriminalitet er du mest bekymret for at blive udsat for?: - Identitetstyveri - Betalingskortmisbrug - Nethandels-bedrageri - Forskudsbedrageri - Afpresning	[Ét kryds]
30. Hvor mange procent af befolkningen, tror du, har været udsat for følgende kriminalitetsformer inden for det seneste år? - Identitetstyveri - Betalingskortmisbrug - Nethandels-bedrageri - Forskudsbedrageri - Afpresning	Åbent numerisk felt (begrænset fra 0-100). Pct. som enhed.
[Adfærd]	
31. Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for it-kriminalitet? - Undladt at handle i visse internetbutikker - Undladt at oprette brugerprofiler på internettet - Undladt at downloade musik, software, spil mv. fra internettet - Undladt at kommunikere med offentlige myndigheder via internettet - Undladt at benytte netbank - Undladt at bruge en offentlig wifi-internetforbindelse - Købt et antivirusprogram - Andet: _____	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
32. Har du gjort noget af følgende for at undgå at blive udsat for vold eller voldtægt? - Undgået at færdes visse steder - Undladt at gå ud på visse tidspunkter, fx efter mørkets frembrud? - Følges med andre efter mørkets frembrud - Lært selvforsvar - Undgået grupper af unge på gaden, i mit lokalområde mv.	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.

- Krydset gaden for at undgå en person, som jeg var utryg ved at passe-re - Andet: _____	
33. Hvor søger du information om, hvordan du kan undgå at blive udsat for it-kriminalitet? - I mediernes dækning af it-kriminalitet - Hos offentlige organisationer/myndigheder, fx Politiet, Borgerservice, Det Kriminalpræventive Råd) - Hos private organisationer/foreninger, fx Ældresagen - Hos venner eller familie - Jeg opsøger ikke informationen - Andre, hvor?	Afkrydsning. Mulighed for flere krydser.
[Holdninger og tolerance]	
34. Den kriminelle lavalder er en aldersmæssig grænse for, hvornår man kan blive straffet for en forbrydelse. - Hvad mener du, at den kriminelle lavalder skal være i Danmark?	Åbent numerisk felt. 'År' som enhed.
Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: 35. Folk, der bryder loven skal have mulighed for at blive en del af samfundet, når de har udstået deres straf. 36. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for tyveri, hvis personen i øvrigt var kvalificeret. 37. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for vold (ikke voldtægt), hvis personen i øvrigt var kvalificeret.	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig
Vi skal til sidst rette fokus mod socialt udsatte grupper generelt. Hvor enig er du i følgende udsagn: 38. Der skal bruges flere penge på at inkludere udsatte grupper i samfundet 39. Jeg ville overveje at flytte mit barn til en anden skole, hvis overvægten af børnene i mit barns skole kom fra familier med sociale problemer	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig
40. Hvilke af følgende grupper ønsker du ikke at have som nabo? - Etniske/religiøse grupper, som jeg ikke identificerer mig med - Misbrugere/alkoholikere - Børnerige familier - Psykisk syge - Tidligere kriminelle	1. Helt uenig 2. Delvist uenig 3. Hverken enig eller uenig 4. Delvist enig 5. Helt enig

BILAG 2

VARIABLE I FAKTORANALYSEN

Spørgsmål inkluderet i analysen af dimensioner i bekymring

1. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for indbrud? 2. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for hæleri? 3. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for it-kriminalitet? 4. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for voldtægt? 5. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for vold? 6. Hvor bekymret er du i din dagligdag for at blive udsat for hjemmerøveri?
7. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for indbrud? 8. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for hæleri? 9. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for vold? 10. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for voldtægt? 11. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for it-kriminalitet? 12. Hvor bekymret er du i din dagligdag for, at nogle i din nærmeste familie bliver udsat for hjemmerøveri?
13. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for indbrud? 14. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for hæleri? 15. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for voldtægt? 16. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for vold? 17. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for it-kriminalitet? 18. Hvor sandsynligt, tror du, det er, at du for inden for de næste fem år bliver udsat for hjemmerøveri?
19. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for indbrud? 20. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for hæleri? 21. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for voldtægt? 22. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for vold? 23. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for it-kriminalitet? 24. Hvor sandsynligt tror du, det er, at nogle i din nærmeste familie inden for de næste fem år bliver udsat for hjemmerøveri?

Spørgsmål inkluderet i analysen af dimensioner i tolerance

1. Folk, der bryder loven skal have mulighed for at blive en del af samfundet, når de har udstået deres straf. 2. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for tyveri, hvis personen i øvrigt var kvalificeret. 3. Hvis jeg afgjorde, hvem der skulle ansættes på min nuværende arbejdsplads, ville jeg godt kunne ansætte en ansøger, der var dømt for vold (ikke voldtægt), hvis personen i øvrigt var kvalificeret. 4. Der skal bruges flere penge på at inkludere udsatte grupper i samfundet 5. Jeg ville overveje at flytte mit barn til en anden skole, hvis overvægten af børnene i mit barns skole kom fra familier med sociale problemer

6. Hvilke af følgende grupper ønsker du ikke at have som nabo?
- 6.1. Etniske/religiøse grupper, som jeg ikke identificerer mig med
 - 6.2. Misbrugere/alkoholikere
 - 6.3. Børnerige familier
 - 6.4. Psykisk syge
 - 6.5. Tidligere kriminelle

BILAG 3

FAKTA OM UDVIKLINGEN I KRIMINALITET, OFFERRISKO MED MERE I DANMARK

KILDER TIL VIDEN OM KRIMINALITET

Der er mange forskellige kilder til at afdække kriminalitetsomfanget og kriminalitetsudviklingen i Danmark. Det følgende skal således ses som et udvalg, og gennemgangen er dermed ikke udtømmende, hverken når det kommer til de nævnte kilder eller de forbehold, der præsenteres i relation hertil. Det anerkendes således til fulde, at der er typer af undersøgelser og opgørelser, der ikke nævnes her, som bidrager med stor værdi til den samlede forståelse af kriminalitetsudviklingen. Den følgende gennemgang er baseret på princippet om de bedst tilgængelige tal i forhold til konkret at belyse udviklingen i kriminalitet i løbet af femårs perioden fra 2010-2014 (og 1. halvår 2011 til 1. halvår 2015, se nedenfor) samt belyse danskernes udsathed for udvalgte kriminalitetsformer og i enkelte tilfælde belyse forhold knyttet til gerningspersoner.

OFFERUNDERSØGELSER

Offerundersøgelser er interviewundersøgelser/spørgeskemaundersøgelser, hvor et repræsentativt udsnit af danskerne (i en dansk sammenhæng mellem 16 og 74 år) spørges om, hvorvidt de har været udsat for forskellige former for kriminalitet, uagtet om denne kriminalitet er kommet til politiets kendskab eller ej. Offerundersøgelser er således baseret på selvrapporteret information om udsathed for kriminalitet og giver et indblik i såvel den kriminalitet, der anmeldes, og den kriminalitet, der ikke gør. Der udgives i Danmark årligt en større offerundersøgelse, der dækker følgende kriminalitetsformer: tyveri, indbrud, hærværk, røveri, vold og tvangssamleje. Denne offerundersøgelse udgives i et samarbejde mellem Justitsministeriets Forskningskontor, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd og Rigspolitiet.

Udover offerundersøgelser inden for de ovennævnte kriminalitetsområder har Det Kriminalpræventive Råd i 2015 udgivet en offerundersøgelse af it-kriminalitet, som er en opfølgning på to tidligere offerundersøgelser af it-kriminalitet fra hhv. 2009 og 2013 finansieret af Justitsministeriet (2009-rapporten) og Det kriminalpræventive Råd og Justitsministeriet (2013-rapporten).

Styrke ved offerundersøgelser:

Offerundersøgelser er anvendelige til at få et indblik i den faktiske kriminalitetsforekomst og -udvikling, idet de både giver et indblik i den kriminalitet, der anmeldes, og den, der ikke gør. Hermed giver offerundersøgelser et indblik i mørketallet, dvs. den del af kriminaliteten, der ikke anmeldes, og som dermed henlægger i mørke, hvis der alene ses på den registrerede del af kriminaliteten.

Begrænsninger ved offerundersøgelser:

Offerundersøgelser er baseret på selvrapporteret kriminalitet. Det er således ofrenes oplevede kriminalitet, der måles, og i nogle tilfælde, kan der være forskel på, hvordan offeret oplever og tolker en begivenhed, og hvordan begivenheden vil blive kategoriseret juridisk. Endvidere er der statistiske usikkerheder forbundet med at estimere omfanget af kriminalitet i befolkningen baseret på en stikprøveundersøgelse (i særdeleshed ved de mere sjældne former for kriminalitet, eksempelvis tvangssamleje), samt usikkerheder forbundet med eventuelle misforståelser af spørgsmål, teleskopering, bias i respondentfrafald mm. (Pedersen et al., 2015). Trods disse usikkerheder anses offerundersøgelser som en solid metode til at indsamle viden om omfanget og udviklingen af kriminalitet.

ANMELDESESDATA

Anmeldelsestal siger noget om den del af kriminaliteten, der er blevet anmeldt til politiet, eller som på anden vis er kommet til politiets kendskab. Ved nogle former for kriminalitet bliver de fleste tilfælde af den begåede kriminalitet anmeldt. Det gælder eksempelvis ved indbrud, hvor 86 % af de gennemførte indbrud (dvs. ikke indbrudsforsøg) anmeldes til politiet (Pedersen et al., 2015: 32). Omvendt er der ved eksempelvis voldtægt (seksuelle overgreb) og vold store mørketal, og når vi skal have et indblik i disse former for kriminalitet, giver anmeldelsestallene os kun en begrænset indsigt, og særligt ved disse kriminalitetsformer bør anmeldelsestallene derfor ikke stå alene.

Styrke ved anmeldelsesdata:

Styrken ved anmeldelsesdata er, at vi får information om, hvor mange forbrydelser af den givne kriminalitetsform, der anmeldes. Samtidig udtrykker anmeldelsesdata ikke på samme måde som ved offerundersøgelser offerets oplevelse af den kriminalitet, der er blevet begået, men kategoriseringen af hændelsen inden for forskellige gerningskoder er derimod baseret på en juridisk og politifaglig vurdering. Som et eksempel herpå kan nævnes røveri, hvor respondenterne i offerundersøgelserne antageligt har en tilbøjelighed til at angive tricktyveri og tasketyveri som røveri, selvom der juridisk er tale om forskellige ting (Pedersen et al., 2014: 101-102; Pedersen et al., 2015: 7, 93-94).

Begrænsninger ved anmeldelsesdata:

Anmeldelsesdata giver os ikke nødvendigvis indsigt i det faktiske omfang af kriminalitet, men kun den del af den faktisk forekommende kriminalitet, der kommer til politiets kendskab. Særligt ved de kriminalitetsformer, hvor mørketallet er stort, er det derfor vigtigt at holde sig for øje, at ændringer i anmeldelsestallene både kan være udtryk for, at den pågældende kriminalitetsform stiger eller falder, men det kan også være udtryk for ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden.

Endvidere afspejler anmeldelsesdata kun den kriminalitet, der hos politiet tildeles et skarpt nummer, dvs. oprettes som en anmeldelse, og anmeldelsesdata medtager således ikke de henvendelser til politiet, der tildeles et såkaldt undersøgelsesnummer.

SKADESTUEUNDERSØGELSEN

Skadestuerapporter belyser omfanget af behandlingskrævende voldsskader og er baseret på samtlige registrerede voldsskader på landets skadestuer. Undersøgelserne er registerdatabaseret, og data indsamles af personalet på skadestuerne. Skadestueundersøgelser indfanger de alvorlige voldstilfælde, som kræver akut lægehjælp, uanset om volden anmeldes til politiet.

Dataene indeholder både informationer om karakteren og alvorsgraden af skaderne, samt demografiske data på offeret. Derudover er der i skadestuerapporten fra 2015 inddraget oplysninger om tidspunkt for volden, stedet for voldshandlingen, arbejdsrelateret vold, reviktimisering (gentagende udsathed) samt konsekvenserne af vold. Skadestuerapporterne udgives årligt af Det Kriminalpræventive Råd, og den seneste rapport udkom i oktober 2015.

Styrke ved undersøgelser baseret på skadestuedata:

Skadestuerapporterne giver et indblik i voldsrelaterede skader, som er indsamlet på skadestuerne. Hermed kan undersøgelser baseret på skadestuedata også belyse noget af den voldskriminalitet, som ikke nødvendigvis registreres af politiet. Samtidig er skadestueundersøgelser velegnede til at sige noget om karakteren af den behandlingskrævende del af volden, dvs. som oftest den mere alvorlige del af volden.

Begrænsninger ved undersøgelser baseret på skadestuedata:

Skadestuerapporterne kan ikke sige noget om kriminalitet generelt. De siger udelukkende noget om voldsskader, der er registreret på skadestuerne, hvilket ofte er de mest alvorlige voldstilfælde, som kræver akut lægehjælp. Data indsamles af personalet på skadestuerne og er følsomme over for ændringer i registreringspraksis og strukturelle forandringer. Den geografiske placering af og afstanden til skadestuerne kan ligeledes have en betydning for, om ofre søger akut lægehjælp. Yderligere er det som oftest patienterne selv, der angiver årsagen til skaderne, og nogle voldstilfælde kan derfor være skjult som ulykker. Skadestueundersøgelserne bør således ikke stå alene, når omfanget af vold skal vurderes, da der er voldstilfælde, som disse opgørelser ikke indfanger.

OPGØRELSE FRA CENTRE FOR SEKSUELLE OVERGREB/CENTRE FOR VOLDTÆGTSMÅL

For seksuelle overgreb specifikt kan henvendelser til centre for seksuelle overgreb og centre for voldtægts ofre også anvendes som supplerende kilde til at få et indblik i omfanget af overgreb.

Styrke ved data fra centre for seksuelle overgreb/centre for voldtægts ofre:

Ligesom ved viden fra offerundersøgelser giver tal fra voldtægtscentre både information om de ofre, der anmelder det seksuelle overgreb, og de ofre der ikke gør. I modsætning til offerundersøgelsen inkluderer tallene fra centrene for seksuelle overgreb/centre for voldtægts ofre i princippet både mandlige og kvindelige ofre, selvom overgreb mod mænd kan være så tabubelagte, at der er risiko for en bias i forhold til kønsfordelingen i retning af en underestimering af den mandlige andel. Da vi imidlertid ikke kender omfanget af overgreb mod mænd, kan vi dog ikke med sikkerhed sige noget om denne potentielle underestimering. En styrke ved tallene fra centrene for seksuelle overgreb er endvidere, at der er større tilbøjelighed til at henvende sig på et af disse centre end til at anmelde episoden, samt at der ikke i samme grad som ved anmeldelsesdata er en bias i relation til forholdet mellem offer og gerningsmand (Larsen, 2015). Sammenlignet med offerundersøgelsen har data fra centrene for seksuelle overgreb den fordel, at den samlede datamængde er større, og usikkerheden ved de årlige udsving er dermed mindre forstået på den måde, at store procentvise udsving skal forårsages af flere personer.

Begrænsninger ved data fra centre for seksuelle overgreb/centre for voldtægts ofre:

Ligesom ved anmeldelsesdata er der her det opmærksomhedspunkt, at disse opgørelser kun inkluderer de ofre, som søger hjælp, og udsving fra år til år kan således både være udtryk for ændringer i antallet af udsatte personer, men kan også skyldes ændringer i andelen af ofre, der søger hjælp på centrene. Endvidere er der i løbet af de senere år sket ændringer i den tidsgrænse, der er opsat på centrene for, hvornår man kan søge hjælp på centret, hvilket har betydet ændringer i antallet af henvendelser årene imellem.

KILDER TIL BELYSNING AF UNGDOMSKRIMINALITET SPECIFIKT

DATA OM SIGTEDE OG DØMTE PERSONER

I relation til ungdomskriminalitet skifter fokus fra offersiden til gerningsmandssiden. Her er vi ikke interesseret i anmeldelsestallet, da disse ikke i sig selv fortæller noget om gerningspersonen bag forbrydelsen, og anmeldelsesdata kan dermed ikke give os information om, hvorvidt en given forbrydelse er begået af en person, der falder inden for den aldersmæssige ramme af ungdomskriminalitet.

Når vi taler om ungdomskriminalitet er en vigtig kilde i stedet sigtelsesdata ('mistanker', når vi har at gøre med personer under 15 år) og data over dømte personer.

Styrke ved sigtelsesdata og data over dømte personer:

Sigtelsesdata og data over dømte personer giver os viden om gerningspersonerne samt de formodede gerningspersoner for den begåede kriminalitet, herunder disse personers alder.

Begrænsninger ved sigtelsesdata og data over dømte personer:

Sigtelsesdata og data over dømte personer har den svaghed, at de kun kan sige noget om de formodede gerningspersoner/gerningspersonerne bag den del af kriminaliteten, hvor efterforskningen har ført frem til sigtelse eller domsfældelse af gerningspersonen. Da disse gerningspersoner/formodede gerningspersoner ikke nødvendigvis er repræsentative for samtlige gerningspersoner, indeholder sigtelses- og domsdata en iboende bias. Eksempelvis kan der være tale om, at de personer, der dømmes, er de gerningspersoner med mindst erfaring i forhold til at begå kriminalitet, de mindst snedige eller de personer, der af den ene eller anden årsag skiller sig ud, og som dermed i højere grad end andre vækker opmærksomhed. Viden om gerningspersonerne bag den del af kriminaliteten, som ikke opklares, får vi således ikke ved brug af disse datakilder.

SELVRAPPORTERINGSUNDERSØGELSER

I supplement til data over sigtede og dømte personer kan selvrapporteringsstudier af unges erfaringer med at begå kriminalitet anvendes til at få et indblik i omfanget og udviklingen af kriminalitet. Dette er undersøgelser, hvor en udvalgt stikprøve af børn/unge på baggrund af interviews/spørgeskemaer beretter om deres erfaringer med forskellige kriminalitetsformer.

Styrke ved selvrapporteringsundersøgelser:

Fordelen ved selvrapporteringsundersøgelser i relation til ungdomskriminalitet er, at disse undersøgelser giver et indblik i kriminaliteten generelt og ikke kun den del af ungdomskriminaliteten, der fører til sigtelse eller dom. Som eksempel herpå kan nævnes "Lovlydig ungdom" af Flemming Balvig, der belyser unges (i 8. og 9. klasse) erfaringer med kriminalitet. Den seneste af disse undersøgelser sammenligner perioden fra 2004 til 2009 (Balvig, 2011: 16).

Begrænsninger ved selvrapporteringsundersøgelser:

Udover de svagheder, som nævnes ovenfor i relation til offerundersøgelser, er der i denne kontekst den begrænsning, at de eksisterende selvrapporteringsundersøgelser vedrørende kriminalitet i ungdommen ikke dækker den periode, som vi her er optaget af. Af denne årsag anvendes disse undersøgelser således ikke her i relation til at vurdere omfanget af ungdomskriminalitet fra 2010 og frem til 2014. Dog anvendes "Lovlydig Ungdom" til at bekræfte en tendens, som andre kilder ligeledes peger på.

OFFERUNDERSØGELSER

I den danske offerundersøgelse spørges der i relation til visse af kriminalitetsformerne ind til forholdet mellem offer og gerningsperson, herunder til gerningspersonens alder, og hvorvidt gerningspersonen var påvirket af fx alkohol i forbindelse med forbrydelsen. Via offeret får vi i disse undersøgelser således også information om gerningspersonen. Det er dog vanskeligt på baggrund af denne viden at udtale sig om den generelle udvikling i ungdomskriminalitet, idet der er tale om enkelte kriminalitetsformer med tilgængelig information om gerningspersonerne, og fordi substikprøvens størrelse samtidig gør, at data fra selvstændige år behandles samlet.

BEMÆRKNING ANGÅENDE ØVRIGE UNDERSØGELSER

Foruden ovennævnte datakilder og rapporter eksisterer som nævnt en lang række af undersøgelser og opgørelser, som giver indsigt i omfanget af de kriminalitetsformer, som fokuseres på i nærværende gennemgang. Sådanne undersøgelser kan eksempelvis være mindre stikprøveundersøgel-

ser, så som Gallups undersøgelse af hæleri fra oktober 2015 udført for Berlingske Tidende, og undersøgelser/opgørelser fra forskellige organisationer og myndigheder på området. Disse undersøgelser inddrages ikke i det følgende, da de ofte ikke er lige så omfattende med hensyn til dataindsamlingen som større undersøgelser, såsom offerundersøgelserne og skadestuerapporterne (eksempelvis i forhold til at være repræsentative/landstotale), og samtidig udføres flere af undersøgelserne ikke med jævne mellemrum, hvilket kan gøre det vanskeligt at sammenligne udviklingen over den tidsperiode, som vi her er interesseret i.

Det skal dog understreges, at andre typer af undersøgelser og datakilder udover de her inkluderede, har stor værdi for vores samlede viden om kriminalitet (herunder ofre, gerningsmænd, reviktimisering osv.), men at de blot i nærværende kontekst anses som værende mindre anvendelige i forhold til at belyse den konkrete kriminalitetsudvikling.

UDVIKLINGEN I FORSKELLIGE KRIMINALITETSFORMER

I det følgende er kriminalitetsudviklingen over tid forsøgt klarlagt. Ved sammenligningen af kriminalitetsniveauet i dag med kriminalitetsniveauet for fem år siden tages der udgangspunkt i en sammenligning af det seneste helår, dvs. 2014, med 2010. 2010 er således undersøgelsens baseline-år, dvs. det sammenligningsår, der ligger fem år forud for 2014 (begge år inklusiv). I de tilfælde, hvor det er muligt, suppleres sammenligningen af 2010 og 2014 med en sammenligning af de to første kvartaler af 2011 med de to første kvartaler af 2015 for derved at inkludere de nyeste tal⁶¹.

I forhold til it-kriminalitet specifikt så findes der ikke tal fra 2010, og sammenligningen her bliver således foretaget mellem 2009 og 2014.

På trods af uensartetheden i det tilgængelige datamateriale så giver de anvendte kilder en indikation af kriminalitetsudviklingen, om end et facit vedrørende den faktiske kriminalitet, der kan sammenholdes 1-til-1 med respondenternes forestillinger om kriminalitetsudviklingen, ikke er muligt at opstille.

Der gøres opmærksom på, at følgende udviklingstendenser vedrører udviklingen på nationalt niveau, og der kan således ikke på baggrund af følgende tal, konkluderes noget om kriminalitetsudviklingen i enhver given lokal kontekst.

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF VOLD

Der findes en række forskellige kilder, som er nyttige til at give et indblik i udviklingen i omfanget af vold over tid.

OFFERUNDERSØGELSER

De nyeste tal angående ofre for vold er fra den offerundersøgelse, som udkom i december 2015, og som indeholder data fra 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Andel udsat for vold	1,4 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %
95 % sikkerhedsintervaller	(1,2-1,6)	(1,4-1,9)	(1,3-1,8)	(1,2-1,6)	(1,1-1,5)

Kilde: Pedersen et al., 2015: 51.

Ses der på andelen af ofre for vold blandt de adspurgte i offerundersøgelsen i 2014 sammenlignet med udsathed i 2010 (fem år forud for 2014), så er udsathed stort set uændret baseret på værdien af det bedste estimat (andelen angivet i første række af ovenstående tabel) samt værdien af de angivne sikkerhedsintervaller. Af ovenstående tabel fremgår, at 1,3 % af danskerne mellem 16 og 74 år tilkendegav, at de var udsat for vold i 2014, hvilket er en anelse lavere end andelen i 2010. Dog er der i perioden fra 2010 til 2014 overlappende sikkerhedsintervaller, hvilket betyder, at vi ikke

⁶¹ Nyeste tal på det tidspunkt, hvor spørgeskemaet til robusthedsundersøgelsen, der danner baggrund for nærværende gennemgang, blev besvaret af respondenterne.

med sikkerhed kan sige noget om, hvorvidt udsathedet for vold i perioden reelt er steget, faldet eller har været stabil. Den overordnede tendens er dog, at andelen udsat for vold i perioden fra 2010 til 2014 har ligget nogenlunde stabilt.

Der skal gøres opmærksom på, at ovenstående knytter sig til andelen (og dermed også antallet) af voldsofre, mens disse tal ikke i sig selv siger noget om antallet af voldshandlinger. For at få et indtryk af omfanget af voldshandlinger, er det nødvendigt at se på det såkaldte voldsofferrecidiv, dvs. andelen af befolkningen, der oplever sig udsat for vold flere gange inden for et år (Pedersen et al. 2015: 51). Ifølge den seneste offerundersøgelse lå voldsofferrecidivet i perioden 2010-2014 signifikant højere end tidligere (1995 og 1996 samt perioden fra 2005-2009) (Pedersen et al., 2015: 51). Denne udvikling siger dog ikke noget om udviklingen alene fra 2010 til 2014. På grund af en række usikkerheder i data, kan antallet af årlige voldshandlinger ikke beregnes nøjagtigt. Med en forsigtig beregning konkluderer offerundersøgelsen dog:

"(...) men en forsigtig beregning – hvor der tages højde for udviklingen i andelen af befolkningen, der udsættes for vold, og i det gennemsnitlige antal voldshandlinger per offer – tyder ikke på en entydig udviklingstendens (hverken i opadgående eller nedadgående retning) i det samlede antal voldshandlinger set i forhold til befolkningens størrelse." (Pedersen et al., 2015: 51).

ANMELDELSESTAL

Når der ses på anmeldelsestal i relation til vold, skal man være opmærksom på, at mørketallet er betydeligt. Med andre ord, er der mange tilfælde af vold, som ikke anmeldes. I 2014 var anmeldelsesprocenten for den seneste voldsepisode, dvs. andelen af voldsofrene, som anmeldte det seneste voldstilfælde til politiet, på 42 % (Pedersen et al., 2015: 67).

I 2014 blev der anmeldt 17.086 voldsforbrydelser. Det tilsvarende tal for 2010 var 18.131 (Danmarks Statistik).

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Anmeldte voldsforbrydelser i alt	18.131	17.834	16.876	16.710	17.086	-5,8 %

Kilde: Danmarks Statistik.

Ses der på de nyeste tal fra 2015, så var der i de første to kvartaler af 2015 sammenlagt **8.001** anmeldte forhold af voldsforbrydelser, mens det tilsvarende tal for første halvår af 2011 var **8.137** anmeldte forhold af vold, dvs. et fald på 1,7 % (Danmarks Statistik).

SKADESTUERAPPORTER

Antallet af voldsskader registreret på landets skadestuer er på fem år, fra 2010-2014, faldet med ca. 37 %. Faldet kan, udover at være en indikation på et generelt fald i voldelig kriminalitet, også være et tegn på, at færre kommer så alvorligt til skade ved vold, at de har brug for lægehjælp.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Antallet af voldsskader registreret på skadestuerne	18.710	18.320	16.127	14.062	11.807	-36,9 %

Kilde: Rambøll, 2015

Sammenfattende kan konkluderes, at der ikke er noget, der tyder på, at omfanget af vold er steget i perioden (2010-2014, 1. halvår 2011-1. halvår 2015). Ifølge offerundersøgelsen er det bedste bud, at omfanget er nogenlunde stabilt (baseret på andelen af voldsofre), mens anmeldelsestallene og skadestuetallene peger på en faldende tendens. Det betydelige fald, der ses af den seneste skadestueundersøgelse, tyder på, at den mere alvorlige og behandlingskrævende del af volden er faldet.

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF VOLDTÆGT

OFFERUNDERSØGELSER

I offerundersøgelsen spørges der ikke til respondenternes udsathed for 'voldtægt', men derimod stilles følgende spørgsmål (kun til de kvindelige respondenter): "*Kan du fortælle mig, om du inden for de seneste fem år har været udsat for, at en mand ved brug af vold eller trusler om vold har forsøgt at tvinge dig til eller rent faktisk har tvunget dig til samleje?*" (Pedersen et al., 2015: 109). Offerundersøgelsen belyser dermed omfanget af selvrapporterede tvungne samlejer, hvilket ikke nødvendigvis er det samme som voldtægt i juridisk forstand. I stedet for ordet "voldtægt" anvendes i offerundersøgelsen derfor ordet 'tvangssamleje' for de overgreb, som de kvinder, der svarer bekræftende på ovennævnte spørgsmål, har været udsat for.

Da det kun er kvinder, der spørges om tvangssamleje begået af en mand, giver offerundersøgelsen ikke indsigt i seksuelle overgreb (tvungent samleje) begået mod mænd eller overgreb begået af kvinder.

Ifølge den seneste offerundersøgelse angav **0,39 %** af kvinderne i 2014, at de havde været udsat for tvangssamleje eller forsøg herpå i løbet af de seneste 12 måneder (Pedersen et al., 2015:110). I 2010 var det tilsvarende tal **0,2 %**⁶². Tallene fluktuerer fra år til år, og da der er tale om ganske få respondenter i stikprøven, der angiver, at de har været udsat for tvangssamleje i løbet af det seneste år, er tallene forbundet med stor usikkerhed. Det betyder, at det er meget vanskeligt at sige noget om udviklingen i udsatheden for tvangssamleje mellem enkelte år baseret på offerundersøgelsen. Den andel af kvinderne, der i 2014 tilkendegav, at de har været udsat for tvangssamleje inden for det seneste år (0,39 %) er dog signifikant større end den gennemsnitlige andel for årene 2008-2014 (0,21 %) (Pedersen et al., 2015: 110). Også ved denne beregning skal der dog tages forbehold for den store usikkerhed, som er forbundet med tallene.

ANMELDELSESTAL

Ifølge offerundersøgelsen er det kun ca. hvert fjerde tvangssamleje eller forsøg på tvangssamleje, der bliver anmeldt til politiet (Pedersen et al., 2015: 116). Grundet det store mørketal ved seksuelle overgreb giver anmeldelsesdata kun indsigt i en del af de begåede overgreb. Ændringer i anmeldelsestallene kan således både skyldes reelle ændringer i forekomsten af voldtægt, men kan også skyldes ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at der i forskellige opgørelser over antallet af voldtægtsanmeldelser kan indgå forskellige gerningskoder, hvorfor det er vigtigt at udspecificere, hvilke kategorier af seksuelle overgreb, der er indeholdt i den pågældende voldtægtsopgørelse. I det følgende anvendes Rigspolitiets opgørelse over voldtægt.

62 Data indhentet fra Justitsministeriets Forskningskontor.

Gerningskoder:	Beskrivelse	Bemærkning	2010	2011	2012	2013	2014
72211	Voldtægt	Udgået 2013	342	342	317	134	0
72301	Voldtægt ved anvendelse af vold eller trussel om vold	Ny kode fra 02.07.13				133	286
72302	Voldtægt ved ulovlig tvang	Ny kode fra 02.07.13				22	48
72303	Voldtægt ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand	Ny kode fra 02.07.13				32	54
72304	Voldtægt ved samleje med barn under 12 år	Ny kode fra 02.07.13				30	74

Kilde: Rigspolitiet 2013a, Rigspolitiet 2015a.

Som det fremgår af ovenstående, er det ikke uproblematisk at sammenligne 2010 med 2014, idet der i perioden er sket ændringer i straffelovens § 216 vedrørende voldtægt samt sket udskiftninger i gerningskoderne for voldtægt i 2013. En 1-til-1 sammenholdelse af ovennævnte tal fra 2010 og 2014 er derfor ikke hensigtsmæssig. Tallene fra 2010-2012 viser dog nogenlunde stabilitet i antallet af anmeldte voldtægter under gerningskoden 72211.

TAL FRA CENTRE FOR SEKSUELLE OVERGREB/CENTRE FOR VOLDTÆGTS-OFRE

Nedenfor ses en række tabeller med tal over henvendelser/klienter til fem af landets centre for seksuelle overgreb/centre for voldtægts ofre.⁶³ Ved nogle af centrene er de nyeste tilgængelige tal fra 2013, mens andre centre også har offentliggjort tal fra 2014. Det skal understreges, at den stigning, som flere steder ses fra 2013 til 2014 hænger sammen med en udvidelse af tidsgrænsen for, hvor lang tid der maksimalt må være gået fra, at overgrebet fandt sted, til at det er muligt at modtage behandling på centrene. Der skal endvidere tages forbehold for forskellig registreringspraksis på tværs af centrene, samt at nogle af centrene får henvendelser fra ofre, der er henvist via andre voldtægtscentre, hvorfor nogle ofre godt kan figurere flere gange i nedenstående statistik. Følgende tal er gengivet med de afgrænsninger, som centrene selv har angivet i deres beretninger, og ikke-rapporteret forhold er derfor ikke anført. De nævnte afgrænsninger er dermed ikke nødvendigvis udtømmende.

⁶³ Data fra centrene for seksuelle overgreb/centre for voldtægts ofre er dels baseret på årsrapporter fra centrene i København, Århus, Odense og Herning samt via telefonisk henvendelse til landets øvrige centre. Det har ikke været muligt at indhente tal fra alle landets centre for voldtægts ofre, idet centrene enten har været nyoprettede og derfor endnu ikke har haft tal, der viser udviklingstendenser; fordi ofre i nogle tilfælde sendes til Rigshospitalet og derfor vil indgå to gange i statistikken; eller fordi centrene af anden årsag ikke har haft tilgængelige tal/det ikke er lykkedes DKR at skaffe disse tal.

Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet (kvinder og mænd)⁶⁴

	2009	2010	2011	2012	2013
Antal henvendelser (eksklusiv henvendelser pba. samlivsvold, incest, falske anmeldelser eller andet – ligeledes eksklusiv henvendelser fra før barnets 12. år eller henvendelser til børneteam, dvs. henvendelser vedrørende børn ml. 0 og 15 år)	538		272		540

Kilde: Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet, 2011, 2012, 2014.

Center for voldtægtsofre i Århus (kvinder og mænd)

	2010	2011	2012	2013	2014
Antal klienter inden for det almindelige tilbud ⁶⁵ (Henvendelser fra ofre på 12 år og opefter)	120	116	163	154	192

Kilde: Center for voldtægtsofre, Århus Universitetshospital, 2014.

Center for voldtægtsofre i Odense (kvinder og mænd)

	2010	2011	2012	2013
Antal henvendelser	55	70	66	50

Kilde: Center for voldtægtsofre, Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus, 2014.

Center for voldtægtsofre, Kolding Sygehus (kvinder og mænd)

	2010	2011	2012	2013	2014
Antal ofre (Henvendelser fra ofre på 13 år og opefter)	67	69	66	67	79

Kilde: Center for voldtægtsofre, Kolding Sygehus, 2015.

Center for voldtægtsofre, Regionshospital Herning (kvinder og mænd)

	2010	2011	2012	2013	2014
Antal ofre	26	41	38	48	34

Kilde: Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Regionshospital Herning, 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014.

Antallet af henvendelser/klienter varierer noget fra år til år, men generelt er der ikke noget, der entydigt tyder på hverken en stigning eller et fald i antallet af personer, der henvender sig på centrene (2014 udelades fra sammenligningen pga. ændringen i tidsgrænsen for henvendelser og den deraf følgende stigning i antallet af henvendelser). En forsigtig opsummering er således, at omfanget af henvendelser generelt ser ud til at være relativt stabilt, dog med visse årlige fluktuationer.

64 Center for seksuelle overgreb skriver i årsrapporten fra 2011, at "De 7 mænd der blev undersøgt og behandlet er også trukket ud af statistikken, da vi vurderer at deres overgreb adskiller sig væsentligt fra kvindernes. Tallene bør derfor ikke præsenteres samlet. Følgende statistik omfatter derfor 265 kvinder." (Center for seksuelle overgreb, 2011: 6) I ovenstående tabel er de 7 mænd dog medtaget for at vise antallet af henvendelser på en måde, der er så ensartet som muligt.

65 Det almindelige tilbud indeholder fra 2014 både akut hjælp, ikke-akutte henvendelser samt sexologiske rådgivningsforløb.

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF INDBRUD

OFFERUNDERSØGELSER

Det er først fra 2012 og frem, at offerundersøgelsen har undersøgt indbrud i private hjem som selvstændig kategori. Derfor kan offerundersøgelsen ikke anvendes til at belyse udviklingen i indbrud fem år tilbage. Til at belyse udviklingen i indbrud er anmeldelsesdata derfor den bedste kilde.

ANMELDELSESTAL

Ses der på indbrud i privatbeboelse alene blev der i 2010 begået flere indbrud end i 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Anmeldte indbrud i beboelser	44.788	45.369	43.480	41.946	36.852	-17,7 %

Kilde: Danmarks Statistik.

Samme tendens gør sig gældende, når 1. halvår af 2011 sammenlignes med 1. halvår af 2015. I 1. halvår af 2011 var der **20.240** anmeldte indbrud i beboelse, mens der i 1. halvår af 2015 var **14.295** anmeldte indbrud, dvs. et fald på 29,4 % (Danmarks Statistik).

Ses der på indbrud generelt, dvs. indbrud i både privat beboelse, i erhverv og i ubeboede bebyggelser (fx fritidshuse, skibe, udhuse osv.) er omfanget af anmeldte indbrud ligeledes faldet fra 2010 til 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Indbrud i forretning, virksomhed mv.	33.149	27.401	22.072	21.623	18.118	
Indbrud i beboelser	44.788	45.369	43.480	41.946	36.852	
Indbrud i ubeboede bebyggelser	18.746	18.962	15.378	15.386	14.667	
Indbrud i alt	96.683	91.732	80.930	78.955	69.637	-28,0 %

Kilde: Danmarks Statistik.

Faldet gør sig ligeledes gældende, når 1. halvår af 2011 sammenlignes med 1. halvår af 2015. I 1. halvår af 2011 var der **43.973** anmeldte indbrud (for alle de tre nævnte indbrudskategorier), mens der i 1. halvår af 2015 var **29.422** anmeldte indbrud, dvs. et fald på 33,1 % (Danmarks Statistik).

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF HJEMMERØVERI

OFFERUNDERSØGELSER

Røverier begået i offerets egen bolig indgår i offerundersøgelsen, men da antallet af respondenter, der har været udsat for denne type røveri er begrænset, er der stor usikkerhed forbundet med at konkludere på udviklingen fra år til år. Ifølge offerundersøgelsen anmeldes 78 % af de offerrapporterede røverier (røveri generelt, ikke kun hjemmerøveri) til politiet (Pedersen et al., 2015: 9, 105). Anmeldelsestilbøjeligheden stiger jo mere alvorlig begivenheden anses for at være, og således har 82 % af de personer, der anså røveriet for at være meget alvorligt, anmeldt det til politiet (forskellene mellem anmeldelsestilbøjeligheden på tværs af forskellige vurderinger af alvorsgraden af røveriet er dog ikke signifikante) (Pedersen et al., 2015: 105). Den høje anmeldelsestilbøjelighed ved røverier betyder, at hjemmerøveri ikke anses for at have et meget højt mørketal, og af denne årsag kan vi med fordel anvende anmeldelsesdata til at få et indblik i udviklingen i omfanget af hjemmerøveri.

ANMELDELSESTAL

Ifølge Rigspolitiets anmeldelsesdata er antallet af anmeldte hjemmerøverier faldet fra 2010 til 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Antal anmeldelser af røveri mod person i egen bolig	294	301	278	220	210	-28,6 %

Kilde: Rigspolitiet 2013a, Rigspolitiet, 2015a.

Sammenlignes 1. halvår af 2011 med 1. halvår af 2015 ses ligeledes et fald. I 1. halvår af 2011 blev der anmeldt **163** tilfælde af røveri mod person i egen bolig, mens der i 1. halvår af 2015 blev anmeldt **76** tilfælde af hjemmerøveri, dvs. et fald på 53,4 % (Rigspolitiet, 2013b, Rigspolitiet, 2015b).

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF IT-KRIMINALITET

OFFERUNDERSØGELSER

De gennemførte offerundersøgelser inden for it-kriminalitet giver mulighed for at sammenligne danskernes udsathed for forskellige former for it-kriminalitet i 2009 og 2014⁶⁶. Denne sammenligning viser, at der i relation til identitetstyveri, betalingskortmisbrug og chikane er sket en stigning i den pågældende periode. Dog er der i relation til identitetstyveri og chikane overlappende sikkerhedsintervaller mellem det estimerede antal ofre i 2009 og det estimerede antal ofre i 2014, og stigningen er dermed ikke statistisk signifikant (Kruize, 2015: 5-6). Endvidere ses et betydeligt fald i andelen af udsatte for handelsbedrageri på internettet fra 2013 til 2014 (Kruize, 2015: 6). Nethandelsbedrageri var imidlertid ikke en del af undersøgelsen i 2009, hvorfor udviklingen fra 2009 til 2014 ikke kan fastslås ved brug af de nævnte offerundersøgelser. Ifølge undersøgelsen fra 2014 var det samlet set ca. 3,6 % af danskerne mellem 16 og 74 år, der angav at have været udsat for en af de former for it-kriminalitet, som undersøgelsen belyste, inden for de sidste 12 måneder (Kruize, 2015:2).

Andel i aldersgruppen udsat for it-kriminalitet*		
	2009	2014
Identitetstyveri (misbrug af ID-oplysninger)	0,46 %	0,82 %
Betalingskortmisbrug	0,80 %	1,78 %
Chikane	0,05 %	0,38 %

Kilde: Kruize, 2015: 6. *Sikkerhedsintervaller angives i rapporten i relation til det estimerede antal ofre. Der skal tages forbehold for forskelle imellem de spørgeskemaer, der er anvendt i undersøgelserne. Dette forhold berøres i undersøgelsen fra 2015.

ANMELDELSESTAL:

Mørketallet på it-kriminalitetsområdet er betydeligt. Ifølge ovennævnte offerundersøgelse bliver 29 % af de undersøgte sager om it-kriminalitet anmeldt til politiet (det er ikke nødvendigvis offeret selv, der står for anmeldelsen, idet politianmeldelsen også kan være foretaget af offerets bank eller kortselskab) (Kruize, 2015: 9). Samtidig er it-kriminalitet ofte ikke knyttet op på unikke gerningskoder, der gør det muligt let at sortere mellem de sager af eksempelvis tyveri, hvor der er tale om it-kriminalitet, og sager, hvor tyveriet er foregået i den fysiske verden. Af disse årsager er anmeldelsesdata mindre anvendelige med hensyn til at sige noget om udviklingen i it-kriminalitet over tid. En ofte anvendt gerningskode til at vurdere udviklingen i en del af it-kriminaliteten er imidlertid gerningskoden for databedrageri (76151), der er reguleret efter §279 a i straffeloven.

66 I offerundersøgelsen fra 2009 er der indsamlet data i marts 2009 og i juni 2009 (Kruize, 2009: 8). Respondenterne er blevet adspurgt om deres udsathed for forskellige former for misbrug af personlige oplysninger i løbet af de seneste 12 måneder. Det betyder, at undersøgelsen dækker perioden fra marts 2008 til juni 2009. I denne kontekst anvendes termen 2009 dog forsimpelende for perioden, da samme betegnelse anvendes i de senere offerundersøgelser. I offerundersøgelsen vedrørende internetkriminalitet, der udkom i april 2015, er data indsamlet fra august 2014 til og med januar 2015. I undersøgelsen er der spurgt til, om man har været udsat for it-kriminalitet inden for de seneste 12 måneder. Dvs. at undersøgelsen primært dækker 2014, men også medtager information fra personer, der blev udsat i perioden fra august 2013 og frem til januar 2015. I denne kontekst anvendes termen 2014 dog forsimpelende for den omtalte tidsperiode, da der hovedsageligt er tale om kalenderåret 2014.

I nedenstående tabel er antallet af anmeldelser for denne form for kriminalitet opstillet. Af tabellen fremgår, at der er sket en betydelig stigning fra 2010 til 2014. Som nævnt er det dog vigtigt at huske på det generelt store mørketal ved it-kriminalitet samt være opmærksom på, at it-kriminalitet, ligesom ved kriminalitet generelt, dækker over mange forskellige former for lovovertrædelser, og databedrageri udgør derfor kun ét hjørne af it-kriminalitet.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010- 2014
Antal anmeldelser af databedrageri	1.340	559	1.366	2.421	5.628	+320 %

Kilde: Rigspolitiet 2013a, Rigspolitiet 2015a.

ØVRIGE OPGØRELSER

Den ovennævnte offerundersøgelse af it-kriminalitet dækker den borgerrettede del af it-kriminaliteten. It-kriminalitet rammer imidlertid også virksomheder og myndigheder, men undersøgelser af samme omfang som offerundersøgelsen, der vedrører virksomheders og myndigheders udsathed for it-kriminalitet i perioden fra 2010-2014 findes så vidt vides endnu ikke.

Center for Cybersikkerhed under Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) følger dog udviklingen inden for it-kriminalitet tæt. Hvert år udgiver FE en efterretningsmæssig risikovurdering, og ifølge den seneste risikovurdering konkluderes bl.a. følgende:

"Spionage mod offentlige myndigheder og virksomheder udgør fortsat den alvorligste cybertrussel mod Danmark og danske interesser. Spionagen udføres primært af statslige og statsstøttede grupper. Gennem de seneste år er omfanget af cyberspionage mod Danmark steget betydeligt, og gruppernes metoder og teknikker er blevet mere avancerede. Truslen fra cyberspionage mod danske myndigheder og virksomheder er meget høj." (Forsvarets efterretningstjeneste, 2015: 23).

Denne vurdering peger på, at der inden for i hvert fald visse former for virksomheds- og myndighedsrettet it-kriminalitet er sket en stigning de senere år.

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF HÆLERI

ANMELDELSESTAL

Mørketallet for hæleri er betragteligt, hvilket især bliver tydeligt, når antallet af anmeldelser for hæleri holdes op imod omfanget af anmeldte tyverier og indbrud. Hæleri og berigelseskriminalitet hænger nemlig sammen, idet tyvene er afhængige af at kunne afsætte de genstande de stjæler, for at tyveriet udgør en god indtægtskilde. Nedenstående tabel viser antallet af anmeldte forhold af hæleri fra 2010 til 2014. Som det ses er antallet af anmeldte forhold af hæleri steget i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Anmeldte forhold af hæleri	1.834	1.985	2.014	2.604	3.244	
Anmeldte forhold af agtsomt hæleri	31	23	22	29	25	
I alt	1.865	2.008	2.036	2.633	3.269	+ 75,3 %

Kilde: Danmarks Statistik.

Sammenlignes 1. halvår af 2011 med 1. halvår af 2015 ses imidlertid, at antallet af anmeldte forhold af hæleri er faldet fra **892** anmeldelser (både hæleri og uagtsomt hæleri) til **696** anmeldelser, dvs. et

fald på ca. 22 % (Danmarks Statistik). Det må dog konstateres, at mørketallet på hæleriområdet er så omfattende, at anmeldelsestallet ikke for nuværende udgør en brugbar kilde til at belyse den reelle udvikling i omfanget af hæleri over tid.

SELVRAPPORTERINGSUNDERSØGELSER

I 2011 udgav Justitsministeriets Forskningskontor i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd resultaterne fra en undersøgelse om hæleri, hvori et repræsentativt udsnit af befolkningen mellem 16 og 74 år i 2010 blev adspurgt om deres erfaring med hæleri. Undersøgelsens hovedresultater fremgår i nedenstående tabel.

	Andel af adspurgte respondenter
Er du nogensinde selv blevet tilbudt varer, som du troede eller havde viden om var stjålet?	26 %
Har du nogensinde købt varer, som du troede eller havde viden om var stjålet?	5 %
Kender du nogen, der er blevet tilbudt varer, som vedkommende troede eller havde viden om var stjålet?	17 %

Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor, 2011.

Undersøgelsen vedrørte erfaring med hæleri i et livstidsperspektiv, og respondenternes svar var således ikke knyttet til erfaringer med hæleri i 2010 alene. Det Kriminalpræventive Råd har i efteråret 2015 igangsat en ny lignende hæleriundersøgelse, men da resultaterne fra denne undersøgelse i skrivende stund endnu ikke er tilgængelige, er det ikke muligt at sige noget om, hvorvidt der er kommet mere eller mindre hæleri siden 2010.

UDVIKLINGEN I OMFANGET AF UNGDOMSKRIMINALITET

SIGTELSESDATA

Ifølge undersøgelsen "Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet" udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor, er ungdomskriminaliteten – her defineret som kriminalitet (straffelovsovertrædelser) begået af unge under 18 år – faldet betydeligt fra 2006 og frem til 2014. Denne undersøgelse er baseret på sigtelsesdata (mistanker mht. unge under den kriminelle lavalder), og den viser, at antallet af sigtelser/mistanker af unge mellem 10 og 14 år er faldet med 67 % fra 2006 til 2014, mens antallet af sigtelser af unge mellem 15 og 17 år er faldet med 41 % i samme periode (Justitsministeriets Forskningskontor, 2015: 6). Tages der højde for årgangenes størrelser ses ligeledes et betydeligt fald. Når antallet af sigtelser af unge under 18 år gøres op pr. 1.000 i aldersgruppen ses et fald i antallet af sigtelser/mistanker på knap 50 % (49 %) fra 2006-2014 (Justitsministeriets Forskningskontor, 2015: 7-8). Hvis der alene ses på antallet af sigtede (uden at tage højde for årgangenes størrelse), ses at antallet af mistænkte/sigtede faldt fra **16.578** mistænkte/sigtede i 2010 til **12.819** mistænkte/sigtede i 2014, dvs. et fald på 22,7 % (Justitsministeriets Forskningskontor, 2015a: 140).

DATA OVER DØMTE PERSONER

Mens ovennævnte undersøgelse belyser kriminalitet begået af unge under 18 år, kan tal fra Danmarks Statistik belyse omfanget af ungdomskriminalitet defineret ud fra et bredere alderskriterium baseret på data over antallet af personer fundet skyldige i kriminalitet. Da det ikke er muligt at udtrække tallene for de enkelte årgange tilbage til 2010, tages der i den følgende opgørelse udgangspunkt i et aldersinterval for personer mellem 15 og 29 år.

I stil med andre opgørelser fokuseres i det følgende alene på straffelovsovertrædelser. Dette skyldes, at ændringer i lovgivningen, i politiets indsats, bødestørrelser mm. influerer på, hvor mange særlovs-

overtrædelser, der registreres, og dermed på, hvor mange personer der findes skyldige/antallet af strafferetlige afgørelser. Ændringer i antallet af personer fundet skyldige i særlovsovertrædelser betyder derfor ikke nødvendigvis flere eller færre reelle lovovertrædelser, men kan skyldes ændringer i myndighedernes arbejde og i lovgivningen (Justitsministeriets Forskningskontor, 2015b: 1).

Personer ml. 15-29 år fundet skyldige	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Straffelov i alt	16.075	15.799	14.940	13.602	12.692	- 21,0 %

Kilde: Danmarks Statistik.

Af ovenstående tabel fremgår, at der er sket et fald, når der ses på antallet af personer mellem 15 og 29 år dømt for straffelovsovertrædelser i alt.

I ovennævnte tabel tages der ikke højde for årgangenes størrelser. Tages der højde for årgangenes størrelser ses, at faldet i antallet af personer dømt for straffelovsovertrædelser (pr. 1.000 i aldersgruppen) bliver større.

Skyldige personer pr. 1.000 i aldersgruppen*	2010	2011	2012	2013	2014	Udvikling i pct. 2010-2014
Straffelov i alt	16,2	15,6	14,5	13,0	11,9	- 26,5 %

Udregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik. *Antallet af 15-29-årige i befolkningen er udtrykt for den 1. i 3. kvartal, dvs. halvså i det pågældende år.

ØVRIGE UNDERSØGELSER

Billedet af faldende ungdomskriminalitet for så vidt angår straffelovsovertrædelser bekræftes også i andre undersøgelser bl.a. den tidligere nævnte undersøgelse "Lovlydig Ungdom", om end denne vedrører perioden forud for den periode, der i ovenstående har været fokuseret på.

FAKTA OM KRIMINALITETENS OFRE OG GERNINGSPERSONER

OFRE FOR VOLD

Ifølge de seneste års offerundersøgelser er det ca. **1,6 %** af befolkningen (mellem 16 og 74 år), der årligt oplever sig udsat for vold (Pedersen et al., 2015: 51). Dette tal er et gennemsnit af offerrisikoen fra 2005-2014. Offerrisikoen varierer i perioden mellem 1,3 % og 2,0 %. I den seneste offerundersøgelse angav **1,3 %** af de adspurgte, at de havde oplevet sig udsat for vold inden for de seneste 12 måneder (Pedersen et al., 2015: 51). Nedenfor ses offerrisikoen fordelt på køn.

	Udsathed i pct. 2014	Udsathed i pct. gennemsnit 2005-2014
Kvinder	1,2 %	1,2 %
Mænd	1,4 %	1,9 %

Kilde: Pedersen et al., 2015: 169.

OFRE FOR INDBRUD

Baseret på anmeldelsestal var det i 2014 **1,4 %** af de danske husstande, der blev udsat for indbrud, når der ikke tages højde for, at nogle af indbruddene kan være blevet begået i de samme husstande (reviktimisering).

Ifølge den seneste offerundersøgelse er det **2,8 %** af danskerne i alderen 16-74 år, der beretter, at de har været udsat for indbrud eller indbrudsforsøg (Pedersen et al., 2015: 30). Denne andel vedrører således andelen af personer i aldersgruppen og ikke andelen af husstande.

OFRE FOR STALKING

En selvrapporteringsundersøgelse fra 2013 udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor viser, at **2,9 %** af befolkningen (repræsentativt udsnit mellem 18 og 74 år) var udsat for stalking i løbet af det seneste år forud for interviewtidspunktet (dataindsamlingen foregik fra juni - december 2012). **5,3 %** havde været udsat for stalking i løbet af de seneste fem år forud fra interviewtidspunktet (Jørgensen, 2013: 9). I den omtalte undersøgelse er respondenterne blevet spurgt om deres udsathed for stalking på følgende måde:

"Det hænder, at mennesker systematisk og vedvarende bliver forfulgt eller chikaneret af uønskede henvendelser. Det er det, der kaldes stalking. Det kan være nogen man kender eller fremmede, der gør det. Har du nogensinde været udsat for stalking, fx at én person blev ved med at ringe til dig, sendte dig sms'er eller kontaktede sig på anden måde, som du syntes var belastende?" (Jørgensen, 2013: 27).

RELATION MELLEM OFFER OG GERNINGSPERSON MED HENSYN TIL VOLD

Fra offerundersøgelserne kan vi få viden om relationen mellem voldsoffer og gerningsperson fordelt på køn. En opgørelse over dette viser, at både mænd og kvinder hovedsagligt udsættes for vold af en for offeret ukendt gerningsperson. Dog adskiller relationsmønstrene på tværs af kønnene sig i forhold til, hvor stor en andel der udsættes for vold af en ukendt gerningsperson, hvor stor en andel, der udsættes for vold af en bekendt samt, hvor stor en andel, der angiver at være blevet udsat for vold af deres nuværende eller tidligere partner.

	Partner	Bekendt	Ukendt	
Kvinder	15 %	40 %	46 %	100 % (101 %)
Mænd	1 %	21,8 %	77 %	100 % (99,8 %)

Kilde: Data er indhentet fra den seneste offerundersøgelse, der er udgivet i 2015 og udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor i samarbejde med Københavns Universitet.

*Tallene er baseret på data fra perioden 2005-2014. Ved kategorien "partner" medregnes nuværende og tidligere ægtefælle/samlever. Ved kategorien "bekendt" medregnes barn/barnebarn, anden familie, tidligere/nuværende ven/kammerat, bekendt > 24 timer, bekendt < 24 timer, person i afhængighedsforhold og anden 'kendt' person.

KRIMINALITET BLANDT BEBOERE I SÆRLIGT UDSATTE BOLIGOMRÅDER

En opgørelse foretaget af det forhenværende Ministerium for By, Bolig og Landdistrikter viser, at mellem **1,57 %** og **4,76 %** af beboerne i de særligt udsatte boligområder bliver dømt for kriminalitet om året (lovovertrædelser af straffeloven, våbenloven og loven om euforiserende stoffer inkluderes her). Denne andel er et gennemsnit af tallet fra årene 2012 og 2013. Det skal understreges, at der her er tale om den andel, der årligt dømmes for kriminalitet, og ikke andelen, der generelt – på et tidspunkt i deres liv – er blevet dømt for kriminalitet (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2014).

KRIMINALITET BLANDT UNGE – HVOR MANGE UNGE UNDER 25 ÅR DØMMES ÅRLIGT FOR KRIMINALITET?

Ifølge beregninger baseret på de i skrivende stund nyeste tal fra Danmarks Statistik er det ca. **1,4 %** af de unge mellem 15 og 24 år, der årligt dømmes for kriminalitet (straffelovsovertrædelser alene). Dette tal er et gennemsnit af andele i hhv. 2012, 2013 og 2014. Ses der både på straffelovsovertrædelser samt overtrædelser af våbenloven og loven om euforiserende stoffer er andelen **2,3 %**, hvilket ligeledes er et gennemsnit af årene 2012-2014 (beregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik).

KILDER:

- Balvig, Flemming (2011). *Lovlydig Ungdom*. Det Kriminalpræventive Råd.
- Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet (2011). *Årsrapport 2009 og 2010*, Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet.
- Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet (2012). *Årsrapport 2011*, Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet.
- Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet (2014). *Årsrapport 2012/2013*, Center for seksuelle overgreb, Rigshospitalet.
- Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Herning sygehus (2010). *Årsberetning 2010*, Herning sygehus.
- Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Herning sygehus (2011). *Årsberetning 2011*, Herning sygehus.
- Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Herning sygehus (2012). *Årsberetning 2012*, Herning sygehus.
- Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Herning sygehus (2013). *Årsberetning 2013*, Herning sygehus.
- Center for voldtægtsofre, Akutmodtagelsen, Regionshospital Herning (2014). *Årsberetning 2014*, Regionshospital Herning.
- Center for voldtægtsofre, Kolding Sygehus (2015). Tal er blevet tilsendt til DKR pr. mail.
- Center for voldtægtsofre, Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus (2013). *Årsrapport 2013*, Center for voldtægtsofre, Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus.
- Center for voldtægtsofre, Århus Universitetshospital (2014). *Årsrapport 2014*, Center for voldtægtsofre, Århus Universitetshospital.
- Danmarks Statistik (2015). Statistikbanken.
- Forsvarets Efterretningstjeneste (2015). *Efterretningsmæssig risikovurdering 2015 – En aktuel vurdering af forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed*, Forsvarets Efterretningstjeneste.
- Justitsministeriets Forskningskontor (2011). *Hæleri*, Justitsministeriets Forskningskontor og Det Kriminalpræventive Råd.
- Justitsministeriets Forskningskontor (2015a). *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2014*, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Justitsministeriets Forskningskontor (2015b). *Kriminalitet og alder*, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Jørgensen, Tanja Tambour (2013). *Omfanget og karakteren af stalking – en befolkningsundersøgelse*, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Kruize, Peter (2009). *Identitetstyveri*, Københavns Universitet.
- Kruize, Peter (2015). *Internetkriminalitet 2014*, Det Kriminalpræventive Råd.
- Larsen, Mie-Louise J. Ø. (2015). PhD thesis: *Sexual assault in eastern Denmark 2000-2010 – Aspects of women's health before and after a sexual assault*, Københavns Universitet.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2014): *Liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. december 2014*. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.
- Rambøll (2015). *Vold i Danmark belyst ved tal fra skadestuerne*, Det Kriminalpræventive Råd.
- Rigspolitiet (2013a). Centrale nøgletal – Anmeldelser og sigtelser 2007-2012.
- Rigspolitiet (2013b). Centrale nøgletal – Anmeldelser og sigtelser 2007-2013 - 1. halvår.
- Rigspolitiet (2015a). Centrale nøgletal – Anmeldelser og sigtelser 2014 Danmark i alt.
- Rigspolitiet (2015b). Centrale nøgletal 1. halvår 2015.
- Pedersen, Anne-Julie Boesen, Britta Kyvsgaard & Flemming Balvig (2014). *Offerundersøgelserne - 2005-2013 med særligt afsnit om køn og vold*, Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.
- Pedersen, Anne-Julie Boesen, Britta Kyvsgaard & Flemming Balvig (2015). *Offerundersøgelserne - 2005-2014 med særligt afsnit om køn og reviktimisering*, Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.